

STRESZCZENIE

Wprowadzenie

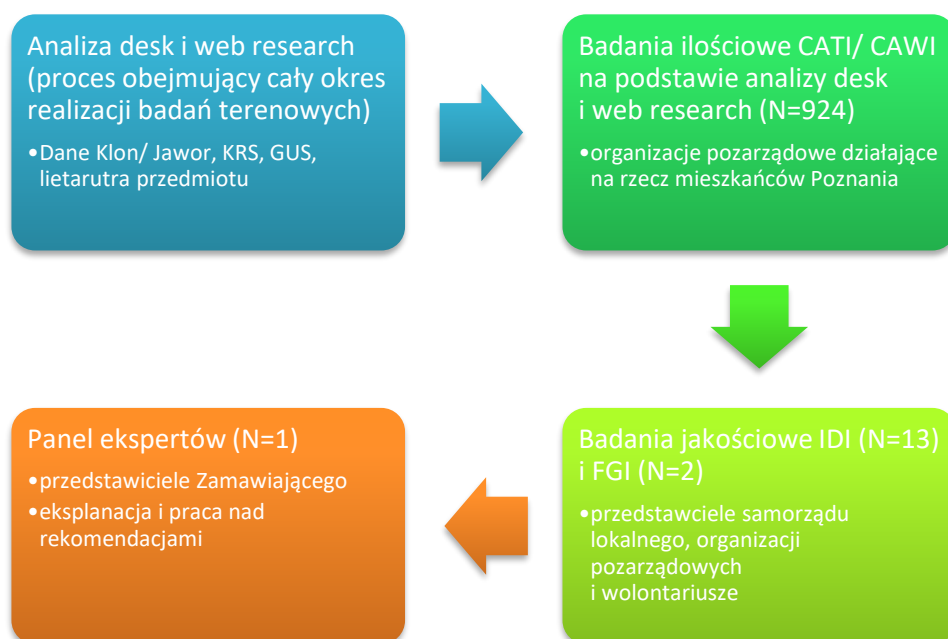
Celem zrealizowanego badania była diagnoza stanu trzeciego sektora w Poznaniu i wolontariatu. Kontekstem prowadzonych badań i analiz była przede wszystkim potrzeba głębszego przyjrzenia się sytuacji poznańskich organizacji pozarządowych, ich problemom i barierom rozwoju, a także określenie stanu poznańskiego wolontariatu i możliwości jego upowszechnienia wśród organizacji pozarządowych oraz mieszkańców Poznania.

W toku badań skupiono się na następujących problemach badawczych:

- Inwentaryzacja organizacji pozarządowych działających na terenie miasta Poznania;
- Stan i potencjał organizacji pozarządowych w Poznaniu;
- Inwentaryzacja poznańskiego wolontariatu wraz z jego potencjałem
- Identyfikacja potrzeb wolontariuszy, oszacowanie stanu realizacji tych potrzeb poprzez analizę oferty wolontariatu dostarczanej przez organizacje pozarządowe i Miasto Poznań
- Identyfikacja narzędzi i działań niezbędnych dla zaspokojenia potrzeb wolontariuszy i organizatorów wolontariatu (organizacji pozarządowych, Miasta Poznań)
- Identyfikacja potrzeb trzeciego sektora, w kontekście współpracy z Miastem
- Skuteczne metody komunikacji pomiędzy trzecim sektorem a Miastem.

Metodologia

Uzyskanie odpowiedzi na problemy badawcze wymagało zastosowania zarówno metod ilościowych i jakościowych. Realizacja badania przebiegała etapowo wg poniższego schematu:

Badania i analizy zostały zrealizowane w okresie od czerwca do października 2017 roku.

Najważniejsze wyniki i wnioski

Inwentaryzacja

Według najbardziej aktualnych dostępnych danych pochodzących z serwisu Moja Polis liczba aktywnych fundacji i stowarzyszeń (bez Ochotniczych Straży Pożarnych) działających na terenie Poznania wyniosła 2740 podmiotów (2015 r.). Zarówno w odniesieniu do wartości bezwzględnych, jak i w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców stawia to Poznań na jednym z najwyższych miejsc w kraju. W wartościach bezwzględnych w zestawieniu ogólnokrajowym Poznań zajmuje 4. miejsce, ustępując jedynie Warszawie, Krakowowi i Wrocławowi.

Poznań można również uznać za jednego z liderów w zakresie nowopowstających fundacji i stowarzyszeń. Według najnowszych dostępnych danych obejmujących 2013 r. w Poznaniu rozpoczęło działalność 160 nowych organizacji, co w zestawieniu obejmującym wszystkie powiaty w Polsce lokuje Poznań na 4. miejscu - spośród największych miast pod względem dynamiki powstawania nowych organizacji Poznań ustępuje jedynie

Warszawie. Nieco mniej korzystne dla Poznania wydaje się być zestawienie powiatów ze względu na liczbę funkcjonujących organizacji pożytku publicznego (OPP). Odnosząc liczbę działających organizacji do liczby mieszkańców Poznań zajmuje dopiero 24. miejsce w Polsce, osiągając wynik ok. 3,7 OPP na 10 tys. mieszkańców. Należy dodać, że informacje o liczbie organizacji pozarządowych w Poznaniu są nieprecyzyjne, różne źródła podają niekiedy bardzo rozbieżne wielkości.

Dane Głównego Urzędu Statystycznego wskazują, że w 2016 roku na terenie Poznania zarejestrowanych było 4121 pomiotów non-profit, dodatkowo rejestr stowarzyszeń zwykłych nadzorowany przez Prezydenta Miasta zawierał 653 pomiotów. Z kolei wg danych Krajowego Rejestru Sądowego w tym samym roku zarejestrowanych było 2515 (z wyłączeniem stowarzyszeń zwykłych). Na podstawie zrealizowanych badań, a także wobec istotnych trudności w pozyskaniu danych kontaktowych do ponad 2 tys. organizacji pozarządowych, z pewną ostrożnością można powiedzieć, że na terenie Poznania **aktywnie działa od 1500 do 1800 podmiotów tego typu**.

Badania ilościowe wykazują, że zasadnicza większość podmiotów trzeciego sektora z nich działa także poza Poznaniem, 30% podmiotów głównie prowadzi działalność ogólnopolską, co czwarta - głównie na terenie województwa wielkopolskiego (25%), co piąta – głównie na rzecz gminy.

Obszary działalności najliczniej reprezentowane przez badane organizacje to: **nauka, szkolnictwo wyższe, edukacja, oświata i wychowanie** (27%); **kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego** (25%) oraz wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu (19%). Wśród poznańskich organizacji pozarządowych dominują stowarzyszenia zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym (51%), w drugiej kolejności najczęściej na pytania kwestionariusza odpowiadali przedstawiciele fundacji (29%), w trzeciej natomiast - stowarzyszenie kultury fizycznej i/lub sportowej (9%).

Bieżąca działalność sektora NGO w Poznaniu

Sytuację finansową poznańskiego trzeciego sektora można ocenić jako raczej dobrą – ponad połowa podmiotów tego typu posiada zdolność do zapewnienia środków na własną działalność na starcie każdego roku kalendarzowego, niemniej jednak 40% - ma z tym problemy, w tym 20% - duże. Warto też odnotować fakt, że **ponad połowa badanych organizacji w ogóle nie zatrudnia pracowników**, a niecałe 20% podmiotów zatrudnia (w różnych formach prawnych) od 1 do 3 pracowników.

Aktywność organizacji w pozyskiwaniu środków finansowych na działalność (w postaci grantów i dotacji) nie jest specjalnie wysoka: 14% podmiotów uczestniczących w badaniu w 2016 roku w ogóle nie realizowało projektów, a 60% --nie realizowało żadnych projektów współfinansowanych ze środków Miasta Poznania. **Średniorocznie poznańskie organizacje realizują od 1 do 3 projektów**, podobna grupa w podobnej liczbie realizuje projekty miejskie. Wartość tych projektów najczęściej oscyluje wokół **10 tys. złotych**. Prawie 30% organizacji poprzez realizację swoich celów statutowych w 2016 roku trafiła do ponad 500 odbiorców bezpośrednich.

Średnio **tylko co szósta organizacja pozarządowa angażuje się w inicjatywy miejskie kierowane do trzeciego sektora**, takie jak: udział w konsultacjach aktów prawnych organizowanych przez Oddział Koordynacji Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi UMP, angażowanie się we współpracę z Komisjami Dialogu Obywatelskiego, z Poznańską Radą Działalności Pożytku Publicznego, z radami osiedli, czy działania w ramach programu Centrum Inicjatyw Lokalnych. Te podmioty non-profit, które nie włączają się w ww. współpracę przede wszystkim **nie mają takich potrzeb, ale także nie mają świadomości** o istnieniu tego typu inicjatyw, ponadto specyfika tych podmiotów uniemożliwia angażowanie się w działania podejmowane przez Miasto Poznań.

Wolontariat

W świetle wyników badań **wolontariat wydaje się być powszechny wśród poznańskich organizacji pozarządowych** - w ciągu ostatnich 2 lat 70% podmiotów trzeciego sektora współpracowało z wolontariuszami - fundacje znacznie częściej niż pozostałe typy podmiotów podejmowały taką współpracę. Organizacje nie współpracujące przede wszystkim nie widzą potrzeby angażowania wolontariuszy. W ponad połowie organizacji dominuje **wolontariusz akcyjny**, współpracujący z organizacją od akcji do akcji, w przypadku 1/3 podmiotów głównie jest to wolontariusz na stałe zaangażowany we współpracę z organizacją. Najczęściej organizacje średniorocznie pracują z około 25 wolontariuszami i więcej, przy czym ich średniomiesięczne zaangażowanie wolontariuszy w pracę organizacji nie jest wysokie, waha się od 1 do 25 godzin.

Pozyskiwanie wolontariuszy do pracy na rzecz organizacji najczęściej odbywa się poprzez prywatne kontakty, znajomych i pocztę pantoflową, w drugiej kolejności poprzez nabór własny oraz samodzielne zgłoszenia samych zainteresowanych oraz poprzez szkołę i uczelnię/ nauczyciele - dla 70% organizacji te źródła są wystarczające.

Motywacje wolontariuszy do angażowania się w działalność organizacji pozarządowych są różne; najczęściej jednak wskazuje się na „**potrzeby serca**” oraz **satisfakcję i poczucie sensu**, ale także - co szczególnie jest podkreślane przez wolontariuszy działających w obszarze kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego – to możliwość zdobycia doświadczenia i kompetencji zawodowych kieruje nimi najbardziej. Prawie połowa wolontariuszy działająca przy poznańskich organizacjach pozarządowych to osoby pracujące, podobną grupę stanowią uczniowie i studenci, a co dziesiąty jest seniorem.

Oferta wolontariatu w Poznaniu jest bardzo różnorodna, najczęściej wolontariusze angażują się w działania organizacji typowo pomocowych nastawionych na wspieranie osób chorych i wykluczonych, ale także w akcje i wydarzenia kulturalne oraz inicjatywy miejskie.

Potrzeby i oczekiwania sektora non-profit

Do najważniejszych problemów, z jakimi spotykają się organizacje w bieżącej działalności należą przede wszystkim **trudności w zdobywaniu funduszy** zapewniających funkcjonowanie oraz brak płynności finansowej; **kwestie lokalowe**, trudności w zapewnieniu odpowiedniej lokalizacji, a także **brak osób gotowych bezinteresownie angażować się w działania organizacji**. Z tego też względu najczęściej wskazywanych potrzeby informacyjne organizacji należą dotyczących dostępnych programów pomocy publicznej i innych źródeł finansowania działalności; zasad i warunków ubiegania się o pomoc publiczną, a także możliwości pozyskania wsparcia w postaci sprzętu i wyposażenia. Jeśli zaś chodzi o potrzeby szkoleniowo-doradcze, te podobnie skupiają się przede wszystkim na kwestiach finansowych – **podmioty trzeciego sektora są zainteresowane poznaniem sposobów pozyskiwania funduszy** krajowych i unijnych, ale także promocją i budową wizerunku własnej organizacji, budowaniem relacji z innymi sektorami, czy możliwościami współpracy z administracją publiczną.

Organizacje pozarządowe uczestniczące w badaniu skierowały wobec Miasta Poznania konkretne oczekiwania. Dotyczą one przede wszystkim: **wsparcia finansowego oraz zacieśnianie współpracy pomiędzy stronami**, zwiększenie zaangażowania samorządu lokalnego w sektor w trzeci sektor. Ponadto postuluje się większość otwartości samorządu na nowych partnerów, bardziej efektywnej polityki lokalowej Miasta oraz powszechnego informowania o dostępnych formach finansowania organizacji, wydarzeniach, szkoleniach czy konsultacjach.

Rekomendacje

W kontekście barier rozwoju poznańskiego trzeciego sektora i wpływających z nich potrzeb i oczekiwań wobec Miasta Poznania zaleca się:

- inicjowanie i organizowanie szkoleń z możliwych źródeł finansowania działalności oraz warsztatów z pisania wniosków do agend rządowych i europejskich
- stworzenie przestrzeni dla NGO-networkingu, mającego na celu wymianę doświadczeń, nawiązywanie współpracy, wypracowywanie wspólnych działań
- inicjowanie i wspieranie wszelkie inicjatyw mających na celu integrowanie trzeciego sektora (np. corocznego pikniku integrującego wszystkie środowiska związane z organizacjami pozarządowym, w tym środowisko wolontariuszy
- wspólne wypracowanie modelu współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi i środowiskiem wolontariuszy, a następnie jego konsekwentne realizowanie
- celem wzmocnienia trzeciego sektora w możliwie szerokim zakresie w ramach subsydiarności zlecanie zadań miejskich organizacjom pozarządowym
- dążenie do efektywnej współpracy międzywydziałowej Urzędu Miasta Poznania na rzecz sektora non-profit, w tym bieżąca asysta, doradztwo i konsultacje świadczone na jego rzecz
- we współpracy z Zarządem Komunalnych Zasobów Lokalowych wypracowanie jeszcze bardziej efektywnej polityki lokalowej oraz prowadzenie szeroko zakrojonej polityki informacyjnej w tym zakresie
- przygotowywanie sprofilowanego newslettera informacyjnego w formie *direct mailingu* dedykowanego organizacjom pozarządowym.

Potrzeby i oczekiwania wolontariuszy są w pewnej mierze zbieżne z postulatami organizacji pozarządowych, jedni i drudzy oczekują integracji tych środowisk, właśnie poprzez organizację m.in. plenerowej imprezy dedykowanej wszystkim aktorom społecznym w niego zaangażowanym, tj. organizacjom pozarządowym, samorządowi lokalnemu, realnym i potencjalnym beneficjentom działań organizacji i właśnie wolontariuszom. Ponadto, mając na uwadze potrzebę wzmocnienia poznańskiego wolontariatu rekomenduje się:

- przygotowanie (lub zlecenie prowadzenia na zasadzie pomocniczości) portalu internetowego mającego charakter centrum wolontariatu miejskiego, dedykowanego zarówno potencjalnym i realnym wolontariuszom (także w kontekście organizacji szkoleń i warsztatów), ale także organizacjom pozarządowym, zainteresowanym nie tylko pozyskiwaniem wolontariuszy na potrzeby własnej działalności, ale także chcących skorzystać z oferty doradztwa w zakresie tworzenia programu wolontariat
- utworzenie w domach pomocy społecznej podległych Miastu odpłatnej funkcji koordynatora wolontariatu, którego zadaniem byłoby opracowanie i upowszechnienie programu wolontariatu w tych placówkach
- zaangażowanie innych miejskich instytucji, np. kulturalnych do włączania się w działania zmierzające do wzmocnienia poznańskiego wolontariatu, np. poprzez tworzenia miejsc pracy dla wolontariuszy.

SPIS TREŚCI

STRESZCZENIE	2
SPIS TREŚCI.....	6
1. WPROWADZENIE.....	7
1.1. CELE BADANIA	7
1.2. PROBLEMY BADAWCZE	7
2. METODOLOGIA BADAWCZA	8
2.1. ANALIZA DANYCH ZASTANYCH	8
2.2. WYWIADY TELEFONICZNE WSPOMAGANE KOMPUTEROWO	9
2.3. ANKIETA INTERNETOWA	10
2.4. INDYWIDUALNE WYWIADY POGŁĘBIONE	11
2.5. ZOGNISKOWANE WYWIADY GRUPOWE	12
2.6. PANEL EKSPERTÓW	12
2.7. SPOSOBY ANALIZY DANYCH.....	12
3. PREZENTACJA WYNIKÓW BADAŃ I ANALIZ	14
3.1. LICZEBNOŚĆ ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH	14
3.2. FUNKCJONOWANIE ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH	22
3.3. INWENTARYZACJA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH DZIAŁAJĄCYCH NA TERENIE MIASTA POZNANIA NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ WŁASNYCH	33
3.4. STAN I POTENCJAŁ ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH W POZNANIU	34
3.5. INWENTARYZACJA POZNAŃSKIEGO WOLONTARIATU WRAZ Z JEGO POTENCJAŁEM	46
3.6. IDENTYFIKACJA POTRZEB WOLONTARIUSZY, OSZACOWANIE STANU REALIZACJI TYCH POTRZEB POPRZECZ ANALIZĄ OFERTY WOLONTARIATU DOSTARCZANEJ PRZEZ ORGANIZACJE POZARZĄDOWE I MIASTO POZNAŃ.....	51
3.7. IDENTYFIKACJA NARZĘDZI I DZIAŁAŃ NIEZBĘDNYCH DLA ZASPOKOJENIA POTRZEB WOLONTARIUSZY I ORGANIZATORÓW WOLONTARIATU	56
3.8. IDENTYFIKACJA POTRZEB TRZECIEGO SEKTORA, W KONTEKŚCIE WSPÓŁPRACY Z MIASTEM	58
3.9. OCZEKIWANE METODY KOMUNIKACJI POMIĘDZY TRZECIM SEKTOREM A MIASTEM. REKOMENDACJE	68
4. ZAŁĄCZNIKI	73
4.1. KWESTIONARIUSZ WYWIADU CATI/ CAWI	73
4.2. SCENARIUSZE INDYWIDUALNYCH WYWIADÓW POGŁĘBIONYCH	81
4.3. SCENARIUSZ ZOGNISKOWANEGO WYWIADU GRUPOWEGO	87

1. WPROWADZENIE

Niniejszy dokument jest raportem z badań, których zasadniczym celem była **diagnoza stanu trzeciego sektora w Poznaniu i wolontariatu**. Kontekstem prowadzonych była przede wszystkim potrzeba głębszego przyjrzenia się sytuacji poznańskich organizacji pozarządowych, ich problemom i barierom rozwoju. Ponadto, wobec braku podobnych badań przyjęto, że badanie będzie również podporządkowane uchwyceniu stanu poznańskiego wolontariatu i możliwości jego upowszechnienia wśród organizacji pozarządowych oraz mieszkańców Poznania. Wnioski i rekomendacje płynące z przeprowadzonej diagnozy stanu poznańskiego trzeciego sektora oraz wolontariatu mają stać podstawą działań lokalnych instytucji, a w szczególności Miasta Poznania, w kierunku wsparcia i u efektywnienia współpracy tych środowisk.

1.1. Cele badania

Diagnoza miała na celu pokazać stan trzeciego sektora, w tym wolontariatu w Poznaniu, prezentując następujące dane:

- Liczba zarejestrowanych organizacji pozarządowych vs liczba aktywnie działających organizacji pozarządowych; podział na główne typy organizacji (Fundacje, Stowarzyszenia, kościoły, Stowarzyszenia zwykłe, organizacje społeczne oddzielnie nie wymienione, itp.); podział ze względu na charakter działalności (w kontekście obszarów pożytku publicznego wymienionych w ustawie) – branżowość organizacji; podział ze względu na budżet organizacji i sposoby pozyskiwania środków,
- Liczba wolontariuszy zaangażowanych w działania organizacji (spontanicznych/ z podpisanymi porozumieniami),
- Dynamika rozwoju sektora,
- Ocena współpracy na linii Miasto – organizacje pozarządowe.
- Ocena współpracy organizacji pozarządowych i Miasta Poznań z wolontariuszami.

1.2. Problemy badawcze

Cele badania stały się podstawą do przygotowania listy problemów i pytań badawczych służących operacjonalizacji badania. Stały się one punktem wyjścia do opracowania narzędzi badawczych.

I. Inwentaryzacja organizacji pozarządowych działających na terenie miasta Poznania:

- a. Jaka jest liczba poznańskich organizacji aktywnych, organizacji, które zakończyły działalność lub ją zawiesiły?
- b. Jaka jest liczba poznańskich organizacji ze względu na węższe i szersze rozumienie sektora non-profit wg GUS?

II. Stan i potencjał organizacji pozarządowych w Poznaniu:

- a. Jaki jest charakter/ pola działalności poznańskich organizacji pozarządowych?
- b. Jaka jest struktura form prawnych organizacji?
- c. Jaki jest okres powstania poznańskich organizacji pozarządowych?
- d. Jaki jest zasięg działalności poznańskich organizacji pozarządowych?
- e. Jaki jest potencjał finansowy poznańskich organizacji pozarządowych?
- f. Jakimi są źródła finansowe poznańskich organizacji pozarządowych?
- g. Jaki jest potencjał zatrudnieniowy poznańskich organizacji pozarządowych?
- h. Jaki jest stan organizacji ze względu na liczbę członków?
- i. Jaka jest struktura wykształcenia wśród pracowników poznańskich organizacji pozarządowych?

III. Inwentaryzacja poznańskiego wolontariatu wraz z jego potencjałem

- a. Jaka jest liczba wolontariuszy zaangażowanych w ramach poznańskich organizacji pozarządowych (niezrzeszonych, członków pracujących społecznie, wszystkich osób pracujących społecznie)?
- b. Jaki jest stan wolontariatu pracowniczego w Poznaniu?
- c. Jakie są plany rozwojowe poznańskiego trzeciego sektora w kontekście wolontariatu?

IV. Identyfikacja potrzeb wolontariuszy, oszacowanie stanu realizacji tych potrzeb poprzez analizę oferty wolontariatu dostarczanej przez organizacje pozarządowe i Miasto Poznań

- a. Jaka jest motywacja wolontariuszy?
- b. Jakimi działaniami organizatorów wolontariatu są postrzegane korzystnie przez wolontariuszy?
- c. Jaka jest oferta wolontariatu w Poznaniu?

- d. Jak różnią się potrzeby wolontariuszy ze względu na wiek?
- V. Identyfikacja narzędzi i działań niezbędnych dla zaspokojenia potrzeb wolontariuszy i organizatorów wolontariatu (organizacji pozarządowych, Miasta Poznań)**
- Jakie działania służą wzmocnieniu wolontariatu?
 - Jakie obszary najbardziej przyciągają wolontariuszy?
- VI. Identyfikacja potrzeb trzeciego sektora, w kontekście współpracy z Miastem**
- Jakie są powody zawieszenia/ zakończenia działalności poznańskich organizacji pozarządowych?
 - Jakie są bariery rozwoju trzeciego sektora w Poznaniu?
 - Jakie są potrzeby poznańskich organizacji pozarządowych w kontekście działalności lokalnego samorządu?
 - Jaki jest stan współpracy poznańskich organizacji pozarządowych z lokalnym samorządem?
 - Jakie są oceny dot. współpracy samorządu z poznańskimi organizacjami pozarządowymi?
 - Jakie są plany rozwojowe poznańskiego trzeciego sektora w ciągu najbliższych pięciu lat?
- VII. Opracowanie skutecznych metod komunikacji pomiędzy trzecim sektorem a Miastem.**
- Jakie są sugerowane działania naprawcze w zakresie współprac poznańskich organizacji pozarządowych z lokalnym samorządem i mieszkańcami?
 - Jakie inne metody komunikacji pomiędzy trzecim sektorem a Miastem są pożądane?
 - Jakie metody komunikacji powinny zostać wdrożone, aby zwiększać zaangażowanie mieszkańców Poznania w wolontariat.

2. METODOLOGIA BADAWCZA

2.1. Analiza danych zastanych

Analiza danych wtórnych [desk reserach] to poszukiwanie informacji, które już istnieją. Często polega ona na analizie danych zgromadzonych przez inne podmioty i instytucje. Zaletą tego rodzaju analizy jest zazwyczaj szybkość oraz niski koszt. Wadą jest z kolei to, że dostępne informacje zazwyczaj nie odpowiadają w pełni na postawiony problem badawczy, a dostęp do odpowiednich danych jest często ograniczony, natomiast same dane mogą być nieaktualne.

Poniżej przedstawiamy kroki, które zostały podjęte w celu zapewnienia jak największej efektywności analizy istniejących już źródeł na temat sytuacji trzeciego sektora:

- sporządzenie spisu źródeł informacji dostępnych u Zleceniodawcy,
- przeszukiwanie baz danych,
- sprawdzenie, czy istnieją badania syndykatowe (tj. prowadzone dla kilku podmiotów jednocześnie),
- odwołanie się do prac zawierających odnośniki do źródeł danych,
- odwołanie się do źródeł zewnętrznych,
- ocena jakości zebranych informacji.

Analiza danych dotyczyła poniższych grup danych i publikacji:

- Bazy danych organizacji Klon/Jawor (www.ngo.pl)
- Krajowy Rejestr Sądowy
- Dane Głównego Urzędu Statystycznego pochodzące z Banku Danych Lokalnych: aktywne fundacje, stowarzyszenia i inne organizacje społeczne:
 - Organizacje wg formy prawnej
 - Organizacje wg klasy zatrudnienia
 - Organizacje wg maksymalnego terytorialnego zasięgu głównej działalności
 - Organizacje wg rodzaju działalności
 - Organizacje wg rodzaju i udziału
 - Organizacje wg typu gminy
 - Organizacje wg wielkości przychodów
 - Pracujący w organizacjach
 - Przeciętna liczba zatrudnionych w organizacjach
 - Wolontariusze i członkowie organizacji
- Dane serwisu Moja Polis:

- liczba fundacji i stowarzyszeń poza OSP
 - liczba OSP
 - liczba klubów sportowych
 - liczba wspólnot parafialnych
 - liczba organizacji pożytku publicznego
 - liczba związków zawodowych
 - liczba organizacji gospodarczych i zawodowych
- *Spółeczna gmina, Ranking aktywności społecznej w samorządach. Społeczeństwo naprawdę obywatelskie, Agata Miazga, Piotr Teisseyre, wpolnota.org.pl, 2016*
 - *Barometr - współpraca organów administracji lokalnej z organizacjami pozarządowymi, Organizacja Klon/Jawor*
 - *Dostępne dokumenty miejskie (m.in. Programy współpracy i Sprawozdania z realizacji Programów)*
 - *Kto należy do organizacji pozarządowych, a kto je wspiera?, Moja Polis*
 - *Laboratorium kultury: wolontariat kulturalny w trzecim sektorze, Raport z projektu, pod red. Daria Kubiak, Julian Czurko, Łódź 2013*
 - *Miejsce dla każdego: szkice i opracowania o sektorze pozarządowym w Polsce zebrane w Centrum Informacji dla Organizacji Pozarządowych BORDO / [oprac. Centrum Informacji dla Organizacji Pozarządowych BORDO; red. Anna Kunicka].*
 - *Organizacje pożytku publicznego / Andrzej Ceglarski.*
 - *Państwo, samorząd, organizacje pozarządowe w realizacji zadań pomocy społecznej szczebla lokalnego. Grzybowski, Andrzej. W: Andrzej Grzybowski (red.). Polityka społeczna samorządu terytorialnego - Poradnik praktyczny. Warszawa. Instytut Przedsiębiorczości i Samorządności.*
 - *Raport Głównego Urzędu Statystycznego „Podstawowe dane o sektorze non-profit w 2014 roku”, data publikacji 20.02.2017*
 - *Raport Głównego Urzędu Statystycznego „Sektor non-profit w Polsce”*
 - *Samoorganizacja społeczeństwa polskiego: trzeci sektor: praca zbiorowa / pod red. Piotra Glińskiego, Barbary Lewenstein i Andrzeja Sicińskiego, przy współpr. Piotra Frączaka i Ryszarda Skrzypca.*
 - *Szkolne Kluby Wolontariatu, Raport z badania, Regionalne Centrum Wolontariatu w Katowicach, MEN, Katowice, listopad 2016*
 - *Trzeci Sektor / Instytut Spraw Publicznych.*
 - *Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z dnia z dnia 24 kwietnia 2003 r. z późniejszymi zmianami*
 - *Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie / Artur Gluziński.*
 - *Więcej danych o trzecim sektorze, Moja Polis*
 - *Współpraca organizacji pozarządowych z samorządem. Bąk, Mieczysław, Przemysław Kulawczuk i Anna Szcześniak. Warszawa. Instytut Badań nad Demokracją i Przedsiębiorstwem Prywatnym.*
 - *Zaangażowanie społeczne Polek i Polaków. Wolontariat, filantropia, 1% i wizerunek organizacji pozarządowych, Aneta Krzewińska/ Piotr Adamiak, Stowarzyszenie Klon/Jawor, 2014*

2.2. Wywiady telefoniczne wspomagane komputerowo

Podstawą diagnozy trzeciego sektora i wolontariatu w Poznaniu były badania ilościowe, zrealizowane techniką wywiadu telefonicznego wspomagane komputerowo. Organizacje pozarządowe oraz inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego często charakteryzują się tym, że ich siedziba nie zawsze jest „aktywna”, pracownicy takich podmiotów nie są zatrudnieni na stałe i ich obecność w siedzibie nie jest stała. Z tego względu **rekomendowaliśmy przeprowadzenie badania ilościowego wywiadu telefonicznego wspomagane komputerowo (CATI).**

Badanie ilościowe zostało przeprowadzone techniką **wywiadu telefonicznego wspomagane komputerowo (CATI - Computer Assisted Telephone Interviewing)**. Ankieterzy używając telefon, zadają widoczne na ekranie

pytania kwestionariusza wywiadu i za pomocą klawiatury zaznaczają i zapisują odpowiedzi respondentów, które są automatycznie wprowadzane do pamięci komputera. Program na bieżąco kontroluje postępy badania oraz sprawdza pracę teleankieterów, kontroluje się również próbę badawczą. Pierwsze wyniki dostępne są niemal od razu po zakończeniu badania. Taka procedura pozwoliła na zlikwidowanie przepisywania i kodowania, zmniejszając prawdopodobieństwo błędów ankieterskich, oszczędzając czas i dostarczając wszystkich niezbędnych danych statystycznych.

Przed przystąpieniem do realizacji badania właściwego przeprowadzono pilotaż narzędzia badawczego na próbie N=10 organizacji pozarządowych, na podstawie którego wprowadzono niezbędne poprawki do narzędzia, o charakterze technicznym.

Badanie, realizowane w okresie od połowy lipca do końca września br. miało charakter dwustopniowy. W oparciu o bazy danych zidentyfikowane w toku analizy desk research (w szczególności baza danych Klon-Jawor oraz bazy danych będące w zasobach Urzędu Miasta Poznania) utworzono listę poznańskich organizacji pozarządowych i innych działających na rzecz mieszkańców Poznania. Operat zawierał **3706** podmiotów, z tym, że tylko do **2573** organizacji dysponowano numerem/ numerami telefonów, w tym 1256 – adresami mailowymi (250 – tylko adresami mailowymi).

Do 2573 organizacji pozarządowych działających na terenie miasta Poznania wykonano połączenie telefoniczne w celu zweryfikowania aktualnego stanu prowadzonej działalności (działalność aktywna, działalność zawieszona, działalność zlikwidowana, inne). Działanie to miało na celu aktualizację statusu działalności organizacji zarejestrowanych w Poznaniu. Należy dodać, że do każdego rekordu z bazy zostało wykonanych minimum pięć prób połączeń wykonanych w różnych porach dnia i odstępach czasowych¹.

Drugim poziomem realizacji badania telefonicznego była realizacja wywiadów z 1000 aktywnie działających organizacji, do których został skierowany szczegółowy kwestionariusz badań CATI, w szczególności odnoszący się do przedmiotu projektu badawczego. Z uwagi na trudności w skontaktowaniu się z istotną częścią organizacji ostatecznie **finalna liczba przeprowadzonych wywiadów techniką CATI wyniosła 837**.

2.3. Ankieta internetowa

Z uwagi na trudności w skontaktowaniu się z częścią organizacji pozarządowych występujących w operacie **komplementarnie zastosowano technikę ankiety internetowej Cawi**. (ang. *Computer-Assisted Web Interview – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW*). Narzędzie wykorzystane do realizacji ankiety internetowej było tożsame z narzędziem do

wywiadów telefonicznych, co umożliwiło integrację obu baz danych na potrzeby analiz ilościowych.

Badanie za pomocą **ANKIETY INTERNETOWEJ [Cawi]** opierało się na specjalnie przygotowanym skrypcie, umożliwiającym respondentom udzielenie odpowiedzi na pytania zawarte w narzędziu. Automatyczny system filtrowania odpowiedzi gwarantuje bezbłądność wypełnienia ankiet oraz pełną poprawność logiczną.

Największą zaletą badania Cawi jest wygoda i komfort respondentów, którzy mogą wypełnić ankietę w dogodnym dla siebie momencie. Realizacja ankiety online pozwala respondentom na przerwanie na chwilę badania, np. w celu wyszukania potrzebnych do wypełnienia ankiety informacji, respondent nie czuje się poganiany, nie musi się spieszyć, co owocuje pozyskaniem lepszej jakości danych. Ponadto wykorzystanie odpowiednich narzędzi informatycznych zwiększa jakość uzyskiwanych odpowiedzi: system kontroluje przebieg wypełniania ankiety oraz czy respondent wypełnił całą ankietę (odpowiedział na wszystkie pytania).

W ostatniej fazie realizacji wywiadów telefonicznych rozpoczęto mailową wysyłkę zaproszeń do udziału organizacji pozarządowych w badaniu internetowym. **Zaproszenia wysłano do 747 organizacji**, z którymi nie udało skontaktować drogą telefoniczną oraz do tych, do których dysponowano tylko adresami mailowymi. Ostatecznie, w wyniku minimum trzykrotnego ponawiania zaproszenia mailowego uzyskano łącznie **103 wypełnione ankiety**, w tym N=90 w pełnym zakresie.

¹ Szczegółowe dane statystyczne dot. statusów połączeń zostały przedstawione w części dot. prezentacji wyników badań.

Ostatecznie w wyniku realizacji wywiadów telefonicznych i ankiet internetowych **uzyskano odpowiedzi od N=927, dodatkowo N=152 organizacji pozarządowych zweryfikowało status swojej działalności.**

2.4. Indywidualne wywiady pogłębione

Drugim etapem badania, mającym na celu wyjaśnienie i pogłębienie wniosków dot. diagnozy trzeciego sektora i wolontariatu w Poznaniu uzyskanych w toku wywiadów telefonicznych (CATI) i ankiet internetowych (CAWI) była realizacja indywidualnych wywiadów pogłębionych.

INDYWIDUALNY WYWIAD POGŁĘBIONY [IDI] (ang. *Individual In-Depth Interview*) to jedna z bardziej popularnych metod badań jakościowych, polegająca na szczegółowej, wnikliwej rozmowie z wybranymi respondentami. Umożliwiają dotarcie do precyzyjnych i pogłębionych informacji. Wywiad odbył się na podstawie specjalnie przygotowanego narzędzia badawczego – scenariusza wywiadu, którego celem jest uporządkowanie i wystandaryzowanie prowadzonej rozmowy.

W ramach badania zrealizowano 13 IDI, z udziałem:

- przedstawicieli samorządu lokalnego, w tym z udziałem przedstawicieli Poznańskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego i Komisji Dialogu Obywatelskiego (N=5)
 - Komisja Dialogu Obywatelskiego, radny miejski
 - Wydział Kultury
 - Wydział Oświaty
 - Wydział Sportu
 - Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych
- przedstawicieli organizacji pozarządowych (N=4), w tym:
 - organizacja mająca na celu wspomaganie organizacji pozarządowych, jednostek samorządu terytorialnego oraz wszelkich inicjatyw podejmowanych na rzecz lokalnych społeczności
 - organizacja mająca na celu prowadzenie działalności edukacyjnej, szczególnie wśród młodzieży i dzieci, poprzez wykorzystanie działalności koncertowej, teatralnej, wydawniczej, wystawienniczej, turystycznej, rekreacyjno-sportowej oraz promowanie zdrowego, aktywnego trybu życia bez nałogów i uzależnień
 - organizacja mająca na celu wspieranie, pomaganie osobom z jednoczesnym brakiem lub poważnym ubytkiem wzroku i słuchu
 - organizacja mająca na celu promowanie filozofii i zasad opieki paliatywnej, kształcenie w dziedzinie medycyny i opieki paliatywnej, popieranie badań naukowych i badawczo rozwojowych, poprawa jakości życia chorych, pomoc dla chorych objętych opieką paliatywną i wspieranie ich bliskich, działanie na rzecz opieki nad chorymi i ich bliskimi, działanie na rzecz osób niepełnosprawnych i przewlekle chorych, prowadzenie programu wsparcia dla rodzin i osób bliskich.
- przedstawicieli środowiska wolontariuszy (N=3)
 - centrum wolontariatu miejskiego działające w ramach organizacji pozarządowej
 - wolontariusz w miejskiej jednostce organizacyjnej działającej na rzecz seniorów
 - koordynator wolontariatu w organizacji kulturalno-społecznej działającej na rzecz społeczności lokalnej.
- specjaliści, eksperta z dziedziny pożytku publicznego (N=1).

Czas trwania pojedynczego wywiadu wyniósł ok. 50 min. Realizacja wywiadów miała miejsce w okresie wrzesień – październik.

2.5. Zogniskowane wywiady grupowe

Kolejnym etapem badania, mającym na celu wyjaśnienie i pogłębienie danych dot. diagnozy wolontariatu w Poznaniu uzyskanych w toku wywiadów telefonicznych (CATI), ankiet internetowych CAWI) i indywidualnych wywiadów pogłębionych (IDI) była realizacja zogniskowanych wywiadów grupowych wśród poznańskich wolontariuszy.

ZOZNISKOWANY WYWIAD GRUPOWY [FGI] (ang. *Focus Group Interview*) stanowi jedną z metod badań jakościowych, polegającą na wspólnej dyskusji grupy respondentów/ uczestników wywiadu na zadany z góry temat / grupę tematów. W trakcie wywiadu grupowego podejmowane były pytania badawcze o charakterze eksploracyjnym, próby wyjaśniania i zrozumienia zjawisk, motywacji, postaw, zachowań bez intencji wyrażania badanej rzeczywistości w sposób liczbowy i czysto opisowy. W przypadku tego typu badania analizie podlegały nie tylko indywidualne opinie wyrażane przez poszczególne osoby, ale też interakcje i wyniki konfrontacji różnych opinii na prezentowany temat. Celem ustrukturyzowania rozmowy opracowany został scenariusz FGI.

W ramach badania zorganizowano dwie grupy fokusowe, w których reprezentowane były różne grupy wolontariuszy, w tym wolontariusze - seniorzy, wolontariusze współpracujących w organizacjach pozarządowymi działającymi na rzecz kultury, edukacji, pomocy osób wykluczonych, czy organizującymi duże wydarzenia społeczno-kulturalne.

Czas trwania spotkania w ramach każdej z grup fokusowych wyniósł ok. 80 min. Realizacja wywiadów miała miejsce w październiku.

2.6. Panel ekspertów

Ostatnią techniką badawczą wykorzystaną w toku diagnozy trzeciego sektora i wolontariatu w Poznaniu był panel ekspertów z udziałem przedstawicielami samorządu lokalnego.

PANEL EKSPERTÓW [ang. *Expert Panel*] jest jakościowym narzędziem badawczym, którego zadaniem jest analiza i synteza wiedzy istotnej dla danego zagadnienia. W jego ramach, na podstawie pozyskanych danych w procesie badań terenowych i *Expert Panel* przeprowadzonych analiz dokonuje się wyniki analizy SWOT, przedstawia się wypracowane - w ramach zespołu badawczego - wnioski, a następnie prezentuje się propozycje rekomendacji. Celem panelu ekspertów była zatem konsultacja i wypracowanie rekomendacji dot. skutecznych metod komunikacji pomiędzy trzecim sektorem.

2.7. Sposoby analizy danych

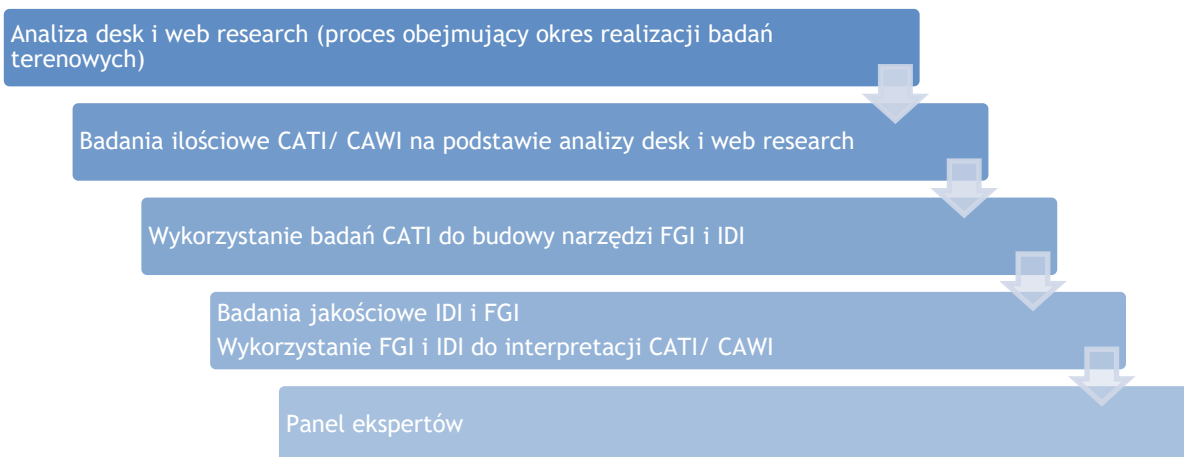
Wskazane przez Zamawiającego zagadnienia badawcze wskazują na konieczność zastosowania różnorodnych narzędzi i metod badawczych w trakcie prowadzenia badania. By uzyskać jak najbardziej wyczerpujące i wiarygodne informacje, w badaniu wykorzystano następujące metody **triangulacji**, czyli łączenia danych na temat przedmiotu badań pochodzących z więcej niż jednego źródła:

- **Triangulacja metod badawczych**, która łączy różne metody badawcze celem dogłębnego poznania i zrozumienia badanych zjawisk; zastosowano jakościowe (FGI i IDI) i ilościowe metody badań (CATI, CAWI) – co umożliwiło testowanie tej samej hipotezy bez obciążenia błędami wynikającymi z ograniczeń i wad poszczególnych metod badawczych;
- **Triangulacja źródeł danych** –analizie poddano zarówno dane zastane (analiza desk research) jak i dane wywołane (tj. uzyskane w trakcie badania);
- **Triangulacja perspektyw badawczych** – badanie prowadzono przez czterech członków zespołu badawczego, dzięki czemu uzyskany obraz przedmiotu badania jest pełniejszy, bardziej wiarygodny i obiektywny. Jednocześnie wszystkie wywiady jakościowe były realizowane osobiście przez członków zespołu.

Oprócz triangulacji zastosowania zostawano również **metoda łączenia danych**, bowiem w badania ilościowe obejmują perspektywę przedstawicieli NGO's, natomiast badania jakościowe zarówno działaczy organizacji pozarządowych jak i przedstawicieli JST.

Takie podejście badawczy łączące triangulację i integrację metodologiczną ogniskujące uwagę na wybranych aspektach metodologii gwarantuje wysoką jakość badań empirycznych. Innymi słowy, taka metoda działań:

- zwiększa trafność wyników badań;
- ułatwia proces badawczy;
- powoduje, że część uzasadnień idzie w kierunku uprawomocnienia wyników poprzez sam fakt korzystania z różnych rozwiązań metodologicznych.

2.7.1. Badania ilościowe

Przeprowadzona analiza danych pozwoli uchwycić istotne związki zachodzące między najważniejszymi zmiennymi metryczkowymi, a pytaniami zawartymi w kwestionariuszu (część merytoryczna).

W badaniu, wykorzystano statystyczna forma opisowa danych (SPSS). Jej celem, w pierwszej kolejności będzie przetworzenie surowych danych w formę umożliwiającą ich szybkie zrozumienie i interpretację. Analiza ta obejmie ustalenie wartości porównawczych, natężenia i struktury odpowiedzi. Odpowiedzi podano w tabelach krzyżowych.

2.7.2. Badania jakościowe

Materiał uzyskany w wyniku badań jakościowych (IDI i FGI, panel ekspertów) został poddany analizie jakościowej w oparciu o następujące dwa etapy:

1. Częściowe ustrukturyzowanie wywiadów celem pozyskania podstawowych informacji o badanych jednostkach;
2. Analiza wstępna, porządkująca: ocena wiarygodności i poprawności technicznej, weryfikacja podstawowych elementów metodologicznych badania;
3. Redukcja i kategoryzacja: polegająca na redukcji i kategoryzacji uzyskanego materiału badawczego, zakreślenie pól problemowych, wyodrębnienie poszczególnych zagadnień i pojęć, analiza przyczynowo-skutkowa. Wszystkie indywidualne wywiady pogłębione oraz zogniskowane wywiady grupowe zostały zarejestrowane audio na dyktafonie cyfrowym, a następnie spisane w postaci transkrypcji i poddane analizie jakościowej.

3. PREZENTACJA WYNIKÓW BADAŃ I ANALIZ

W niniejszym rozdziale, na podstawie danych wtórnych i badań własnych, przedstawiono stan trzeciego sektora w Poznaniu na tle Polski i województwa wielkopolskiego. Zaprezentowano charakterystyki dotyczące liczebności organizacji pozarządowych, a także funkcjonowania podmiotów zaliczanych do trzeciego sektora biorąc pod uwagę takie aspekty funkcjonowania jak zasięg działalności, potencjał finansowy, skala zatrudnienia i wolontariatu. Oprócz wymienionych kwestii wskazano na bariery rozwoju trzeciego sektora oraz jego potrzeby w zakresie wsparcia. Podrozdziały niżej części nawiązują do celów badania przedstawionych na początku niniejszego raportu.

3.1. Liczebność organizacji pozarządowych

3.1.1. Sektor pozarządowy – ustalenia definicyjne

Obowiązująca ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2016, poz. 1817) definiuje organizacje pozarządowe jako wszelkie organizacje niedziałające w celu osiągnięcia zysku, osoby prawne lub jednostki nieposiadające osobowości prawnej, utworzone na podstawie przepisów ustaw, w tym fundacje i stowarzyszenia². Prawna definicja obejmuje zatem bardzo szeroki katalog znacznie różniących się od siebie organizacji, takich jak stowarzyszenia, fundacje, koła gospodyń wiejskich, partie polityczne, związki zawodowe czy też samorządy zawodowe³. Tak szeroko rozumiany sektor pozarządowy łączy w sobie wiele podmiotów, które ze względu odmienne formy prawne funkcjonują w bardzo różnych uwarunkowaniach. Część z tych organizacji może prowadzić działalność gospodarczą, inne nie są do tego uprawnione, nie wszystkie wymienione organizacje mogą otrzymywać dotacje czy też uzyskać status organizacji pożytku publicznego.

Dominujące współcześnie definicje sektora organizacji pozarządowych (określanego również mianem „trzeciego sektora”, „sektora NGO” czy też sektora „non-profit”) nie pozwalają na jednoznaczne wyznaczenie zakresu podmiotowego sektora, gdyż określenie jego granic jest silnie związane z kontekstem instytucjonalnym oraz uwarunkowaniami społeczno-kulturowymi danego kraju lub regionu⁴. Znacząca część badaczy posługuje się dość ogólnymi definicjami, przyjmując że przynależność do trzeciego sektora odnosi się do autonomicznych podmiotów organizacyjnych odrębnych od sektora państwowego i biznesowego, przy czym w niektórych przypadkach włącza się do trzeciego sektora również działalność mniej sformalizowanych grup czy jednostek, które funkcjonują niezależnie od sfery życia rodzinnego⁵.

Próby wypracowania klarownej definicji trzeciego sektora, która byłaby możliwa do zaakceptowania w skali międzynarodowej podjęto w latach 90. XX w. w ramach *John Hopkins Comparative Non-Profit Sector Project* (w pracach uczestniczyła również strona polska). Ostatecznie sformułowano pięć warunków pozwalających na zaliczenie określonego podmiotu do trzeciego sektora, a przyjęte kryteria stanowią podstawę statystyk przedstawianych przez Organizację Narodów Zjednoczonych⁶. Wspomniane kryteria to:

- ⇒ określony stopień sformalizowania charakteru działalności (np. w wyniku zarejestrowania we właściwym urzędzie) bądź przynajmniej trwałość celów, sposobu działania oraz struktury organizacyjnej;
- ⇒ instytucjonalna odrębność od administracji publicznej;
- ⇒ brak charakteru zarobkowego (organizacje takie nie działają dla zysku i nie rozdzielają ewentualnej nadwyżki finansowej między swoich członków i pracowników);
- ⇒ samorządność (władze i kierunki działania są określane wewnątrz organizacji);
- ⇒ dobrowolność uczestnictwa w działalności organizacji.

Przywołana wcześniej definicja organizacji pozarządowej wprowadzona w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w znaczącym stopniu nawiązuje do definicji zaproponowanej przez ONZ, pokrywając się z nią w zakresie trzech kryteriów:

- ⇒ formalnego charakteru działalności („osoby prawne lub jednostki nieposiadające osobowości prawnej utworzone na podstawie przepisów ustaw”);

² A. Zielińska, „Strategie zarządzania organizacjami pozarządowymi”, *Journal of Management and Business Administration Central Europe*, nr 4/2011 (19), s. 95-104.

³ P. Adamiak, B. Charycka, M. Gumkowska, „Kondycja sektora organizacji pozarządowych w Polsce w 2015 r. Raport z badań”. Stowarzyszenie Klon/Jawor, Warszawa 2016, s. 27.

⁴ „Sektor Non-Profit w 2014 r.”, *Studia i Analizy Statystyczne*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2016, s. 15.

⁵ tamże

⁶ „Handbook on Non-profit Institutions in the System of National Accounts”, Departament Spraw Ekonomicznych i Społecznych ONZ, Nowy Jork 2003.

- ⇒ oddzielenia i niezależności od administracji publicznej („organizacjami pozarządowymi są podmioty niebędące jednostkami sektora finansów publicznych w rozumieniu przepisów o finansach publicznych”)
- ⇒ braku zarobkowego charakteru działalności organizacji („niedziałające w celu osiągnięcia zysku”).

W zakresie tak rozumianych kryteriów na gruncie obowiązującego prawa w ramach sektora organizacji pozarządowych mieszczą się następujące rodzaje podmiotów:

- ⇒ fundacje;
- ⇒ stowarzyszenia;
- ⇒ inne organizacje społeczne o charakterze podobnym do stowarzyszeń, prowadzące jednak swoją działalność na podstawie ustaw branżowych lub umów międzynarodowych, np. koła łowieckie, rady rodziców lub Polski Czerwony Krzyż;
- ⇒ organizacje samorządu gospodarczego i zawodowego (np. kółka rolnicze, koła gospodyń wiejskich, izby i zrzeszenia branżowe, cechy, organizacje samorządu zawodowego zawodów zaufania publicznego);
- ⇒ organizacje pracodawców;
- ⇒ związki zawodowe;
- ⇒ partie polityczne.

W przypadku statystyk prezentowanych przez Główny Urząd Statystyczny do sektora organizacji pozarządowych zalicza się również osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, pod warunkiem jednak, że cele statutowe tych organizacji obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego. Pomimo, że podmioty te nie są organizacjami pozarządowymi w ścisłym tego słowa znaczeniu, spełniają one kryteria zaliczenia ich do zbiorowości trzeciego sektora. Dlatego też są one wykazywane jako organizacje pozarządowe w systemie statystyki publicznej.

Nieco węższy zakres znaczeniowy przypisuje sektorowi organizacji pozarządowych Stowarzyszenie Klon/Jawor prowadzące od kilkunastu lat stały monitoring kondycji NGO w Polsce⁸ (najbardziej aktualne badania zostały przeprowadzone w 2015 r., była to już siódma edycja badania ogólnopolskiego). W przypadku tego badania za podmioty należące do sektora pozarządowego uznaje się jedynie fundacje i stowarzyszenia (z wyłączeniem Ochotniczych Straży Pożarnych – OSP). Autorzy przyjęcie węższej definicji trzeciego sektora argumentują przede wszystkim kwestią zbliżonych warunków funkcjonowania podmiotów prowadzących swoją działalność w formie fundacji bądź stowarzyszenia oraz tym, że łączna liczba fundacji i stowarzyszeń stanowi około 80% wszystkich organizacji zaliczonych do sektora pozarządowego *sensu largo*. W tym miejscu warto wyjaśnić pojęcia fundacji oraz stowarzyszenia.

Fundacje zalicza się do instytucji, które działają głównie w gospodarce rynkowej. Są to najczęściej instytucje, których zadaniem jest korygowanie wad rynkowej i publicznej dystrybucji usług. Nie są one nastawione na osiągnięcie zysku, lecz na realizację potrzeb społecznych⁹.

Stowarzyszenia, podobnie jak fundacje, należą do organizacji pozarządowych, których zadaniem jest realizowanie celów społecznie użytecznych, jednak stowarzyszenia zaspokajają w głównej mierze potrzeby swoich członków, zaś fundacje zmierzają do zaspokojenia potrzeb osób niebędących ich członkami. Jako podstawę działania stowarzyszenia wskazuje się członków, w przypadku fundacji – majątek. O celach działalności stowarzyszenia decydują członkowie, natomiast cel i kierunek działalności fundacji określa fundator¹⁰.

Wykluczenie ze zbioru badanych organizacji Ochotniczych Straży Pożarnych jest motywowane specyfiką działalności tego rodzaju podmiotów. Pomimo że OSP mają formę prawną stowarzyszeń, to sposób ich finansowania jest odmienny niż w przypadku klasycznego stowarzyszenia bądź fundacji (poszczególne gminy mają obowiązek dotowania OSP znajdujących się na ich obszarze).

Z uwagi na różne sposoby definiowania zakresu pojęciowego sektora organizacji pozarządowych, w dalszej części opracowania wyraźnie wskazane zostanie źródło pochodzenia charakterystyk ilościowych dotyczących sektora pozarządowego wraz z precyzyjnym wskazaniem zakresu definicyjnego.

⁷ Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2016, poz. 1817).

⁸ P. Adamiak, B. Charycka, M. Gumkowska, „Kondycja sektora organizacji pozarządowych w Polsce w 2015 r. Raport z badań”. Stowarzyszenie Klon/Jawor, Warszawa 2016

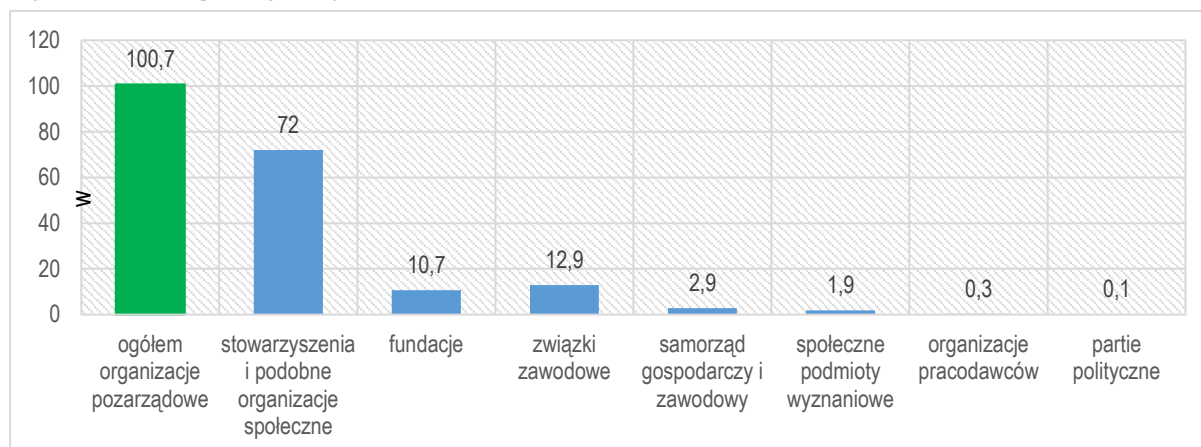
⁹ K. Kietlińska, „Rola trzeciego sektora w społeczeństwie obywatelskim”, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2010, s. 91.

¹⁰ tamże, s. 95-96.

3.1.2. Wielkość i charakterystyka sektora organizacji pozarządowych

Według szerokiej definicji sektora non-profit przywoływanej w najbardziej aktualnych statystykach Głównego Urzędu Statystycznego¹¹ w Polsce na koniec 2014 r. zarejestrowanych było i aktywnie prowadziło działalność ponad 100,7 tys. organizacji pozarządowych. Na liczbę tą składało się m.in. około 72 tys. stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych (w tym m.in.: stowarzyszenia sportowe – 19 tys., ochotnicze straże pożarne – ok. 15 tys.), ponad 10,7 tys. fundacji, 12,9 tys. podmiotów funkcjonujących w charakterze związków zawodowych. Nieco mniej licznie reprezentowane były organizacje samorządu gospodarczego i zawodowego (ok. 2,9 tys. podmiotów), społeczne podmioty wyznaniowe (ok. 1,9 tys.), organizacje pracodawców (0,3 tys.) oraz partie polityczne (0,1 tys.).

Wykres 1. Liczba organizacji non-profit w Polsce w 2014 r.

Źródło: „Podstawowe dane o sektorze non-profit w 2014 r.”, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2017, s. 2.

Spośród przywołanej już liczby ponad 100 tys. organizacji pozarządowych około 8,6 tys. stanowią podmioty posiadające status organizacji pożytku publicznego (OPP). Status taki, niezależnie od swojej formy prawnej, mogą posiadać organizacje pozarządowe świadczące „działalność społecznie użyteczną prowadzoną (...) w sferze działań publicznych¹²”, czyli tzw. działalność pożytku publicznego (np. ochrona i promocja zdrowia, upowszechnianie i ochrona praw kobiet, podtrzymywanie tradycji narodowej i wiele innych). Co istotne, status OPP uzyskuje się przez wpisanie do Krajowego Rejestru Sądowego, na podstawie decyzji sądu po spełnieniu kilku istotnych warunków (m.in. nieprzerwanego działania przez co najmniej 2 lata przed złożeniem wniosku; posiadanie statutowego organu kontroli lub nadzoru, odrębnego od organu zarządzającego; przeznaczanie dochodu organizacji, czyli nadwyżek przychodów nad kosztami, wyłącznie na działalność pożytku publicznego i wiele innych¹³). Jednocześnie status organizacji pożytku publicznego daje tego rodzaju podmiotom pewne przywileje, m.in. prawo do otrzymywania środków 1% podatku dochodowego od osób fizycznych, które wskażą daną organizację w deklaracji rocznej PIT, zwolnienie od podatku dochodowego od osób prawnych, podatku od nieruchomości, opłat od czynności cywilnoprawnych, opłat skarbowych i sądowych w odniesieniu do prowadzonej działalności pożytku publicznego czy też możliwość bezpłatnego informowania o swojej działalności przez jednostki publicznej radiofonii i telewizji.

Szacunki dotyczące wielkości sektora organizacji pozarządowych w wąskim znaczeniu definicyjnym, obejmującym fundacje i stowarzyszenia bez uwzględnienia Ochotniczych Straży Pożarnych, wydają się nie odbiegać znacząco od danych prezentowanych w ramach systemu statystyki publicznej. Według informacji pozyskanych w ramach badania prowadzonego przez Stowarzyszenie Klon/Jawor¹⁴ łączna liczba zarejestrowanych fundacji i stowarzyszeń bez uwzględniania OSP w końcu 2014 r. wyniosła 103 tys. podmiotów (z czego 17 tys. stanowią fundacje, natomiast 86 tys. – stowarzyszenia). Autorzy raportu szacują, że spośród wskazanej liczby około 70% wszystkich organizacji aktywnie prowadzi swoją działalność, co łącznie dawałoby około 70 tys. rzeczywiście funkcjonujących fundacji i stowarzyszeń (bez Ochotniczych Straży Pożarnych).

¹¹ „Podstawowe dane o sektorze non-profit w 2014 r.”, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2017, s.2.

¹² Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2016, poz. 1817).

¹³ Por. m.in.: <http://poradnik.ngo.pl/na-jakich-warunkach-status-OPP> (dostęp 4.10.2017)

¹⁴ P. Adamiak, B. Charycka, M. Gumkowska, „Kondycja sektora organizacji pozarządowych...”, *op. cit.*, s. 27.

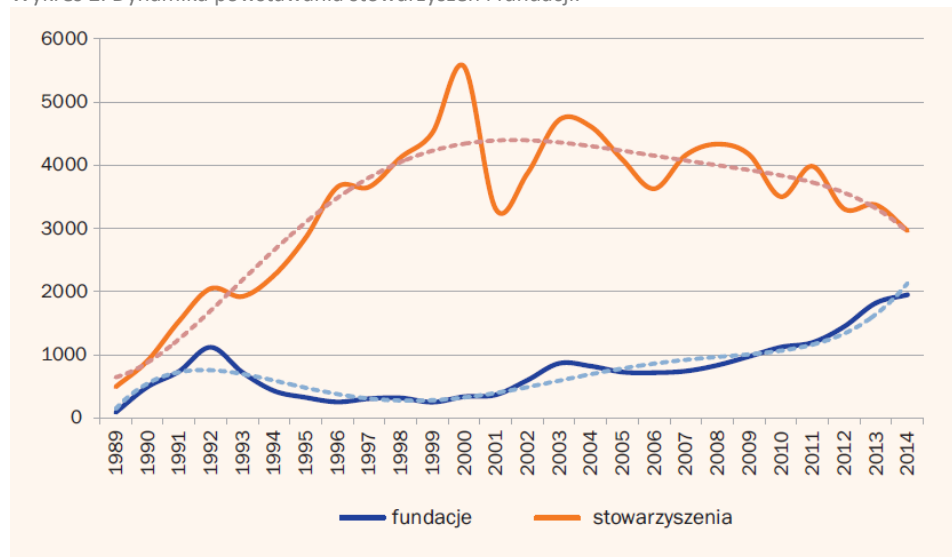
W ujęciu dynamicznym liczba organizacji pozarządowych w ostatnich latach rośnie. W porównaniu do analogicznych badań sektora NGO¹⁵ przeprowadzonych w 2012 r. szacunkowa liczba aktywnych fundacji i stowarzyszeń zwiększyła się o około 10 tys. Charakterystyczną cechą jest stopniowe „dojrzewanie” sektora organizacji pozarządowych – coraz większy odsetek NGO stanowią organizacje działające w dłuższym okresie. Fundacje i stowarzyszenia funkcjonujące 11 lat i więcej stanowiły w 2014 r. już około 43% całej badanej populacji. Jednocześnie zmniejsza się grupa organizacji „najmłodszych”, działających nie dłużej niż 5 lat.

Pomimo oznak stabilizacji w sektorze NGO, corocznie odnotowuje się pojawienie około 5 tys. nowych podmiotów. W większym stopniu na przyrost ten wpływa powstawanie nowych stowarzyszeń niż fundacji, ale dynamika powstawania fundacji z roku na rok jest większa, podczas gdy w przypadku stowarzyszeń tendencja ta jest spadkowa. Wynika to zapewne z uwarunkowań natury prawnej – zdecydowanie łatwiejsze jest założenie fundacji niż stowarzyszenia.

Wśród głównych dziedzin, w których działa sektor pozarządowy na pierwszy plan wysuwają się kwestie związane ze „sportem, turystyką, rekreacją i hobby” (zgodnie z nazewnictwem przyjętym w badaniu przeprowadzonym przez Stowarzyszenie Klon/Jawor¹⁶). Jest to główne pole działalności dla około 1/3 wszystkich organizacji pozarządowych (por. Tabela 1). Na kolejnych miejscach plasują się „edukacja i wychowanie” oraz „kultura i sztuka”, specjalizację w tych obszarach działalności w 2015 r. wskazało odpowiednio 15% i 13% organizacji pozarządowych. Za istotne pola działalności należy również uznać „usługi socjalne i pomoc społeczną”, „ochronę zdrowia” oraz „rozwój lokalny”, na które jako swoją podstawową dziedzinę działalności wskazało między 6% a 8% podmiotów. W odniesieniu do pozostałych branż działalności (m.in. ochrona środowiska; rynek pracy, zatrudnienie i aktywizacja zawodowa; badania naukowe; wsparcie NGO i inicjatyw obywatelskich i inne) udział zaangażowanych w nie organizacji nie przekroczył poziomu 2%.

Jak wynika z przeprowadzonych badań za charakterystyczną cechą polskiego sektora organizacji pozarządowych można uznać stabilność w odniesieniu do struktury według dziedzin działalności NGO. Porównanie udziałów poszczególnych pól działalności organizacji pozarządowych w 2004 r. i 2015 r. wskazuje na niewielkie zmiany w tym zakresie (por. Tabela 1). Jedyny znaczący spadek udziału można zaobserwować w przypadku podmiotów deklarujących działalność w obszarze „sportu, turystyki, rekreacji i hobby” (z 39% w 2004 r. do 34% w 2015 r.). Zdecydowany wzrost, porównując sytuację z lat 2004 i 2015, należy odnotować w odniesieniu do dziedziny „edukacja i wychowanie” (wzrost z 10% do 15%).

Wykres 2. Dynamika powstawania stowarzyszeń i fundacji.

Źródło: „Kondycja sektora organizacji pozarządowych w Polsce w 2015 r. Raport z badań”, s. 30.

¹⁵ Por. J. Przewłocka, P. Adamiak, J. Herbst, „Podstawowe fakty o organizacjach pozarządowych. Raport z badania 2012”, Stowarzyszenie Klon/Jawor, Warszawa 2013.

¹⁶ W przypadku danych prezentowanych przez Główny Urząd Statystyczny wśród często wskazywanych dziedzin działalności pojawiają się również „sprawy zawodowe, pracownicze, branżowe” (druga co do częstości wskazań dziedzina działalności), „ratownictwo” (trzecia co do częstości wskazań). Tak wysoka pozycja wspomnianych powyżej dziedzin działalności wynika z opisywanego wcześniej szerszego definiowania sektora organizacji pozarządowych. I tak kwestię „spraw zawodowych, pracowniczych, branżowych” jako swoje podstawowe pole swojej działalności wskazują zapewne związki zawodowe, a „ratownictwo” – Ochotnicze Straże Pożarne (czyli organizacje nie objęte badaniem Stowarzyszenia Klon/Jawor). Poza przedstawionymi różnicami pozostałe deklarowane dziedziny działalności NGO w obydwu przywoływanych badaniach wykazują znaczące podobieństwo.

Tabela 1. Główne dziedziny działania organizacji pozarządowych.

Główna dziedzina działania organizacji	2004	2010	2015
sport, turystyka, rekreacja, hobby	39%	36%	34%
edukacja i wychowanie	10%	15%	15%
kultura i sztuka	12%	14%	13%
usługi socjalne, pomoc społeczna	10%	7%	8%
ochrona zdrowia	8%	7%	7%
rozwój lokalny	7%	5%	6%
ochrona środowiska	4%	2%	2%
rynek pracy, zatrudnienie i aktywizacja zawodowa	0%	1%	2%
badania naukowe	2%	1%	2%
wsparcie NGO i inicjatyw obywatelskich	1%	1%	2%
prawo, prawa człowieka, działalność polityczna	3%	2%	2%
sprawy zawodowe, pracownicze, branżowe	3%	2%	1%
religia	0%	0%	1%
działalność międzynarodowa	1%	0%	1%
pozostała działalność	2%	5%	6%

Źródło: „Kondycja sektora organizacji pozarządowych w Polsce w 2015 r. Raport z badań”, s. 32

Liczba podmiotów działających w sektorze pozarządowym wykazuje zróżnicowanie w układzie wojewódzkim (por. Tabela 2). **Biorąc pod uwagę liczbę fundacji i stowarzyszeń (bez OSP) w ujęciu bezwzględny**m najwięcej podmiotów zaliczanych do sektora NGO występuje w regionach o największej liczbie ludności. Pierwsze miejsce w takim zestawieniu zajmuje województwo mazowieckie (blisko 17 tys. podmiotów), na dalszych pozycjach plasują się województwa: śląskie (ok. 9 tys.), wielkopolskie (8,8 tys. organizacji), dolnośląskie (8,8 tys.) oraz małopolskie (8,7 tys.). Z kolei najmniej fundacji i stowarzyszeń występuje w czterech województwach o najmniejszej liczbie ludności, czyli opolskim (2,3 tys.), podlaskim (2,6 tys.), świętokrzyskim (2,6 tys.) oraz lubuskim (2,8 tys. organizacji.). Można zatem powiedzieć, że w ujęciu występuje korelacja między liczbą organizacji pozarządowych a liczbą ludności w poszczególnych regionach. Nie jest to jednak zależność o wyjątkowym charakterze – większość zjawisk gospodarczych i społecznych w ujęciu bezwzględny występuje w większym natężeniu regionach o większej liczbie ludności.

Nieco inaczej wygląda zestawienie liczby organizacji pozarządowych w ujęciu względnym (w odniesieniu do liczby NGO przypadających na 10 tys. mieszkańców poszczególnych województw). W tym przypadku również najwyższą pozycję zajmuje województwo mazowieckie (31,7 organizacji na 10 tys. mieszkańców), dalsze miejsca zajmują: dolnośląskie (z wartością wskaźnika na poziomie 30,3 organizacji na 10 tys. mieszkańców), warmińsko-mazurskie (28,1), lubuskie (27,7) oraz zachodniopomorskie (27,7). Z kolei najmniejszą „gęstością” organizacji pozarządowych charakteryzują się województwa śląskie (19,6 organizacji na 10 tys. mieszkańców), świętokrzyskie (20,4) oraz podlaskie (21,8). W przypadku województwa wielkopolskiego odnotowano wartości, które sytuują je nieznacznie powyżej średniej dla Polski.

Tabela 2. Regionalne zróżnicowanie liczby organizacji pozarządowych w Polsce w 2014 r.

Województwo	Liczba stowarzyszeń i fundacji bez Ochotniczych Straży Pożarnych (stan na koniec 2014 r.)	Liczba stowarzyszeń i fundacji bez Ochotniczych Straży Pożarnych na 10 tys. mieszkańców	Miejsce w rankingu
mazowieckie	16 947	31,7	1
dolnośląskie	8 807	30,3	2
warmińsko-mazurskie	4 042	28,1	3
lubuskie	2 819	27,7	4
zachodniopomorskie	4 683	27,4	5
pomorskie	6 149	26,6	6
małopolskie	8 687	25,8	7
wielkopolskie	8 821	25,4	8
podkarpackie	5 196	24,4	9
opolskie	2 309	23,2	10
lubelskie	4 828	22,6	11
łódzkie	5 563	22,3	12
kujawsko-pomorskie	4 595	22,0	13
podlaskie	2 588	21,8	14

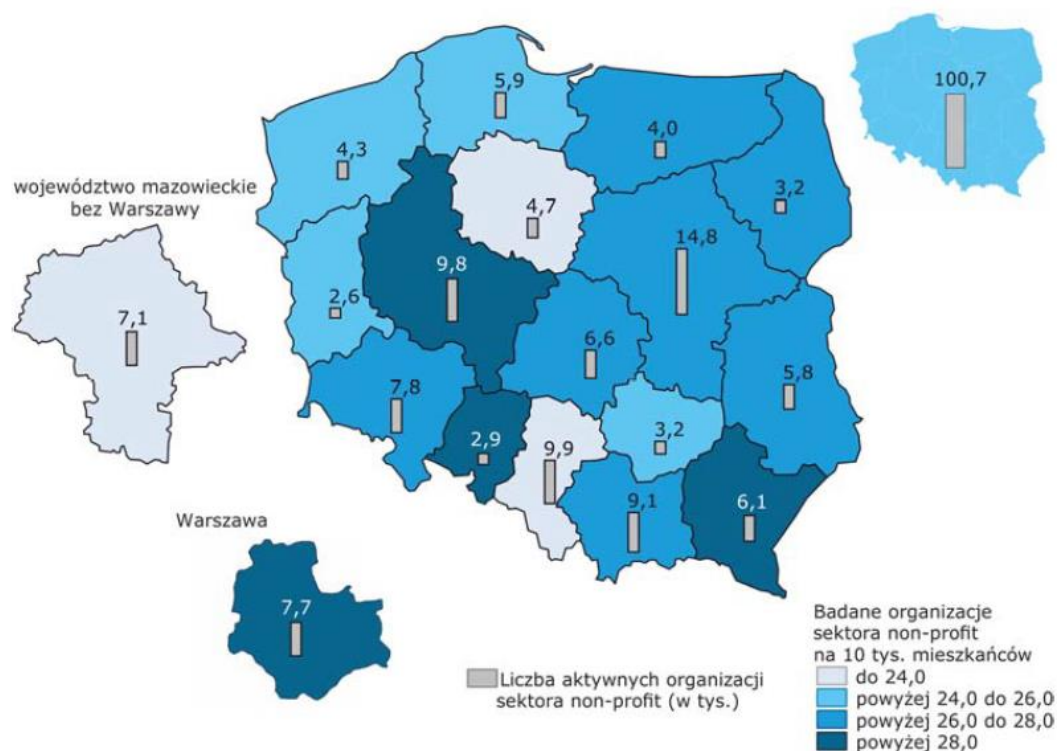
Województwo	Liczba stowarzyszeń i fundacji bez Ochotniczych Straży Pożarnych (stan na koniec 2014 r.)	Liczba stowarzyszeń i fundacji bez Ochotniczych Straży Pożarnych na 10 tys. mieszkańców	Miejsce w rankingu
świętokrzyskie	2 569	20,4	15
śląskie	8 952	19,6	16

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Stowarzyszenia Klon/Jawor oraz Głównego Urzędu Statystycznego.

Trudno wskazywać na widoczne prawidłowości dotyczące zróżnicowania regionalnego liczby stowarzyszeń i fundacji (w ujęciu względnym). Wydaje się, że generalnie nieco gorsze wartości wskaźników odnotowuje się w województwach zlokalizowanych w centrum oraz na wschodzie Polski (kujawsko-pomorskie, łódzkie, świętokrzyskie, podlaskie, lubelskie). Warto również zwrócić uwagę, że województwa na terenie których zlokalizowane są znaczące ośrodki miejskie charakteryzują co najmniej wyższą niż przeciętna „gęstością” organizacji zaliczanych do trzeciego sektora (mazowieckie, dolnośląskie, wielkopolskie, małopolskie). Wyjątek w tym przypadku stanowi sytuacja województwa śląskiego.

W przypadku danych obejmujących **sektor organizacji pozarządowych w szerokim znaczeniu** (dane GUS) przestrzenne rozmieszczenie podmiotów reprezentujących trzeci sektor wygląda podobnie do scharakteryzowanych powyżej zróżnicowań regionalnych odnoszących się do łącznej liczby fundacji i stowarzyszeń (bez OSP). W ujęciu bezwzględny największą liczbę NGO odnotowano w województwach mazowieckim, wielkopolskim i śląskim, najmniejszą zaś w lubuskim, opolskim, podlaskim i świętokrzyskim. W ujęciu relatywnym (w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców) najlepszą sytuację odnotowano w województwach: wielkopolskim, opolskim i podkarpackim. Najmniejszą liczebnością organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców charakteryzowały się natomiast województwa: śląskie i kujawsko-pomorskie. Dane dotyczące liczby organizacji pozarządowych (w szerokim znaczeniu sektora non-profit) zostały przedstawione na wykresie 3.

Wykres 3. Aktywne organizacje sektora non-profit według województwa siedziby w 2014 r.

Źródło: „Sektor Non-Profit w 2014 r.”, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2016, s. 255.

Za istotną cechę polskiego sektora organizacji pozarządowych w odniesieniu do kwestii lokalizacyjnych należy uznać jego przeważająco miejski charakter (por. Wykres 4.) Blisko 2/3 (dokładnie 65%) wszystkich organizacji ma swoją siedzibę na terenie miast, w tym prawie 40% działa w największych ośrodkach miejskich, czyli w miastach na prawach powiatu, a niewiele ponad 1/4 wszystkich NGO – w mniejszych miastach (na terenie gmin miejskich

oraz miejsko-wiejskich). Jedynie co trzecia organizacja pozarządowa aktywnie funkcjonuje na obszarach wiejskich.

Wykres 4. Lokalizacja działalności organizacji pozarządowych.

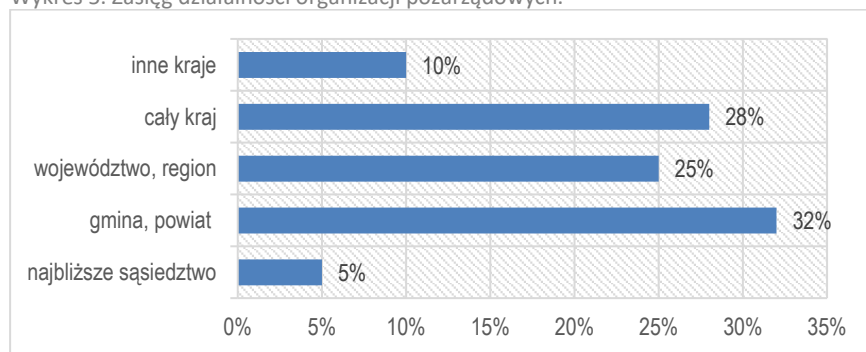

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Znacząca część działających w Polsce organizacji pozarządowych zasięgiem swojego działania nie wykracza poza poziom lokalny (por. Wykres 5.) – jest to około 37% podmiotów (32% podmiotów ogranicza zasięg swojej działalności do gminy lub powiatu, w którym funkcjonują; natomiast działalność 5% organizacji nie wykracza poza najbliższe sąsiedztwo). Na szczeblu regionalnym swoje funkcjonowanie koncentruje około 1/4 organizacji, podobny odsetek podmiotów deklaruje prowadzenie aktywności na poziomie ogólnopolskim. Natomiast co dziesiąta z objętych badaniem organizacji była w stanie podjąć działalność na arenie międzynarodowej.

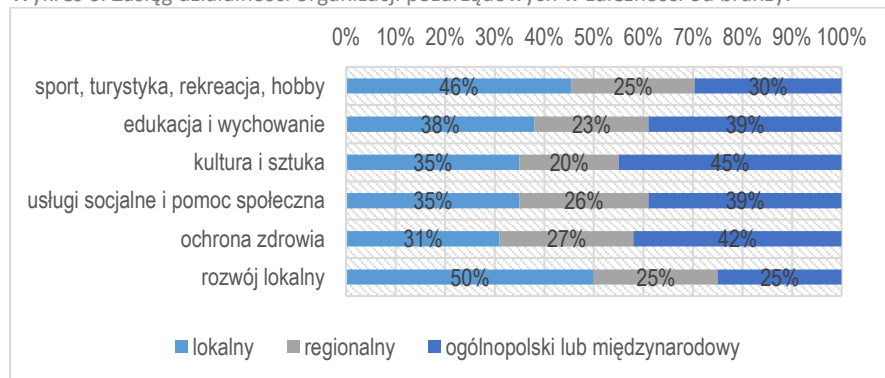
Co istotne, zasięg działań organizacji nie zmienił się znacząco w porównaniu do lat poprzednich. Świadczy to o stabilnej sytuacji w sektorze organizacji pozarządowych. Warto również wspomnieć, że kwestia zasięgu działania jest zróżnicowana ze względu na rodzaj działalności, jaką prowadzi dany podmiot (por. Wykres 6.). I tak w przypadku organizacji zajmujących się kwestiami związanymi z rozwojem lokalnym czy też sportem, turystyką, rekreacją i hobby wysoki jest odsetek podmiotów prowadzących działalność na poziomie lokalnym (przykładem takich organizacji mogą być Lokalne Grupy Działania bądź kluby sportowe), natomiast wśród podmiotów skupiających swoją działalność na kulturze i sztuce więcej jest organizacji działających na szczeblu ogólnopolskim lub nawet międzynarodowym.

Wykres 5. Zasięg działalności organizacji pozarządowych.

Źródło: „Kondycja sektora organizacji pozarządowych w Polsce w 2015 r. Raport z badań”

Wykres 6. Zasięg działalności organizacji pozarządowych w zależności od branży.

Źródło: „Kondycja sektora organizacji pozarządowych w Polsce w 2015 r. Raport z badań”

Uzupełnieniem wstępnej charakterystyki sektora organizacji pozarządowych w Polsce jest przedstawienie głównych form działań, które podmioty te prowadzą, by osiągnąć zasadnicze cele swojego funkcjonowania (por. Wykres 7). Najczęściej deklarowaną formę działań stanowi wsparcie bezpośrednie (niefinansowe) dla swoich członków lub podopiecznych (66% organizacji). Polega ono w głównej mierze na dostarczaniu podopiecznym usług oraz reprezentowaniu ich interesów. Bardzo często wykorzystywaną formą działalności NGO jest również organizowanie różnego rodzaju wydarzeń, przede wszystkim koncertów, festynów i zawodów (tego rodzaju działania podejmuje 62% podmiotów).

W swojej działalności duża część organizacji (57%) skupia się również na informowaniu i zwiększaniu świadomości jak największej liczby odbiorców w zakresie tematyki, którą zajmuje się dany podmiot. Tego rodzaju działalność polega najczęściej na prowadzeniu serwisu internetowego, ale w ramach działań informacyjnych organizowane są również debaty, konferencje czy warsztaty, realizowane są kampanie społeczne czy też prowadzi się działalność publikacyjną (biuletyny, broszury, raporty itp.).

Okolo 1/3 organizacji jest zaangażowana we wspieranie niefinansowe innych organizacji pozarządowych oraz współpracę z nimi. W ramach tej formy działań najczęściej spotykane są inicjatywy mające na celu wspólną (wraz z innymi organizacjami pozarządowymi) realizację projektów, jak również pomoc w zakresie szkoleń czy konsultacji skierowana do tego rodzaju podmiotów.

Podobny odsetek (około 31%) organizacji pozarządowych jest zaangażowany w udzielanie pomocy o charakterze finansowym bądź rzeczowym skierowanej do osób indywidualnych. Pomoc taka jest przekazywana albo bezpośrednio osobom potrzebującym, albo za pośrednictwem innych organizacji pozarządowych trafia do odpowiednich adresatów.

Ważną i zyskującą w ostatnich latach na znaczeniu formą działań organizacji pozarządowych jest wpływanie na stan prawny oraz lobbing (27% organizacji). W ramach tej formy aktywności organizacje pozarządowe uczestniczą w debatach i sporach z szeroko rozumianą administracją publiczną, starają się wpłynąć na wprowadzenie zmian o charakterze systemowym (bądź w trakcie procesu legislacyjnego, bądź na etapie realizacji polityk publicznych) oraz monitorują i kontrolują działania podmiotów administracji publicznej poprzez rozpowszechnianie informacji o tej tematyce. Najmniej powszechną z głównych form działalności organizacji pozarządowych okazała się natomiast aktywność o charakterze badawczym i analitycznym. Prowadzi ją jedynie około 14% podmiotów zaliczanych do trzeciego sektora.

Wykres 7. Formy działań prowadzonych przez organizacje pozarządowe.

Źródło: „Kondycja sektora organizacji pozarządowych w Polsce w 2015 r. Raport z badań”

3.2. Funkcjonowanie organizacji pozarządowych

W podrozdziale zostaną przedstawione informacje dotyczące funkcjonowania organizacji pozarządowych w odniesieniu do kwestii:

- potencjału finansowego organizacji pozarządowych;
- potencjału zatrudnienia w sektorze organizacji pozarządowych;
- skali wolontariatu w tych organizacjach.

Prezentowane dane, o ile nie zaznaczono inaczej, odnoszą się do poziomu ogólnopolskiego. Większość prezentowanych informacji pochodzi z badania zrealizowanego przez Stowarzyszenie Klon/Jawor.

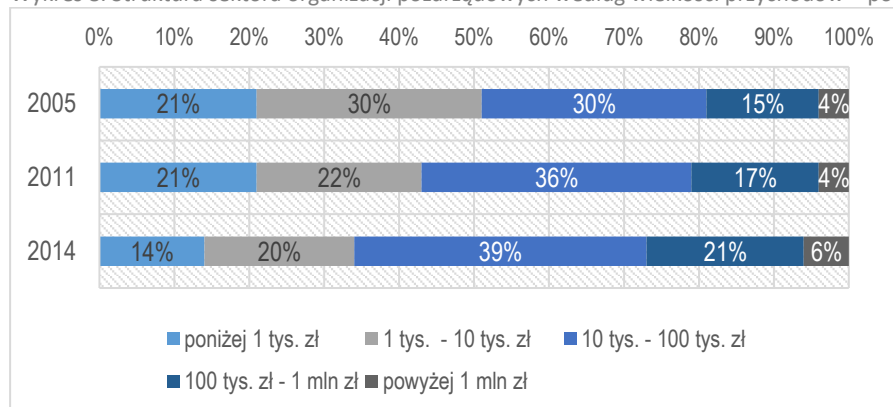
3.2.1. Potencjał finansowy organizacji pozarządowych

Zestawienie informacji dotyczących wielkości przychodów organizacji pozarządowych w okresie od 2005 do 2014 roku (najbardziej aktualne dane) wskazuje na zwiększanie się udziału grup organizacji pozarządowych dysponujących średnią bądź znaczną wielkością środków finansowych (por. Wykres 8.). W porównaniu do 2005 r. w najbardziej aktualnym zestawieniu zdecydowanie zwiększył się odsetek NGO dysponujących przychodami mieszczącymi się w zakresie 10 – 100 tys. zł (z 30% w 2005 r. do 39% w 2014 r.). Podobną tendencję można zaobserwować w przypadku organizacji uzyskujących stosunkowo duże przychody (przychody w wysokości od 100 tys. zł do 1 mln oraz powyżej 1 mln zł). Udział wymienionych grup zwiększył się odpowiednio: z 15% w 2005 r. do 21% w 2014 r. oraz z 4% w 2005 r. do 6% w 2014 r. Jednocześnie zdecydowanemu zmniejszeniu uległ odsetek organizacji, które uzyskują stosunkowo niewielkie przychody (poniżej 10 tys. zł rocznie). Dodatkowo o coraz lepszej sytuacji organizacji pozarządowych świadczą również dane dotyczące przeciętnego rocznego budżetu NGO. W 2014 r. wielkość ta wyniosła ponad 27 tys. zł i była wyższa od średniej w 2011 r. o ok. 9 tys. zł.

Przedstawione powyżej dane świadczą o postępującej profesjonalizacji działań znacznej części organizacji pozarządowych. O ile jeszcze w 2005 r. ponad połowa wszystkich organizacji pozarządowych nie dysponowała kwotą większą niż 10 tys. zł rocznie, o tyle w badaniu przeprowadzonym 9 lat później tak niski poziom rocznych przychodów deklarowała zaledwie 1/3 badanych podmiotów. Autorzy raportu¹⁷ wskazują ponadto na zależność wielkości przychodów od wielkości miejscowości, w którym organizacja ma siedzibę (przeciętnie im większe miasto, tym większa kwota przychodów, którą deklaruje organizacja). Dodatkowo stwierdzono, że wielkość przychodów organizacji jest powiązana z długością funkcjonowania organizacji – im dłuższy okres działalności podmiotu, tym większe przychody.

¹⁷ P. Adamiak, B. Charycka, M. Gumkowska, „Kondycja sektora organizacji pozarządowych w Polsce w 2015 r. Raport z badań”. Stowarzyszenie Klon/Jawor, Warszawa 2016, s. 59.

Wykres 8. Struktura sektora organizacji pozarządowych według wielkości przychodów – porównanie lat 2005, 2011 i 2014

Źródło: „Kondycja sektora organizacji pozarządowych w Polsce w 2015 r. Raport z badań”

Analizując źródła finansowania organizacji pozarządowych (por. Tabela 3.) należy stwierdzić, że największą rolę odgrywają cztery strumienie przychodów: składki członkowskie (wskazywane przez 60% organizacji), źródła samorządowe (55% wskazań), darowizny od osób prywatnych (45% wskazań) i darowizny od firm i instytucji (35% wskazań). Wspomniane cztery kategorie przychodów należy uznać za stabilne, ich pozycja jako deklarowanych źródeł finansowania organizacji pozarządowych nie zmieniła się znacząco od 2003 r.

Począwszy od 2005 r. stale rośnie natomiast udział dwóch źródeł finansowania sektora NGO, a mianowicie: przychody z przekazania 1% podatku oraz fundusze Unii Europejskiej. Od momentu pojawienia się w polskim systemie prawnym możliwości przekazania 1% podatku od osób fizycznych (od 1 stycznia 2004 r.) można zaobserwować rosnące znaczenie tego źródła dla funkcjonowania organizacji pozarządowych: o ile w 2005 r. obecność tego rodzaju środków w strukturze finansowania deklarowało zaledwie 6% podmiotów, o tyle w 2014 r. niemal co czwarta organizacja pozarządowa korzysta z odpisów z PIT. Podobną dynamikę należy odnotować w przypadku środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej. W pierwszym badaniu przeprowadzonym po akcesji Polski do UE z funduszy unijnych skorzystało zaledwie 3% organizacji pozarządowych, natomiast w 2014 r. było już 18%.

W przypadku pozostałych źródeł finansowania sytuację należy uznać za względnie stabilną, tzn. odsetek podmiotów deklarujących korzystanie z danych środków nie zmieniał się znacząco w analizowanym okresie. Wyjątek stanowią przychody z działalności gospodarczej (spadek o 4 punkty procentowe między 2003 r. a 2014 r., z 11% do 7%), przychody z innych źródeł (spadek z 12% do 5% między 2003 r. a 2014 r.) oraz przychody ze zbiorów publicznych (wzrost z 7% w 2003 r. do 10% w 2014 r.).

Tabela 3. Źródła finansowania organizacji pozarządowych

Źródło finansowania	2003	2005	2007	2009	2011	2014
składki członkowskie	60%	60%	57%	61%	61%	60%
źródła samorządowe	45%	43%	50%	51%	49%	55%
darowizny od osób prywatnych	41%	36%	36%	37%	28%	45%
darowizny od instytucji i firm	39%	35%	38%	34%	30%	35%
przychody z przekazania 1% podatku	-	6%	13%	17%	17%	23%
źródła rządowe	19%	20%	22%	23%	12%	18%
fundusze Unii Europejskiej	-	3%	7%	9%	12%	18%
odsetki bankowe, zyski z kapitału żelaznego, udziały i akcje	15%	14%	16%	14%	17%	13%
odpłatna działalność statutowa	8%	9%	10%	10%	9%	11%
wsparcie krajowych organizacji pozarządowych	9%	7%	7%	10%	9%	11%
przychody ze zbiorów publicznych	7%	7%	7%	10%	7%	10%
działalność gospodarcza	11%	7%	7%	6%	9%	7%
inne źródła	12%	8%	6%	7%	9%	5%
zagraniczne źródła publiczne spoza UE	4%	3%	6%	5%	2%	4%

Źródło finansowania	2003	2005	2007	2009	2011	2014
wsparcie zagranicznych organizacji pozarządowych	5%	4%	4%	3%	3%	4%
przychody z majątku, np. wynajmu lokali, sprzętu	-	3%	4%	4%	2%	4%
dotacje od oddziału tej samej organizacji	3%	5%	2%	3%	2%	2%
nawiązki sądowe	-	-	-	-	1%	1%

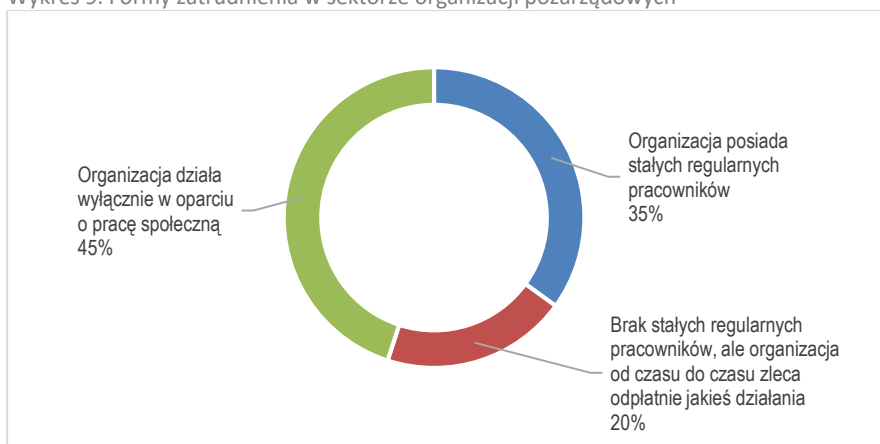
Źródło: „Kondycja sektora organizacji pozarządowych w Polsce w 2015 r. Raport z badań”

3.2.2. Zatrudnienie w sektorze organizacji pozarządowych

Funkcjonowanie niemal połowy wszystkich działających organizacji pozarządowych (45%) opiera się wyłącznie na pracy społecznej, za którą nie jest pobierane wynagrodzenie (por. Wykres 9). Nieco ponad 1/3 podmiotów z sektora posiada co najmniej jednego stałego pracownika (dokładnie 35% organizacji), jednak do tej grupy zalicza się zarówno organizacje zatrudniające przynajmniej jedną osobę na podstawie umowy o pracę (udział tego rodzaju podmiotów szacuje się na ok. 20% całego sektora) oraz organizacje, które nie zatrudniają nikogo na podstawie umowy o pracę, ale posiadają regularnych pracowników zatrudnionych na podstawie innych umów (około 15%). Pozostałe 20% organizacji pozarządowych nie posiada stałych pracowników, ale okazjonalnie (w zależności od potrzeb) zleca odpłatnie jakieś działania.

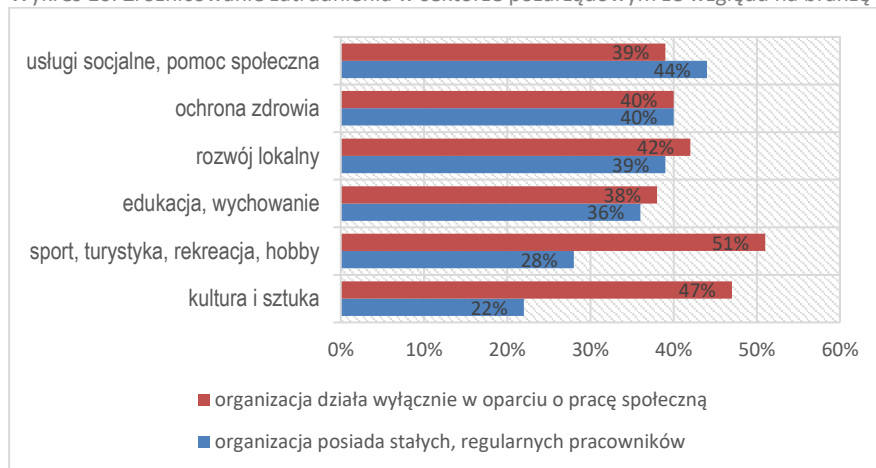
Warto podkreślić, że kwestie stałego zatrudnienia pracowników są zróżnicowane w zależności od branży, w której funkcjonują organizacje pozarządowe (por. Wykres 10.). W przypadku organizacji działających w branżach „usługi socjalne i pomoc społeczna” oraz „ochrona zdrowia” częściej można spotkać podmioty zatrudniające na stałe przynajmniej jednego pracownika niż podmioty działające wyłącznie w oparciu o pracę społeczną (odpowiednio 44% i 39% w przypadku usług socjalnych i pomocy społecznej oraz 40% i 40% w przypadku branży „ochrona zdrowia”). Z kolei w odniesieniu do organizacji działających w branżach „rozwój lokalny” oraz „edukacja i wychowanie” można zaobserwować niewielką nadwyżkę odsetka podmiotów działających wyłącznie w oparciu o pracę społeczną nad podmiotami posiadającymi stałych pracowników. Zdecydowaną dominację organizacji działających wyłącznie w oparciu o pracę społeczną odnotowano natomiast w branżach: „sport, turystyka, rekreacja, hobby” (aż 51% podmiotów w tej branży działa wyłącznie w oparciu o pracę społeczną; regularne zatrudnienie deklaruje zaledwie 28% podmiotów) oraz „kultura i sztuka” (odpowiednio: 47% i 22%).

Wykres 9. Formy zatrudnienia w sektorze organizacji pozarządowych

Źródło: „Kondycja sektora organizacji pozarządowych w Polsce w 2015 r. Raport z badań”

Wykres 10. Zróżnicowanie zatrudnienia w sektorze pozarządowym ze względu na branżę

Źródło: „Kondycja sektora organizacji pozarządowych w Polsce w 2015 r. Raport z badań”

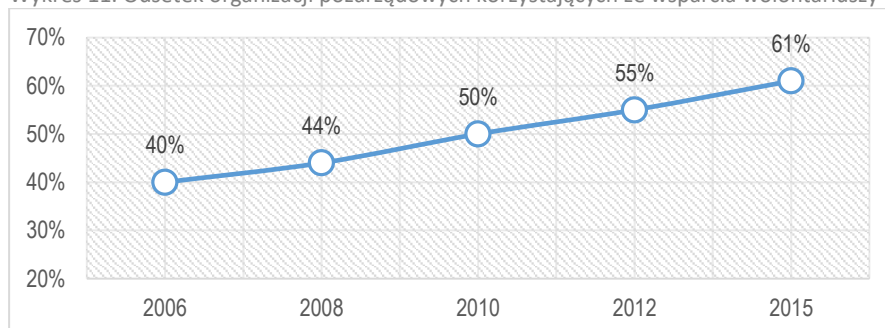
W przypadku kwestii związanych z zatrudnieniem w organizacjach pozarządowych obserwowana jest również zależność między wielkością miejscowości, w której siedzibę ma organizacja pozarządowa a odsetkiem podmiotów, które posiadają stałych pracowników oraz odsetkiem organizacji, które działają wyłącznie w oparciu o pracę społeczną. W pierwszym z wymienionych przypadków (odsetek podmiotów, które posiadają stałych pracowników) zależność ta jest dodatnia, tzn. im większa miejscowość, tym większy udział organizacji posiadających stałych pracowników. W drugim przypadku zależność ta jest natomiast ujemna: im większa miejscowość, tym mniejszy odsetek organizacji działających wyłącznie w oparciu o pracę społeczną. Zależności te wiążą się zapewne z możliwościami dostępu do źródeł finansowania działalności NGO (w większych miastach szanse na pozyskanie finansowania np. w formie darowizn od osób fizycznych, ale również ze środków publicznych wydają się być większe niż w małych miejscowościach).

3.2.3. Wolontariat w sektorze organizacji pozarządowych

Badania dotyczące kwestii wolontariatu i filantropii¹⁸ wskazują, że około 20% Polaków jest zaangażowanych w wolontariat na rzecz lub za pośrednictwem organizacji pozarządowych, co oznacza, że udział osób deklarujących swoje uczestnictwo w wolontariacie od kilku lat pozostaje niezmienny. Z drugiej strony jednak same organizacje pozarządowe deklarują rosnący trend w zakresie korzystania z zaangażowania wolontariuszy w swojej działalności (por. Wykres 11.). W 2006 r. zaledwie 40% wszystkich NGO korzystało ze wsparcia wolontariuszy, w kolejnych latach wartość ta systematycznie wzrastała, by w 2015 r. (najnowsze dane) osiągnąć poziom 61%.

Według przywołanych powyżej wyników badań przeciętna organizacja pozarządowa korzysta ze wsparcia 10 wolontariuszy w ciągu roku, przy czym nieco ponad połowę z tej liczby stanowią osoby nieco ściślej związane z samą organizacją, angażujące się w jej działalność przynajmniej raz w miesiącu.

Wykres 11. Odsetek organizacji pozarządowych korzystających ze wsparcia wolontariuszy

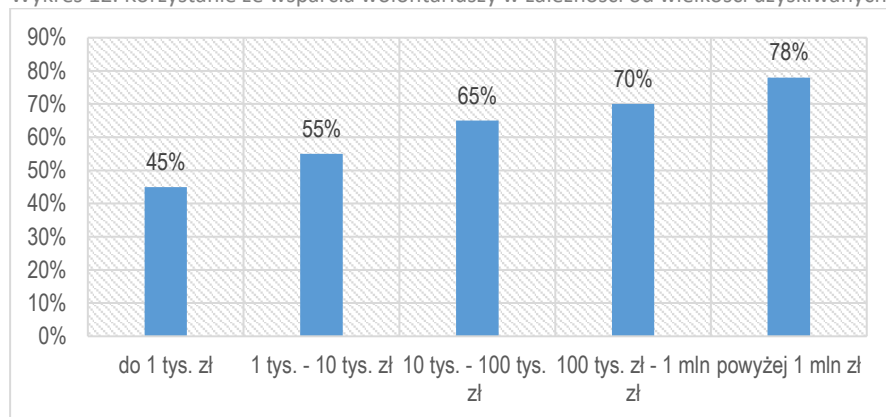
Źródło: Stowarzyszenie Klon/Jawor

¹⁸ „Wolontariat, filantropia, 1%”. Stowarzyszenie Klon/Jawor, 2012-2015.

W zakresie poziomu zaangażowania wolontariuszy w działalność organizacji pozarządowych występuje wyraźna dodatnia zależność w odniesieniu do poziomu przychodów NGO, tzn. przeciętnie im większy budżet organizacji, tym wyższy jest odsetek podmiotów deklarujących zaangażowanie wolontariuszy (por. Wykres 12). W przypadku podmiotów dysponujących w skali roku kwotą powyżej 1 mln zł, ok. 78% z nich deklaruje, że w ich funkcjonowanie włączeni są wolontariusze. Odsetek ten spada w odniesieniu do organizacji o coraz to mniejszych przychodach, by osiągnąć poziom 45% w przypadku NGO dysponujących rocznym budżetem do 1 tys. zł.

Przyczyną takiego stanu rzeczy może być fakt większej skali działalności organizacji dysponujących większymi środkami finansowymi, a zatem również większa „medialność” działań i, co za tym idzie, większa łatwość w pozyskaniu wolontariuszy. Z drugiej strony dla organizacji małych, nie dysponujących znacznymi środkami na funkcjonowanie, wystarczającym wkładem pracy jest tzw. wolontariat wewnętrzny, czyli zwyczajna codzienna aktywność członków danej organizacji. W ich przypadku często nie występują nawet potrzeby pozyskiwania wolontariuszy „z zewnątrz”.

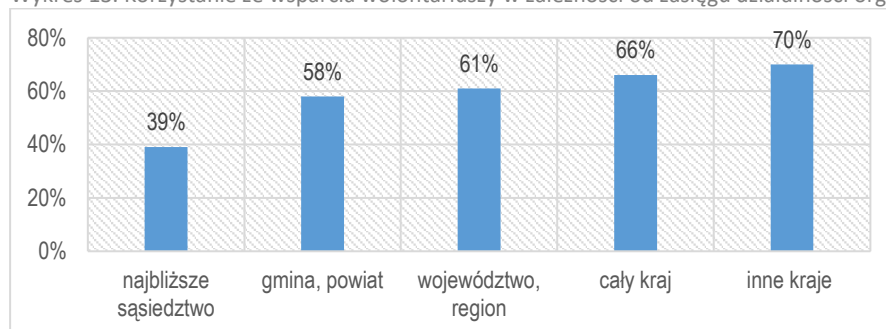
Wykres 12. Korzystanie ze wsparcia wolontariuszy w zależności od wielkości uzyskiwanych przychodów

Źródło: Stowarzyszenie Klon/Jawor

Podobnie jak w przypadku wielkości przychodów, warta odnotowania jest również zależność między zasięgiem działalności organizacji a poziomem korzystania ze wsparcia wolontariuszy. Organizacje ograniczające skalę swojej działalności jedynie do najbliższego sąsiedztwa najrzadziej deklarują wsparcie ze strony wolontariuszy (39% takich podmiotów). Wraz z rozszerzaniem się skali funkcjonowania NGO wartości te są coraz wyższe, by osiągnąć 70% w przypadku organizacji, których działalność wykracza poza granice kraju.

Wykres 13. Korzystanie ze wsparcia wolontariuszy w zależności od zasięgu działalności organizacji

Źródło: Stowarzyszenie Klon/Jawor

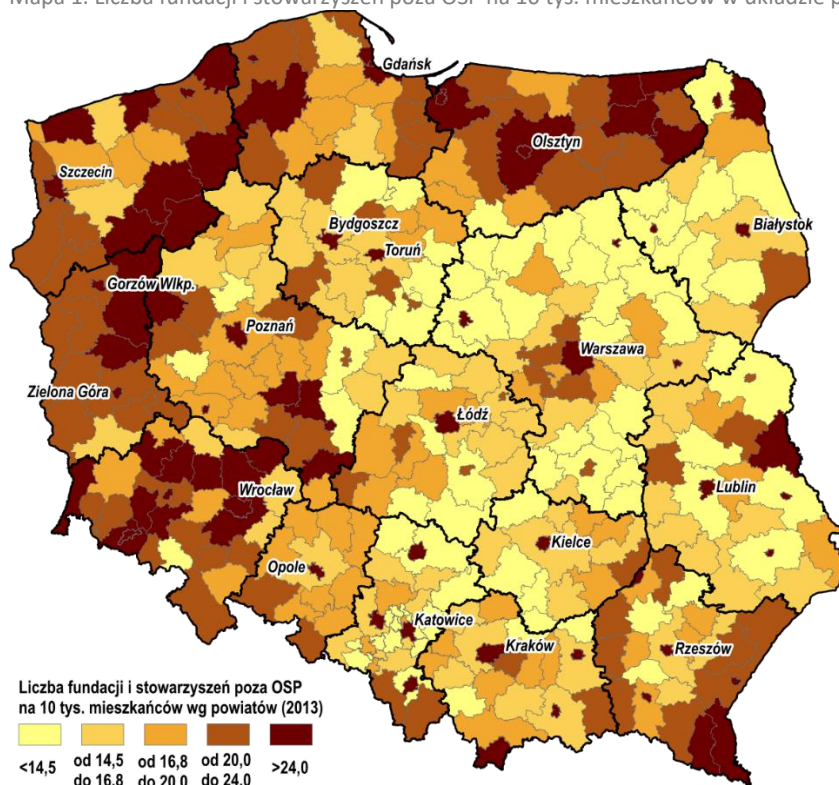
W zakresie korzystania ze wsparcia wolontariuszy występują też duże różnice pomiędzy poszczególnymi branżami działalności organizacji pozarządowych. Zdecydowanie najczęściej z wolontariatu korzystają podmioty funkcjonujące w obszarze usług społecznych i pomocy społecznej (około 78% organizacji). W najmniejszym stopniu natomiast praca wolontariuszy przyczynia się do działania stowarzyszeń i fundacji zajmujących się sportem (ok. 58% podmiotów) oraz rozwojem lokalnym (55% podmiotów).

3.2.4. Sektor organizacji pozarządowych w Poznaniu na tle kraju

Dane dotyczące funkcjonowania sektora organizacji pozarządowych prezentowane w ramach statystyki publicznej są gromadzone i udostępniane w zestawieniach agregowanych na poziomie ogólnokrajowym, bądź w przypadku niektórych informacji – odnoszą się jedynie do poziomu wojewódzkiego. Wybrane dane, które obejmują niższe poziomy organizacji terytorialnej są natomiast prezentowane w portalach „branżowych” poświęconych m.in. problematyce zaangażowania obywatelskiego, współpracy trzeciego sektora z władzami samorządowymi itp. Najszersze spektrum informacji statystycznych użytecznych z punktu widzenia niniejszego opracowania (a więc odnoszących się do sytuacji sektora organizacji pozarządowych na terenie Poznania) oferuje portal internetowy Moja Polis¹⁹ (www.mojapolis.pl), stąd będzie on stanowił podstawowe źródło prezentowanych analiz.

W podrozdziale przedstawione zostaną charakterystyki dotyczące sektora organizacji pozarządowych w Poznaniu w dwóch wymiarach: (1) na tle całego kraju w układzie powiatów oraz (2) w porównaniu do najbardziej znaczących ośrodków miejskich w Polsce (łącznie z Poznaniem w zestawieniach zostanie zaprezentowanych 10 największych pod względem liczby mieszkańców miast Polski). Charakterystyki będą obejmowały swym zakresem: (a) fundacje i stowarzyszenia (bez Ochotniczych Straży Pożarnych); (b) nowopowstałe fundacje i stowarzyszenia (bez OSP); specyficzne formy NGO, czyli (c) organizacje pożytku publicznego; (d) kluby sportowe. W każdym przypadku posłużono się najbardziej aktualnymi dostępnymi danymi.

Mapa 1. Liczba fundacji i stowarzyszeń poza OSP na 10 tys. mieszkańców w układzie powiatów

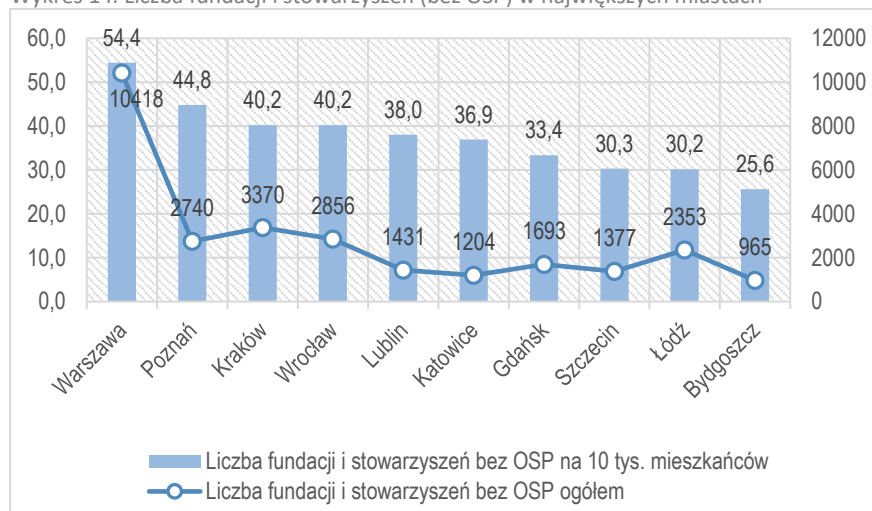
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych www.mojapolis.pl

Według najbardziej aktualnych dostępnych danych pochodzących z serwisu Moja Polis liczba aktywnych fundacji i stowarzyszeń (bez Ochotniczych Straży Pożarnych) działających na terenie Poznania wyniosła 2740 podmiotów. Zarówno w odniesieniu do wartości bezwzględnych, jak i w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców stawia to Poznań na jednym z najwyższych miejsc w kraju (por. Mapa 1). W wartościach bezwzględnych w zestawieniu ogólnokrajowym Poznań zajmuje 4. miejsce, ustępując jedynie Warszawie (prawie 10,5 tys. NGO), Krakowowi (ok. 3,4 tys. organizacji) i Wrocławowi (ok. 2,8 tys. podmiotów). Również w przypadku wartości relatywnych (w stosunku do liczby mieszkańców) na tle wszystkich powiatów Poznań został sklasyfikowany na 4. miejscu (za Sopotem, Warszawą i Przemyślem), natomiast w porównaniu do największych miast – zajmuje 2. miejsce za Warszawą (por. Wykres 14.).

¹⁹ Dane dotyczące charakterystyk ilościowych sektora organizacji pozarządowych dostępne w portalu internetowym www.mojapolis.pl pochodzą w głównej mierze z cyklicznie prowadzonych badań Stowarzyszenia Klon/Jawor.

Co oczywiste, najwyższa koncentracja działalności organizacji pozarządowych przypada na znaczące ośrodki miejskie. Niemal wszystkie miasta na prawach powiatu charakteryzują się bardzo wysoką liczbą organizacji pozarządowych (również w stosunku do liczby mieszkańców). Warto jednak również zwrócić uwagę na generalnie niższe wartości wskaźników w centralnej, wschodniej i południowej części kraju (którą można w ogólnym zarysie utożsamiać z obszarami będącymi pod zaborem rosyjskim i austriackim) w porównaniu do obszaru zachodniej i północnej części Polski (pod zaborem pruskim).

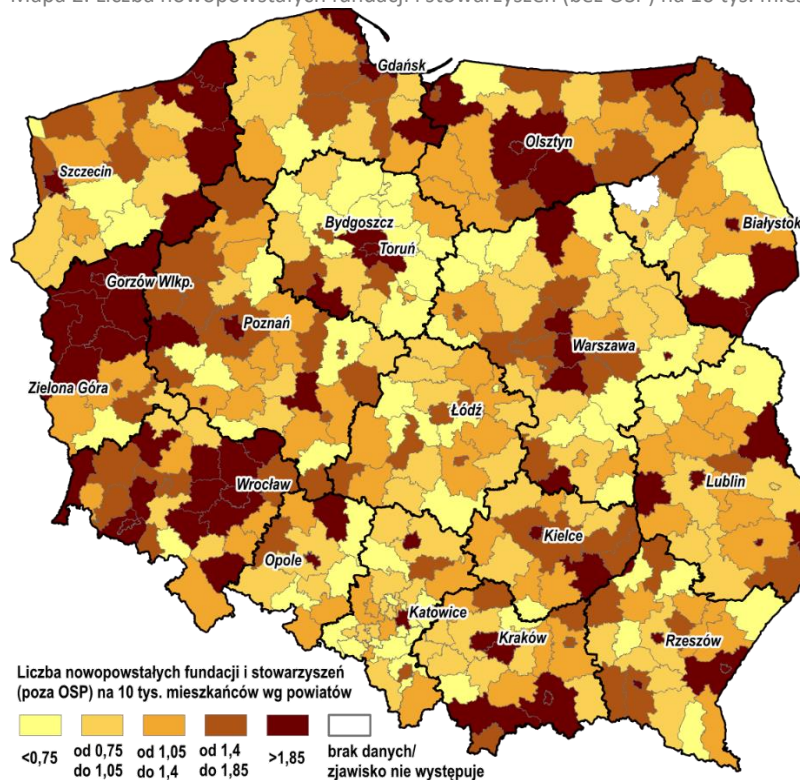
Wykres 14. Liczba fundacji i stowarzyszeń (bez OSP) w największych miastach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych www.mojapolis.pl

Poznań można również uznać za jednego z liderów w zakresie nowopowstających fundacji i stowarzyszeń (por. Mapa 2.). Według najnowszych dostępnych danych obejmujących 2013 r. w Poznaniu rozpoczęło działalność 160 nowych organizacji, co w zestawieniu obejmującym wszystkie powiaty w Polsce lokuje Poznań na 4. miejscu (za Warszawą – 680 podmiotów, Krakowem – 188 podmiotów i Wrocławiem – 177 podmiotów).

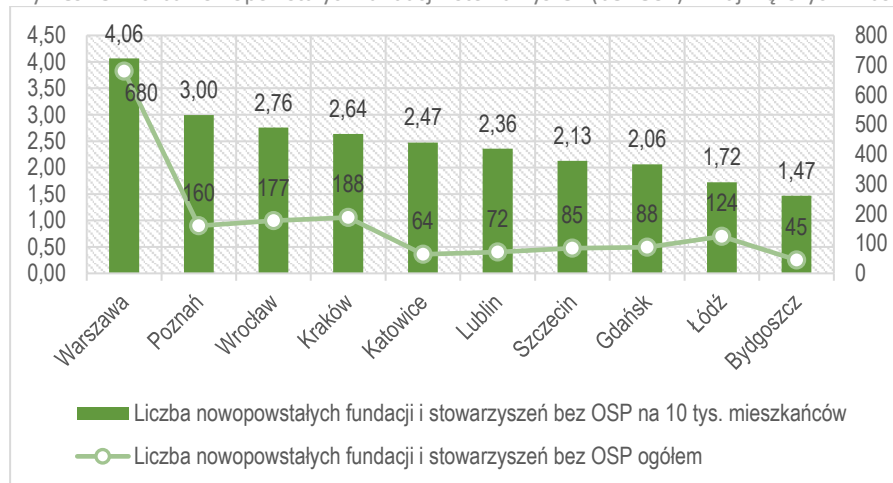
Mapa 2. Liczba nowopowstałych fundacji i stowarzyszeń (bez OSP) na 10 tys. mieszkańców w układzie powiatów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych www.mojapolis.pl

W rankingu szeregującym powiaty według wartości relatywnych (w odniesieniu do liczby mieszkańców) Poznań również znajduje się w czołówce, zajmując 5. miejsce w kraju (z wartością 3 nowych NGO na 10 tys. mieszkańców). Co warto podkreślić, spośród największych miast pod względem dynamiki powstawania nowych organizacji Poznań ustępuje jedynie Warszawie (w ujęciu względnym – por. Wykres 15). Wydaje się zatem, że ogólne ilościowe charakterystyki sektora organizacji pozarządowych przedstawiają się dla Poznania stosunkowo korzystnie. Warto jednak podkreślić, że prezentowane dane pokazują stan na 2013 r. Trudno również stawiać daleko idące wnioski na podstawie wskaźników dynamiki obejmujących tylko jeden rok, tego typu wielkości mogą bowiem podlegać dużym wahaniom.

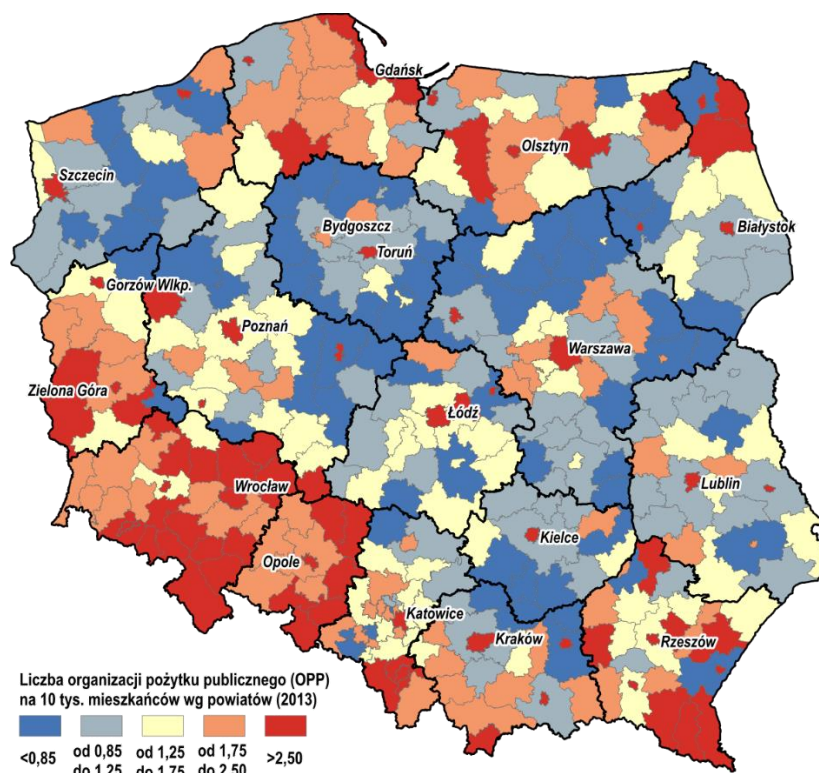
Wykres 15. Liczba nowopowstałych fundacji i stowarzyszeń (bez OSP) w największych miastach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych www.mojapolis.pl

Nieco mniej korzystne dla Poznania wydaje się być zestawienie powiatów ze względu na liczbę funkcjonujących organizacji pożytku publicznego (OPP), a zatem podmiotów o szczególnym znaczeniu dla realizacji zadań użytecznych społecznie. Biorąc pod uwagę ogólną liczebność organizacji pożytku publicznego Poznań zajmuje 5. miejsce w rankingu (205 OPP) za Warszawą (932), Wrocławiem (348), Krakowem (232) i Gdańskiem (222). Odnosząc jednak liczbę działających organizacji do liczby mieszkańców (co wydaje się być bardziej właściwym sposobem porównania) Poznań spada aż na 24. miejsce w Polsce, osiągając wynik ok. 3,7 OPP na 10 tys. mieszkańców.

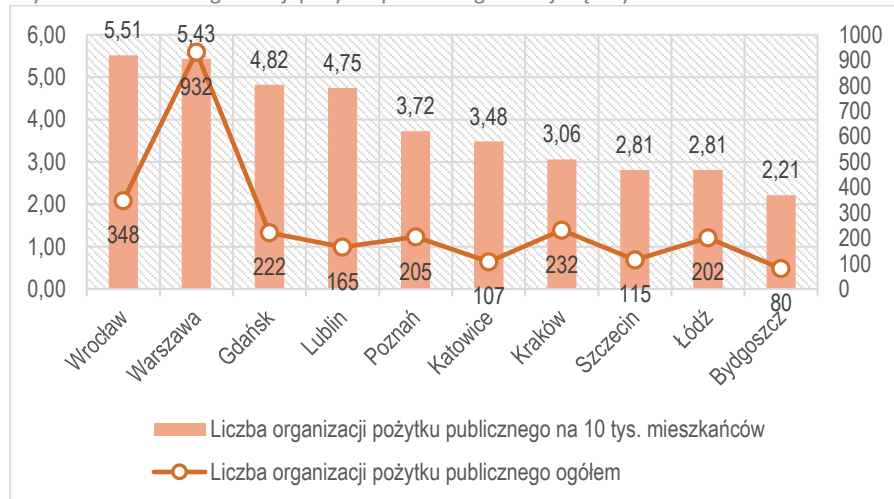
Mapa 3. Liczba organizacji pożytku publicznego na 10 tys. mieszkańców w układzie powiatów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych www.mojapolis.pl

Biorąc pod uwagę ten sam wskaźnik (liczba OPP na 10 tys. mieszkańców) w kontekście sytuacji występującej w innych największych miastach Polski pozycję Poznania należy ocenić jako przeciętną (por. Wykres 16). Spośród dziesięciu porównywanych miast Poznań zajmuje 5. lokatę w tym zestawieniu. W zakresie koncentracji organizacji pożytku publicznego stolica Wielkopolski zdecydowanie ustępuje: Wrocławowi (5,51 OPP na 10 tys. mieszkańców), Warszawie (5,43 OPP na 10 tys. mieszkańców), Gdańskowi (4,82 OPP na 10 tys. mieszkańców) oraz Lublinowi (4,75 OPP na 10 tys. mieszkańców), jednocześnie wyprzedzając: Katowice, Kraków, Szczecin, Łódź i Bydgoszcz. Co oczywiste trudno na podstawie samych charakterystyk ilościowych jednoznacznie diagnozować stan organizacji pożytku publicznego w poszczególnych miastach, charakterystyki takie nie wskazują bowiem, na ile pręźnie działają poszczególne organizacje i jaka jest skala ich oddziaływania społecznego. Tym niemniej warto zwrócić uwagę, że wspomniane charakterystyki przedstawiają się dla Poznania mniej korzystnie niż w przypadku wskaźników opisujących cały sektor NGO.

Wykres 16. Liczba organizacji pożytku publicznego w największych miastach

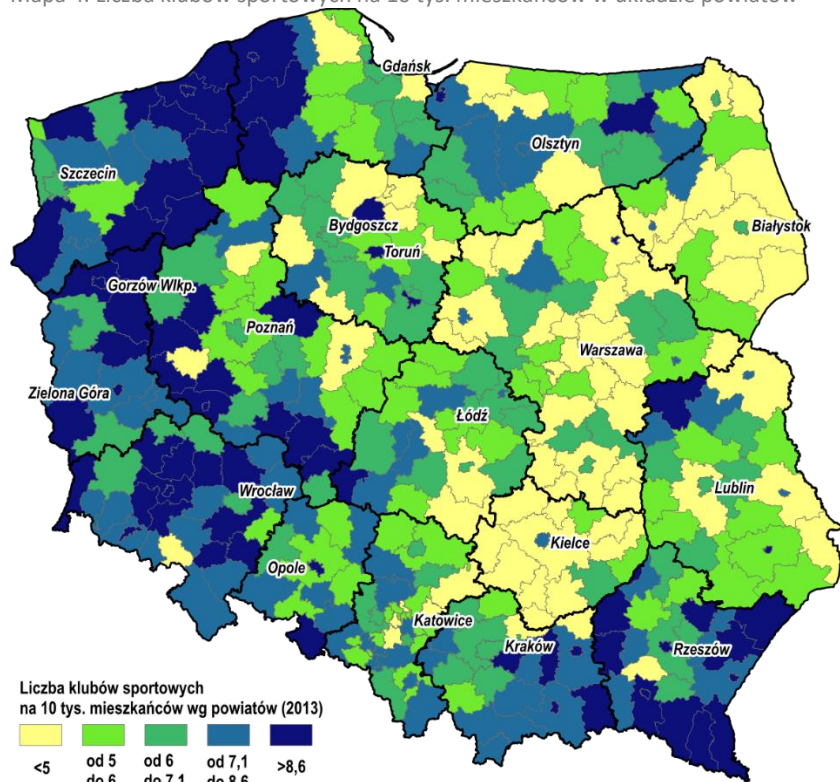
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych www.mojapolis.pl

Wstępną charakterystykę sektora organizacji pozarządowych warto uzupełnić o specyficzną i dość licznie reprezentowaną formę działalności NGO, a mianowicie o kluby sportowe. W 2014 r. (najbardziej aktualne dane) na terenie Poznania odnotowano działalność 383 takich klubów, co w zestawieniu wszystkich powiatów w Polsce dawało stolicy Wielkopolski 3. miejsce, za Warszawą (810 klubów) i Krakowem (484 kluby sportowe).

Odnosząc liczbę funkcjonujących klubów sportowych do liczby ludności (ujęcie relatywne) wartość dla Poznania bardzo nieznacznie przekracza średnią obliczoną dla całej Polski (Poznań – 6,97 klubu na 10 tys. mieszkańców przy średniej dla Polski – 6,9). W zestawieniu wszystkich 380 powiatów daje to Poznaniowi 167. miejsce.

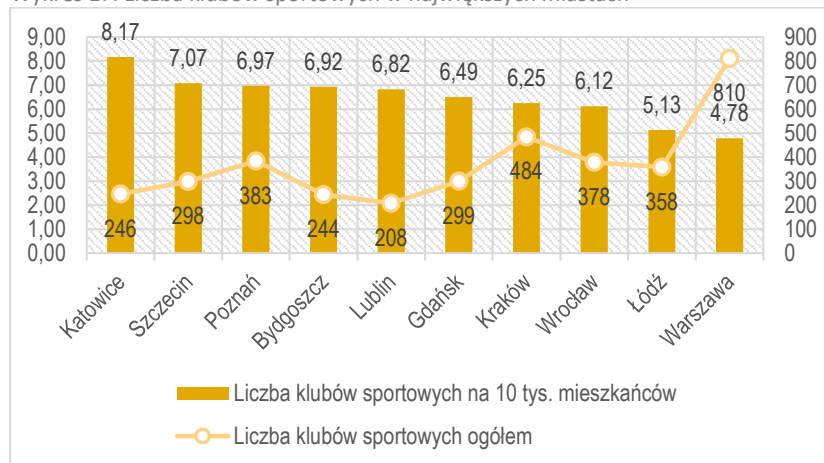
W porównaniu z innymi dużymi ośrodkami miejskimi Poznań znajduje się jednak wśród miast z największą liczbą klubów sportowych przypadającą na 10 tys. mieszkańców. Lepszym wynikiem od Poznania z dziesięciu porównywanych ośrodków miejskich charakteryzują się jedynie Katowice (8,17 klubu na 10 tys. mieszkańców) oraz Szczecin (7,07). Wskaźnik ten nie wykazuje jednak dużego zróżnicowania – większość miast charakteryzuje się wartością wskaźnika mieszczącą się w zakresie między 6 a 7 klubów na 10 tys. mieszkańców (wyjątek stanowią Łódź i Warszawa). Wydaje się zatem, że nie należy przeceniać wagi charakterystyk ilościowych w przypadku tego wskaźnika, choć należy również zauważyć większe natężenie zjawiska w przypadku zachodniej części Polski, w porównaniu do powiatów zlokalizowanych w województwach wschodnich (mazowieckie, świętokrzyskie, podlaskie, lubelskie).

Mapa 4. Liczba klubów sportowych na 10 tys. mieszkańców w układzie powiatów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych www.mojapolis.pl

Wykres 17. Liczba klubów sportowych w największych miastach

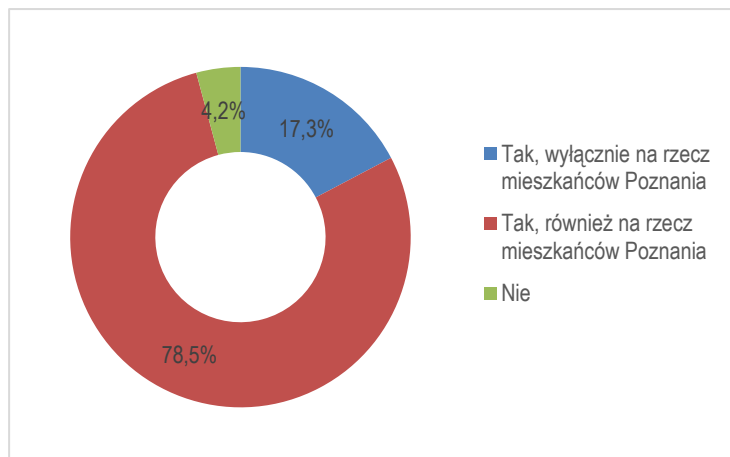
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych www.mojapolis.pl

3.3. Inwentaryzacja organizacji pozarządowych działających na terenie miasta Poznania na podstawie wyników badań własnych

3.3.1. Status działalności

W badaniu ilościowym, w części pierwszej kwestionariusza, mającej na celu weryfikację prowadzonej działalności ogółem wzięło udział **N=1076** podmiotów. Rozkład uzyskanych odpowiedzi na pytanie czy organizacja działa na rzecz mieszkańców Poznania zamieszczono na poniższym wykresie.

Wykres 18. Weryfikacja działalności organizacji na rzecz mieszkańców Poznania [CATI/CAWI, N=1076, R1. Czy reprezentowana przez P. organizacja działa na rzecz mieszkańców Poznania?]

Prawie 96% organizacji, z którymi udało się skontaktować potwierdziło swą działalność na rzecz mieszkańców Poznania, w tym 17,3% z nich realizuje swoje cele statutowe wyłącznie na rzecz poznańców. 4,2% organizacji na pytanie o działanie na rzecz mieszkańców Poznania zaprzeczyło.

Organizacje działające na rzecz mieszkańców Poznania (wyłącznie i również) zapytano o status prowadzonej działalności. I tak, 89,6% podmiotów było aktywnych (N=924); 7,1% wskazało na działalność zamkniętą, zaś 3,2% ma status działalności zawieszanej (N=1 – brak odpowiedzi).

3.3.1. Powody zawieszenia/ zakończenia działalności poznańskich organizacji pozarządowych

Przedstawiciele podmiotów, które mają status działalność zawieszanej lub zamkniętej zapytano o przyczyny tego stanu rzeczy. Uzyskane wyniki przedstawiono w tabeli.

Tabela 4. Powody zamknięcia/ zawieszenia działalności organizacji [CATI/CAWI, N=119]

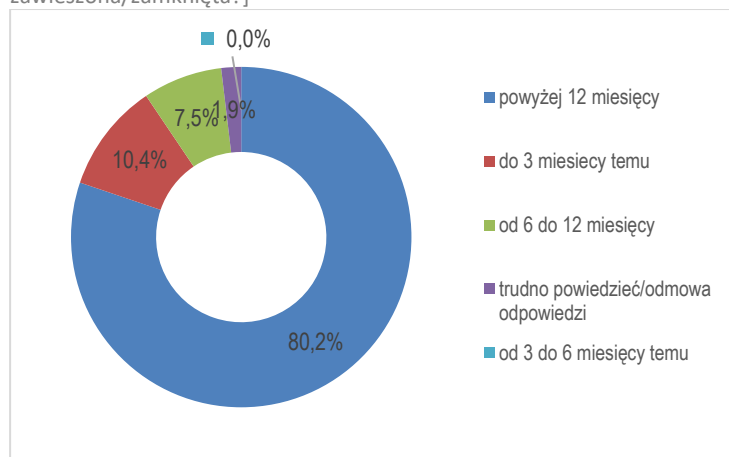
2. Z jakich powodów działalność została zawieszona/zamknięta?	Liczebność	% z N w kolumnie
Brak chętnych osób do udziału w działalności organizacji	46	38,7%
Brak chętnych osób do pracy/wolontariatu	14	11,8%
Niewystarczające fundusze	13	10,9%
Wypełnienie zadania/misji	12	10,1%
Brak zainteresowania działalnością przez odbiorców działań organizacji	9	7,6%
Braki lokalowe i sprzętowe do prowadzenia działalności	4	3,4%
Braki kompetencyjne i merytoryczne uniemożliwiające prowadzenie działalności	0	0,0%
Trudno powiedzieć	7	5,9%
Inne	14	11,7%
Ogółem	119	100,0%

Najczęstszym powodem zamknięcia lub zawieszenia działalności był brak chętnych osób do udziału w działalności organizacji (38,7%), w drugiej kolejności wskazywano na brak chętnych osób do pracy/wolontariatu (11,8%), w trzeciej zaś – na niewystarczające fundusze (10,9%). Co dziesiąta organizacja wypełniła swą misję.

Wśród innych powodów wskazano na: sytuacje losowe (choroba, śmierć fundatora itp.) (N=7), przekształcenia organizacyjne (założenie nowego stowarzyszenia itp.) (N=4), pozostałe (N=3).

Na poniższym wykresie przedstawiono rozkład odpowiedzi na pytanie o termin zamknięcia/ zawieszenia działalności organizacji.

Wykres 19. Termin zamknięcia/ zawieszenia działalności [CATI/CAWI, N=119, 3. Kiedy działalność została zawieszona/zamknięta?]

Zdecydowana większość organizacji zamknęło lub zawiesiło swą działalność ponad rok temu; co dziesiąta – niedawno, w ciągu ostatnich trzech miesięcy, a 7,5% - pow. pół roku temu. Organizacje, które zawiesiły swoją działalność, zapytano czy planują ją wznowić. Na tak postawione pytanie tylko co trzeci reprezentant podmiotu odpowiedział twierdząco. 90% respondentów zawieszonych podmiotów trzeciego sektora nie potrafiło odpowiedzieć na pytanie, kiedy działalność zostanie wznowiona, jeden badany wskazał na okres w ciągu 3 do 6 miesięcy.

3.4. Stan i potencjał organizacji pozarządowych w Poznaniu

3.4.1. Charakter/ pola działalności

Przedstawiciele organizacji pozarządowych uczestniczących w badaniu ilościowym poproszono o wskazanie trzech głównych pól działalności reprezentowanego podmiotu. I tak, największy udział organizacji działa w obszarze nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania (27,2%) oraz kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego (25,3%), w trzeciej kolejności najliczniej reprezentowana branża to wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu (18,6%). Wśród dość licznie wskazywanych pól działalności badanych organizacji znalazły się także: ochrona i promocja zdrowia; działalność na rzecz osób niepełnosprawnych; pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób (pow. 10% wskazań).

Tabela 5. Pola działalności [CATI/CAWI, N=924]

33. Jakie są główne pola działalności Państwa organizacji? (możliwość odpowiedzi wielokrotnej, proszę wskazać nie więcej niż trzy odpowiedzi)	Liczebność	% z N w kolumnie
nauka, szkolnictwo wyższe, edukacja, oświata i wychowanie	251	27,2%
kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego	234	25,3%
wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu	172	18,6%
ochrona i promocja zdrowia	120	13,0%
działalność na rzecz osób niepełnosprawnych	119	12,9%
pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób	102	11,0%
działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych	66	7,1%
wypoczynek dzieci i młodzieży	45	4,9%
działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym	44	4,8%
działalność wspomagająca rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości	42	4,5%
działalność charytatywna	39	4,2%
ekologia i ochrona zwierząt oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego	38	4,1%

33. Jakie są główne pola działalności Państwa organizacji? (możliwość odpowiedzi wielokrotnej, proszę wskazać nie więcej niż trzy odpowiedzi)	Liczebność	% z N w kolumnie
podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej	34	3,7%
turystyka i krajoznawstwo	31	3,4%
przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym	25	2,7%
działalność na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	22	2,4%
działalność na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka	21	2,3%
działalność wspomagająca rozwój techniki, wynalazczości i innowacyjności oraz rozpowszechnianie i wdrażanie nowych rozwiązań technicznych w praktyce gospodarczej	16	1,7%
promocja zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy	10	1,1%
upowszechnianie i ochrona wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działania wspomagające rozwój demokracji	10	1,1%
działalność na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn	8	0,9%
porządek i bezpieczeństwo publiczne	7	0,8%
promocja i organizacja wolontariatu	7	0,8%
działalność na rzecz kombatantów i osób represjonowanych	7	0,8%
działalność na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3, w zakresie określonym w pkt 1-32.	7	0,8%
ratownictwo i ochrona ludności	6	0,6%
działalność na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów	6	0,6%
działalność na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego	5	0,5%
obronność państwa i działalność Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej	5	0,5%
promocja Rzeczypospolitej Polskiej za granicą	5	0,5%
pomoc ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen w kraju i za granicą	4	0,4%
upowszechnianie i ochrona praw konsumentów	1	0,1%
pomoc Polonii i Polakom za granicą	1	0,1%
Inne obszary	123	13,3%

Warto w tym miejscu dodać, że tylko co trzecia organizacja pozarządowa działająca na rzecz mieszkańców Poznania posiada spisaną w formie dokumentu strategię. Co więcej, wagę do tego typu dokumentów znacznie częściej przykładają podmioty, dla których głównym obszarem działalności jest województwo i kraj.

W kolejnej tabeli zamieszczono rozkład odpowiedzi da kategorii odpowiedź „inne”.

Tabela 6. Pola działalności [CATI/CAWI, N=924]

33. Jakie są główne pola działalności Państwa organizacji? (możliwość odpowiedzi wielokrotnej, proszę wskazać nie więcej niż trzy odpowiedzi) Inne	Liczebność	% z N w kolumnie
działalność duszpasterska, krzewienie kultury chrześcijańskiej	16	13,1%
doradztwo prawne, obsługa prawna, edukacja prawna	11	9,0%
działania na rzecz dzieci i młodzieży	9	7,4%
promowanie integracji społecznej i multikulturowości	8	6,6%
promocja działalności hobbystycznych	8	6,6%
działalność na rzecz jednostek samorządu terytorialnego i rozwoju lokalnego	6	4,9%
działalność na rzecz rozwoju infrastruktury transportowej	5	4,1%
działalność wydawnicza	5	4,1%
pomoc psychologiczna	5	4,1%
działalność na rzecz zwierząt	4	3,3%
współpraca międzynarodowa	3	2,5%
integracja społeczności lokalnej	3	2,5%
edukacja ekologiczna	3	2,5%

33. Jakie są główne pola działalności Państwa organizacji? (możliwość odpowiedzi wielokrotnej, proszę wskazać nie więcej niż trzy odpowiedzi) Inne	Liczebność	% z N w kolumnie
poprawa stanu bezpieczeństwa w ruchu drogowym	3	2,5%
działalność na rzecz upowszechniania wiedzy historycznej	3	2,5%
działalność na rzecz środowiska działkowców	2	1,6%
pomoc w kwestiach eksmisyjnych i lokatorskich	2	1,6%
działalność na rzecz poprawy polityki przestrzennej i zagospodarowania przestrzennego	2	1,6%
rozwój rolnictwa	2	1,6%
pozostałe	23	18,9%

Wśród innych obszarów działania badane podmioty najczęściej wskazywały na: działalność duszpasterską i krzewienie kultury chrześcijańskiej (N=16), doradztwo prawne, obsługa prawna, edukacja prawna (N=11) oraz działania na rzecz dzieci i młodzieży (N=9).

3.4.2. Struktura form prawnych

W strukturze badanych organizacji pozarządowych, które odpowiedziały na CATI lub CAWI dominują stowarzyszenia zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym (51,5%), w drugiej kolejności najczęściej na pytania kwestionariusza odpowiadali przedstawiciele fundacji (29,3%), w trzeciej natomiast - stowarzyszenie kultury fizycznej i/lub sportowej (8,7%). Udział pozostałych typów organizacji biorących udział w badaniu ilościowym zamieszczono w poniższej tabeli.

Tabela 7. Struktura form prawnych [CATI/CAWI, N=924]

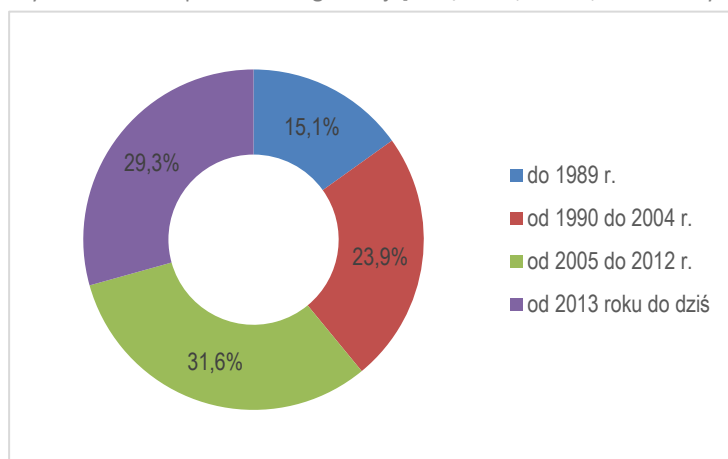
34. Jaka jest forma prawna organizacji?	Liczebność	% z N w kolumnie
Stowarzyszenie zarejestrowane w KRS	476	51,5%
Fundacja	271	29,3%
Stowarzyszenie kultury fizycznej i/lub sportowej	80	8,7%
Stowarzyszenie zarejestrowane w gminie/powiecie	49	5,3%
Organizacja powstała na mocy umowy Państwo-Kościół	19	2,1%
Związek stowarzyszeń (federacja)	9	1,0%
Izba gospodarcza	4	0,4%
Przedstawicielstwo organizacji zagranicznej	1	0,1%
Grupa nieformalna	0	0,0%
Inny, jaki?	15	1,6%
Ogółem	924	100,0%

Wśród innych odpowiedzi znalazły się następujące typy podmiotów: spółdzielnia socjalna przekształcona z organizacji pozarządowej (N=3), lokalny oddział stowarzyszenia zarejestrowanego w KRS (N=2) oraz stowarzyszenie zwykłe (N=1).

3.4.3. Okres powstania i siedziba organizacji

Na kolejnym wykresie zamieszczono rozkład odpowiedzi ze względu na rok powstania organizacji. W badaniu ilościowym uczestniczyły przede wszystkim organizacje powstałe w okresie od 2005 do 2012 roku (31,6%), w drugiej kolejności – od 2013 do 2017 roku (29,3%); w trzeciej zaś kolejności – powstałe w okresie od 1990 do 2014 roku. Mediana, czyli najczęściej wskazywany rok powstania organizacji to 2007. Można przypuszczać, że wiele podmiotów trzeciego sektora założonych w tym okresie jest odpowiedzią na możliwości, jakie niosła unijna perspektywa finansowa 2007-2013. To właśnie wówczas, w ramach Programu Kapitał Ludzki 2007-2013 (budżet 91,7 mln euro) młodzi ludzie mogli uczestniczyć m.in. w płatnych stażach i szkoleniach, podczas których zdobywali nowe kompetencje i umiejętności przydatne w momencie wejścia na rynek pracy. Osoby starsze mogły zyskać nowe umiejętności lub podnieść swoje kwalifikacje zawodowe, a ludzie z pomysłem na własny biznes uzyskać dotacje i wsparcie szkoleniowe przy zakładaniu firmy. Program wspierał różnorodne grupy społeczne i instytucje, w tym właśnie organizacje pozarządowe.

Wykres 20. Okres powstania organizacji [CATI/CAWI, N=898, 36. W którym roku powstała organizacja?]

Prawie 30% organizacji działających na rzecz mieszkańców Poznania swą siedzibę ma w mieszkaniu prywatnym. Sytuacja ta jest po części zrozumiała szczególnie w odniesieniu mniejszych podmiotów: w ich wypadku mieszkanie prywatne zwykle jest adresem rejestrowym, a organizacja nie zatrudnia etatowych pracowników. Dodatkową zmienną różnicującą jest forma prawna organizacji, stowarzyszenia zarejestrowane w gminie/powiecie znacznie częściej niż innego typu podmiotu swą siedzibę mają w mieszkaniu prywatnym.

Tabela 8. Siedziba organizacji [CATI/CAWI, N=924]

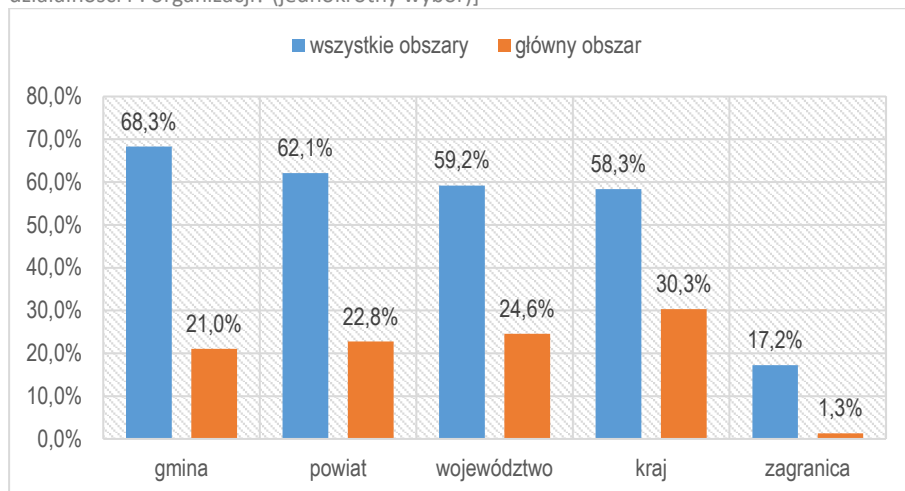
41. Gdzie znajduje się siedziba organizacji?	Liczebność	% z N w kolumnie
Mieszkaniu prywatnym	273	29,5%
Lokalu wynajmowanym na zasadach komercyjnych	200	21,6%
Lokalu użyczonym	196	21,2%
Lokalu własnościowym	106	11,5%
Lokalu udostępnionym przez władze samorządowe na zasadach preferencyjnych	91	9,8%
Innym lokalu, jakim?	51	5,5%
Odmowa odpowiedzi	7	0,8%
Ogółem	924	100,0%

Co piąty podmiot trzeciego sektora zajmuje lokal wynajmowany na zasadach komercyjnych oraz w lokalu użyczonym (przy szkole/ przy innej organizacji, przy firmie, przy instytucji), co ósmy – lokal własnościowy, a co dziesiąta organizacja funkcjonuje w lokalu udostępnionym przez władze samorządowe na zasadach preferencyjnych. Wśród innych odpowiedzi znalazły się: lokal wynajmowany na zasadach preferencyjnych (4,2% wskazań) oraz brak lokalu (0,3%).

3.4.4. Zasięg działalności

Nieco ponad 30% podmiotów odpowiadających na pytania ankiety telefonicznej/ internetowej głównie prowadzi działalność ogólnopolską, ale 28% organizacji- teren całego kraju wskazuje jako jeden z wielu obszarów działalności. Co czwarta organizacja pozarządowa uczestnicząca w badaniu ilościowym prowadzi swą działalność głównie na terenie województwa wielkopolskiego (24,6%), przy czym dodatkowo dla prawie 35% podmiotów obszar ten jest jednym z terenów, na którym prowadzą swoje działania. Ponad 60% badanych organizacji pracuje na rzecz powiatu poznańskiego, lecz teren ten jest głównym obszarem dla niecałych 23% podmiotów. O ile prawie 70% działa również na rzecz gminy m. Poznania, o tyle dla co piątego podmiotu jest to główny teren realizacji swojej misji.

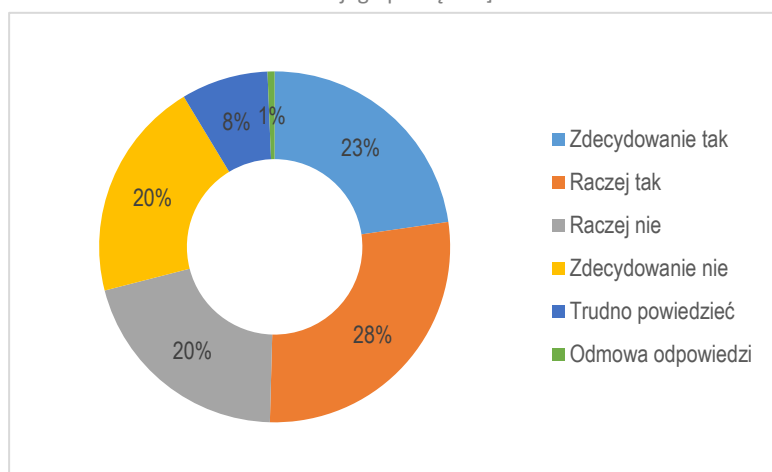
Wykres 21. Zasięg działalności organizacji [CATI/CAWI, N=924, 37. Jakie są obszary działalności Państwa organizacji? Proszę wskazać wszystkie obszary działalności (możliwość wielokrotnej odpowiedzi); 38. Jaki jest główny obszar terytorialny działalności P. organizacji? (jednokrotny wybór)]

3.4.5. Potencjał finansowy

Potencjał finansowy organizacji mierzony był zdolnością organizacji do zapewnienia środków na własną działalność na starcie każdego roku kalendarzowego. Badania wskazują, że ponad połowa organizacji nie ma z tym większych problemów („zdecydowanie tak” – 23%, „raczej tak” – 28%). Innymi słowy, stabilność finansowa dotyczy co drugiej organizacji pozarządowej działającej na rzecz mieszkańców Poznania, co należy ocenić pozytywnie. Niemniej jednak, co piąta organizacja zdecydowanie boryka się takimi trudnościami, tyle samo podmiotów wskazuje, że raczej nie udaje się im zapewnić na dany rok środków finansowe na działania własne na jego początku. Co 12sty przedstawiciel badanych organizacji nie potrafił jednoznacznie odpowiedzieć na to pytanie.

Wykres 22. Potencjał finansowy organizacji [CATI/CAWI, N=924, 40. Czy zwykle udaje się Państwu zapewnić na dany rok środki finansowe na działania własne na jego początku?]

3.4.6. Źródła finansowe

Prawie połowa badanych organizacji pozarządowych składki członkowskie wskazuje jako jedno ze źródeł finansowania swojej działalności; 43% również otrzymuje środki od jednostek samorządu terytorialnego, a trzecim najczęściej wskazywanym źródłem są datki od osób fizycznych (34,4%). Co piąta organizacja uczestnicząca w badaniu ilościowym czerpie dochody z prowadzonej odpłatnie działalności statutowej, nieznacznie mniej otrzymuje też darowizny od firm i instytucji, a co dziesiąta, mając status Organizacji Pożytku Publicznego, uzyskuje tzw. 1% z podatku dochodowego. Warto zauważyć, iż po środki ministerialne sięgało 8,1% podmiotów, z kolei obecnie środki funduszy strukturalnych stanowią niewielki udział w budżetach organizacji pozarządowych (4,9%). Z kolei obciążenia publiczne to źródło najczęściej wskazywane przez organizacje powstałe na mocy umowy Państwo-Kościół.

Niecałe 2% organizacji w ogóle nie posiada źródeł finansowania swojej działalności.

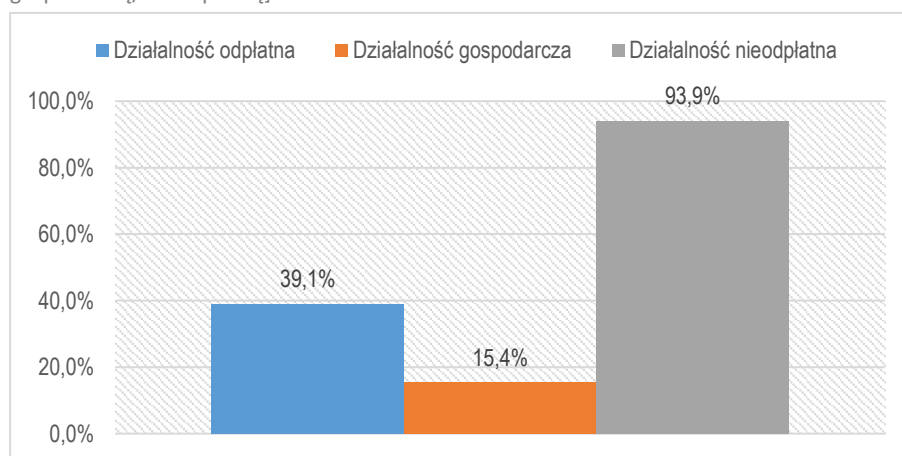
Tabela 9. Źródła finansowania organizacji [CATI/CAWI, N=924]

39. Jakiek są źródła przychodu P. organizacji? Proszę wskazać nie więcej niż trzy główne źródła.	Liczebność	% z N w kolumnie
Składki członkowskie	429	46,4%
Jednostki samorządu terytorialnego	397	43,0%
Darowizny od osób fizycznych	318	34,4%
Opłaty w ramach odpłatnej działalności statutowej	186	20,1%
Darowizny od instytucji i firm	169	18,3%
Dochody z przekazania 1% podatku	99	10,7%
Dochody z działalności gospodarczej	90	9,7%
Źródła ministerialne	81	8,8%
Wsparcie od innych organizacji	58	6,3%
Środki funduszy strukturalnych UE	45	4,9%
Zbiórki publiczne	32	3,5%
Dochody z majątku	11	1,2%
Fundusz Inicjatyw Obywatelskich	11	1,2%
Inne źródła, jakie?	61	6,6%
Ogółem	924	100,0%

Wśród innych odpowiedzi znalazły się następujące źródła finansowania organizacji: środki własne (N=12) i pozostałe nieklasyfikowane (N=3).

Badania wykazały również, że zdecydowana większość organizacji odpowiadających na pytania ankiety prowadzi działalność nieodpłatną, prawie 40% - także odpłatną, a nieco ponad 15% - działalność gospodarczą.

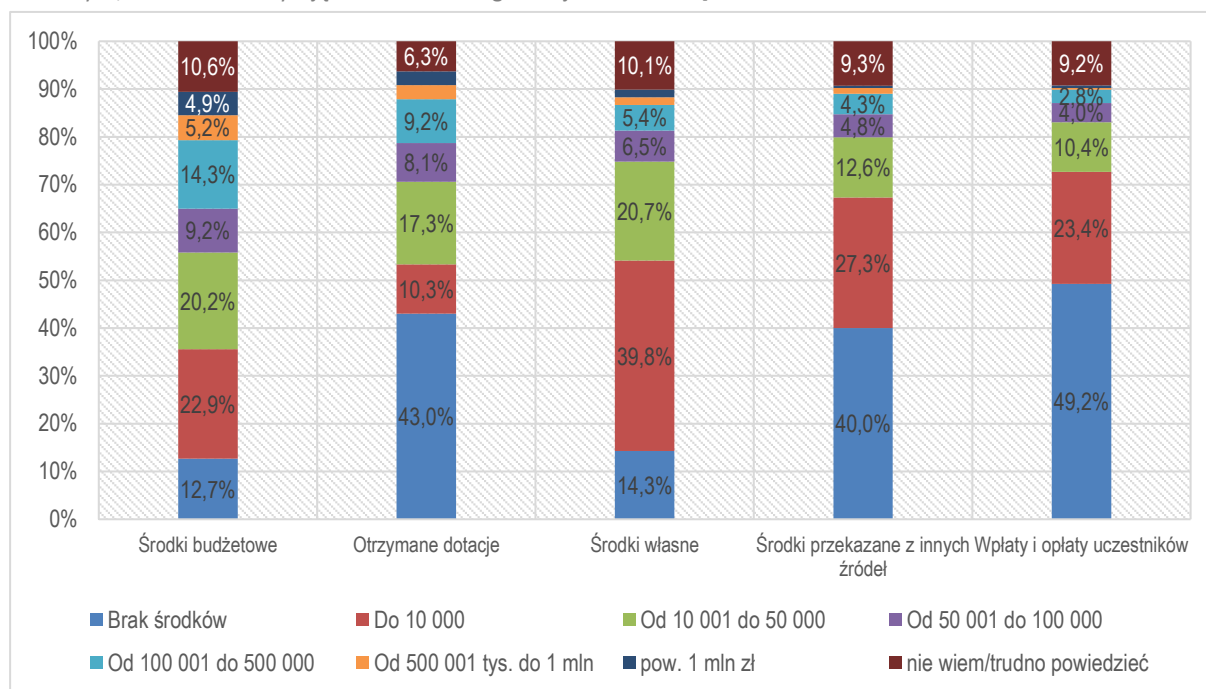
Wykres 23. Charakter działalności organizacji [CATI/CAWI, N=924; 35. Czy organizacja prowadzi działalność: odpłatną/ gospodarczą/ nieodpłatną]

Jeśli chodzi o finanse organizacji pozarządowych w 2016 roku badania ilościowe wykazują, że niecałe 23% podmiotów trzeciego sektora w 2016 roku dysponowało budżetem do 10 tys. złotych, nieco mniej, co piąty – od 10 do 50 tys. złotych. Nieco ponad 10% organizacji działających na rzecz mieszkańców Poznania miało do dyspozycji od 51 do 100 tys. złotych. Środki budżetowe co czwartej organizacji przekraczały kwotę 100 tys. złotych, w tym co dwudziesta miała do dyspozycji ponad 1 milion złotych. Należy dodać, że co ósmy badany podmiot w ogóle, w 2016 roku nie dysponował środkami finansowymi (12,6%).

Przeprowadzone testy statystyczne wskazują, że brak środków budżetowych w 2016 roku oraz środki do 10 tys. znacznie częściej charakteryzują organizacje nieposiadające pracowników etatowych; co jest zrozumiałe – budżety powyżej 1 mln złotych należą przede wszystkim do organizacji średnich i dużych – zatrudniających już 10 pracowników i więcej. Forma prawna organizacji, z wyjątkiem stowarzyszeń zarejestrowanych w gminie/powiecie, które znacznie częściej niż pozostałe typy w ogóle nie posiadały środków budżetowych, nie różnicuje wyników (nie ma zależności statystycznych).

Wykres 24. Finanse organizacji [CATI/CAWI, N=924, 11. Proszę o podanie następujących informacji wyrażonych w wartościach liczbowych, które charakteryzują działalność P. organizacji w roku 2016]

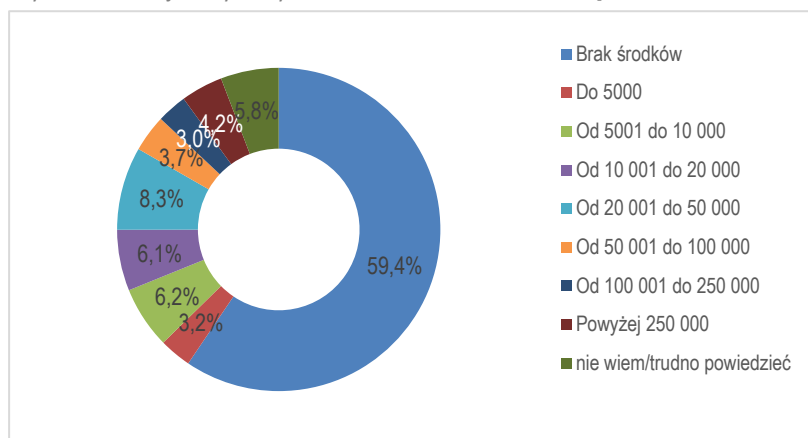
Drugi słupek powyższego wykresu obejmuje rozkład wyników na pytanie o wysokość otrzymanych dotacji w 2016 roku przez badane organizacje. Aż 43% podmiotów w ubiegłym roku nie posiadało żadnych środków dotacyjnych, co jest zbieżne z wynikami dotyczącymi aktywności konkursowej, o której piszemy w dalszej części raportu. 17,3% organizacji z trzeciego sektora pozyskało od 10 do 50 tys. środków z dotacji, co 10ta – do 10 tys. złotych, ale już ponad 23% - od 50 tys. złotych i więcej. Dotacje powyżej 1 mln złotych w 2016 roku uzyskało 2,9% badanych podmiotów. Podobnie jak w przypadku wyników dotyczących środków budżetowych – grupę organizacji, które w ubiegłym roku nie dysponowały środkami dotacyjnymi tworzą głównie te, które nie zatrudniają płatnych pracowników będące stowarzyszeniami zarejestrowanymi w gminie/powiecie.

Prawie 40% organizacji w 2016 roku dysponowało środkami własnymi w wysokości do 10 tys. złotych, a co czwarta – od 10 do 50 tys. złotych. Kolejne 15% badanych podmiotów posiadało pow. 50 tys. złotych, z czego co 1,6% (N=15) – powyżej 1 mln złotych. Powtarza się też zależność statystyczna pomiędzy brakiem środków własnych lub dysponowaniem kwotą do 10 tys. a posiadaniem etatowych pracowników i formą prawną podmiotu.

40% badanych podmiotów w ubiegłym roku nie dysponowało środkami finansowymi otrzymanymi z innych źródeł, a prawie połowa nie pobierała wpłat/ opłat od uczestników organizowanych przez nie wydarzeń. Najczęściej wartość pozyskanych środków z obu źródeł wynosiła do 10 tys. złotych.

Na kolejnym wykresie zamieszczono wyniki wskazujące na wysokość otrzymanych środków z budżetu Miasta Poznania. Przeprowadzone badania wykazują, że prawie 60% podmiotów trzeciego sektora w ubiegłym roku nie otrzymało dotacji z budżetu Miasta, co oznacza, że nie startowała do konkursów/ grantów miejskich lub nie wygrała w żadnym z nich. Najczęściej wskazywana wysokość środków pozyskanych przez organizacje z budżetu Poznania to kwota od 20 do 50 tys. złotych, w drugiej kolejności – od 5 do 10 tys. złotych, w trzeciej zaś – od 10 do 20 tys. złotych. W 2016 roku 4,2% organizacji pozarządowych działających na rzecz poznaniaków otrzymała powyżej 250 tys. złotych dotacji miejskich. Tę ostatnią grupę tworzą przed wszystkim organizacje zatrudniające powyżej 10 pracowników.

Wykres 25. Projektowa i konkursowa aktywność organizacji w 2016 roku [CATI/CAWI, N=924, 11. Proszę o podanie następujących informacji wyrażonych w wartościach liczbowych, które charakteryzują działalność P. organizacji w roku 2016: Wysokość dotacji otrzymanych ze środków Miasta Poznania]

3.4.7. Potencjał zatrudnieniowy

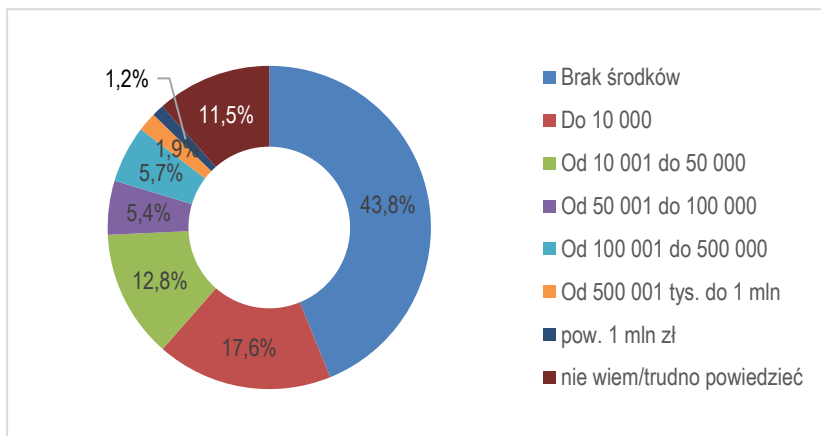
Badania ilościowe wykazały, że ponad połowa badanych organizacji nie zatrudnia pracowników, a działalność członków w tych podmiotach nie jest opłacana (51,2%). Dominują zatem podmioty, na rzecz których angażują się osoby nie mające celu zarobkowego. Niecałe 20% organizacji zatrudnia (w różnych formach prawnych) od 1 do 3 pracowników, prawie 10% - od 4 do 6 pracowników, a nieco ponad 7% podmiotów zatrudnia od 10 do 25 pracowników. Duże organizacje, zatrudniające powyżej 26 pracowników stanowią niecałe 6% badanej populacji. Przeprowadzone testy statystyczne wskazują, że stowarzyszenia zarejestrowane w gminie/powiecie znacznie częściej niż organizacje o innych formach prawnych nie zatrudniają płatnych pracowników.

Tabela 10. Płatni pracownicy organizacji [CATI/CAWI, N=924]

31. Ilu płatnych pracowników (tzw. etatowych oraz zatrudnionych na umowy cywilnoprawne, takie jak umowy-zlecenie oraz umowy o dzieło) zatrudnia P. organizacja?	Liczebność	% z N w kolumnie
od 1 do 3 pracowników	178	19,3%
od 4 do 6 pracowników	87	9,4%
od 7 do 9 pracowników	42	4,5%
od 10 do 25 pracowników	68	7,4%
od 26 do 50 pracowników	31	3,4%
51 pracowników i więcej	23	2,5%
Nie dotyczy	473	51,2%
Odmowa odpowiedzi	22	2,4%
Ogółem	924	100,0%

Warto się także przyjrzeć wysokości środków, jakie badane organizacje w 2016 roku przeznaczyły na wynagrodzenia dla swoich pracowników. I tak, ponad 40% nie opłaca pracy członków organizacji, a prawie 18% dysponowała budżetem na wynagrodzenia do 10 tys. złotych. Tu dominują przede wszystkim organizacje zatrudniające od 1 do 3 pracowników. Budżet wynagrodzeń w ubiegłym roku w wysokości od 10 do 50 tys. złotych charakteryzował prawie 13% organizacji uczestniczących w badaniach, a nieco ponad 14% przeznaczyło na ten cel powyżej 50 tys. złotych, w tym 1,2% - pow. 1 mln złotych. W tej ostatniej grupie, co jest zrozumiałe, przeważają duże podmioty, zatrudniające powyżej 50 pracowników.

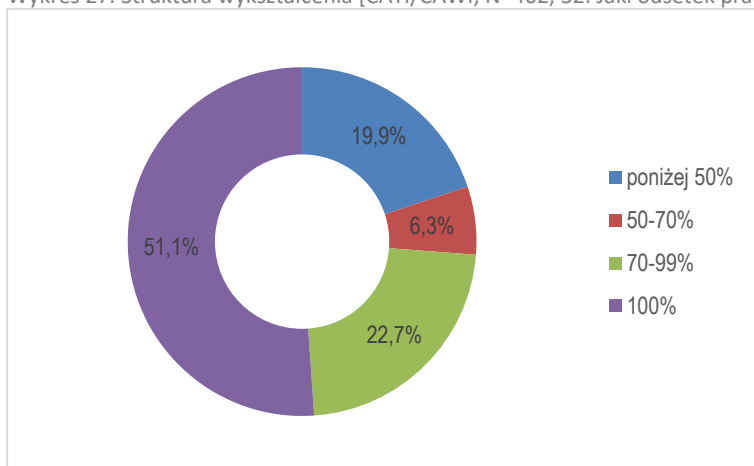
Wykres 26. Potencjał finansowy organizacji [CATI/CAWI, N=924, 11. Proszę o podanie następujących informacji wyrażonych w wartościach liczbowych, które charakteryzują działalność P. organizacji w roku 2016: Wysokość środków przeznaczonych na wynagrodzenia ogółem]

3.4.8. Struktura wykształcenia pracowników

Badania ilościowe wskazują, że w ponad połowie organizacji pozarządowych 100% pracowników/ członków posiada wykształcenie wyższe (51,1%). Tu dominują przede wszystkim organizacje zatrudniające od 1 do 3 pracowników. W co piątej organizacji odsetek osób z wykształceniem wyższym pracujących na jej rzecz stanowi od 70 do 99%, a w przypadku 6,3% podmiotów – od 50 do 70% pracowników/ członków. W kolejnym, co piątym podmiocie trzeciego sektora udział tych osób wynosi mniej niż 50% ogółu jego pracowników/ członków.

Wykres 27. Struktura wykształcenia [CATI/CAWI, N=462, 32. Jaki odsetek pracowników posiada wyższe wykształcenie?]

3.4.9. Aktywność trzeciego sektora w pozyskiwaniu środków

Jednym z aspektów badania ilościowego było określenie aktywności organizacji mierzonej liczbą konkursów, w jakich brały udział w 2016 roku, wartości wygranych konkursów oraz liczbą beneficjentów, w tym odbiorców bezpośrednich.

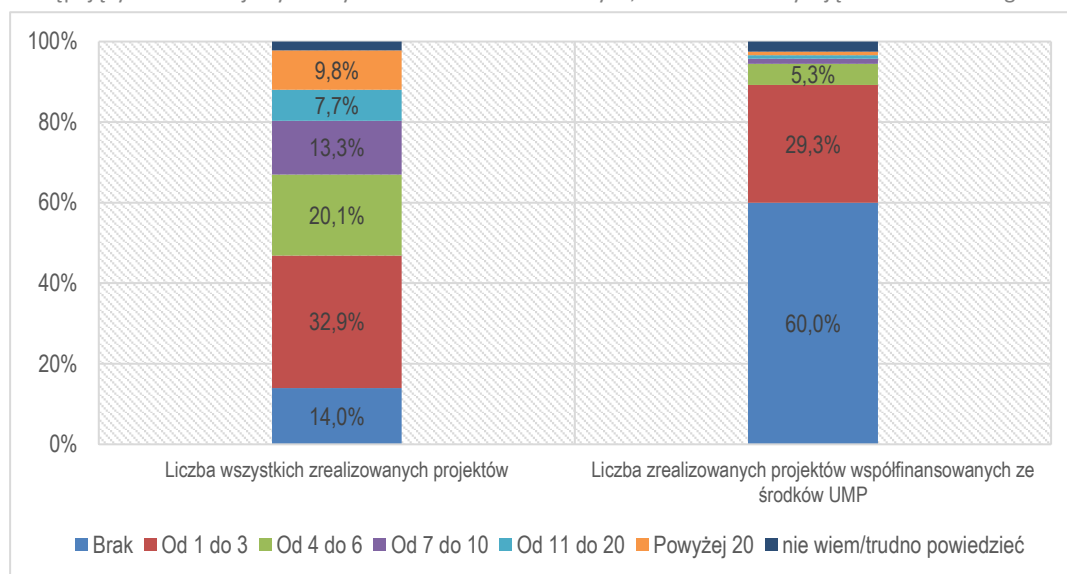
W ubiegłym roku 14% organizacji uczestniczących w badaniu ilościowym w ogóle nie realizowało projektów; grupę tę tworzą głównie te podmioty, które nie zatrudniają pracowników, a także stowarzyszenia zarejestrowane w gminie/powiecie. W przypadku tych ostatnich jedną z przyczyn niskiej aktywności w pozyskiwaniu środków zewnętrznych jest fakt, że stowarzyszenia zarejestrowane w gminie/powiecie dopiero dzięki nowelizacji ustawy - Prawo o stowarzyszeniach z dnia 20 maja 2016 r. umożliwiono tym podmiotom korzystanie z wielu źródeł finansowania ich działań. Ponadto, stowarzyszenia zwykle często powstają na potrzeby realizacji jednorazowych działań, np. budowa placu zabaw, ogrodzenia, czy kanalizacji, a jego zrealizowanie kończy aktywność w zakresie pozyskiwania środków na działalność. Grupę tę tworzą także stowarzyszenia hobbystyczne, np. miłośnicy szachów czy gier komputerowych, które realnie nie mają potrzeby pozyskiwania dodatkowych źródeł finansowania, poza składkami członkowskimi.

Jeszcze większy odsetek organizacji pozarządowych – 60% - w ubiegłym roku nie realizował żadnych projektów współfinansowanych ze środków Miasta Poznania²⁰. W grupie tej dominują podmioty w ogóle nie zatrudniające pracowników oraz te o małej liczbie płatnych etatów.

Wśród badanych organizacji pozarządowych 1/3 przeprowadziła od 1 do 3 projektów, a niecałe 30% organizacji uzyskało wsparcie na realizację od 1 do 3 projektów ze środków miejskich. Taka sytuacja, w której organizacja realizuje od 1 do 3 projektów jest najbardziej powszechna wśród badanych podmiotów. Wyniki te są zbliżone ze statystykami miejskimi, które wskazują, że w ubiegłym roku Miasto Poznań udzieliło dotacji około 400 podmiotom.

Co piąty badany podmiot w 2016 roku zrealizował od 4 do 6 projektów, ale już tylko 5,3% organizacji otrzymało dofinansowanie Miasta Poznania na realizację projektów w tym samym przedziale. Nieco ponad 30% podmiotów uczestniczących w badaniu ilościowym w ubiegłym roku zrealizowało 7 projektów i więcej, w tym co dziesiąta organizacja na swym koncie ma powyżej 20 zrealizowanych projektów. Do tych ostatnich organizacji należą przede wszystkim te, które zatrudniają większą liczbę pracowników.

Wykres 28. Projektowa i konkursowa aktywność organizacji w 2016 roku [CATI/CAWI, N=924, 11. Proszę o podanie następujących informacji wyrażonych w wartościach liczbowych, które charakteryzują działalność P. organizacji w roku 2016]

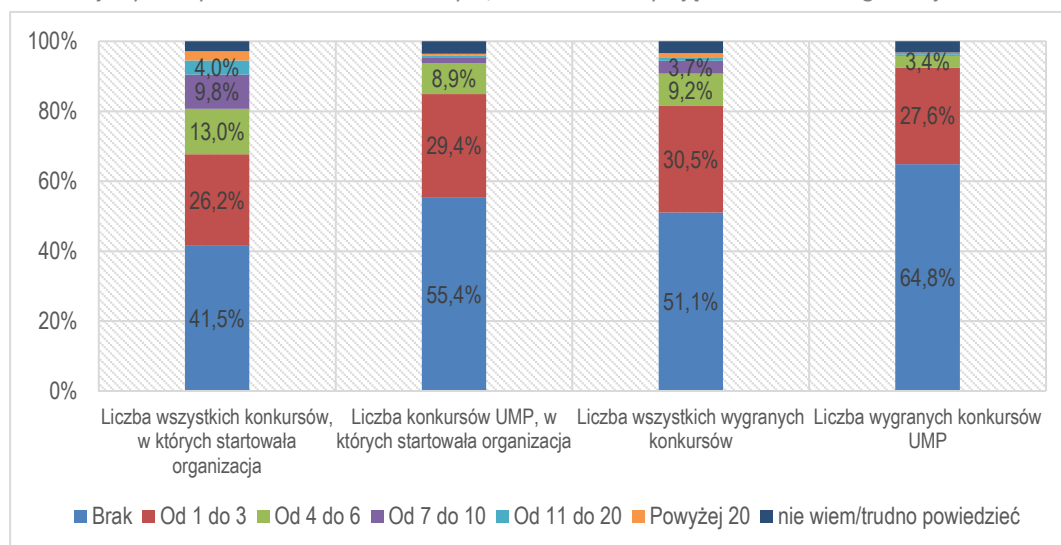

Warto się też przyjrzeć skuteczności organizacji w konkursach dedykowanym trzeciemu sektorowi. W ubiegłym roku nieco ponad 40% nie startowało w żadnych konkursach, a ponad 55% nie brała udziału w konkursach miejskich. W tej drugiej grupie znacznie częściej występują podmioty, których misja skupia się na działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości; na działalności wspomagającej rozwój techniki, wynalazczości i innowacyjności oraz rozpowszechnianiu i wdrażaniu nowych rozwiązań technicznych w praktyce gospodarczej. Skuteczność organizacji w uzyskiwaniu dofinansowania na realizację projektów jest dość wysoka, udział organizacji aplikujących o środki jest tylko o ok. 10% procent wyższy niż udział tych organizacji, które uzyskały dofinansowanie. Sytuacja ta dotyczy zarówno liczby wszystkich wygranych konkursów, jak i liczby wygranych konkursów współfinansowanych ze środków Miasta Poznania. Jeśli chodzi o liczbę konkursów, o które aplikują organizacje oraz liczbę konkursów wygranych – najpowszechniej występującym jest przedział od 1 do 3; istotnie częściej w grupie tej występują podmioty działające na rzecz kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego.

I w tej sytuacji mamy do czynienia z zależnością pomiędzy liczbą wygranych konkursów i liczbą pracowników etatowych w organizacjach; im jest ich więcej, tym efektywność w liczbie skutecznych aplikacji jest wyższa.

²⁰ W 2016 roku wartość dotacji projektów realizowanych przez poznańskie NGO-sy wyniosła prawie 112,5 mln zł, a na zadania realizowane tylko przez organizacje pozarządowe na rzecz mieszkańców Miasto Poznań przeznaczyło kwotę prawie 79 mln zł.

Wykres 29. Projektowa i konkursowa aktywność organizacji w 2016 roku [CATI/CAWI, N=924, Proszę o podanie następujących informacji wyrażonych w wartościach liczbowych, które charakteryzują działalność P. organizacji w roku 2016]

W tym miejscu warto przywołać dyskusję prowadzoną wśród przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz samorządu lokalnego na temat warunków konkursowych ogłaszanych przez Miasto Poznań i kryteriów oceny wniosków. Uczestników wywiadów pogłębionych pytano o ocenę aktualnych kryteriów oceny, a także o możliwość ujednolicenia ich na poziomie wydziałów ogłaszających konkursy. Poniżej przedstawiono wybrane głosy respondentów na te temat. Sama ocena procedur konkursowych jest oceniana pozytywnie. Niemniej jednak badania wskazują na dużą trudność w ustaleniu jednocześnie uniwersalnych i sprawiedliwych kryteriów oceny na poziomie całego urzędu. Jednolite kryteria, zdaniem badanych nie będą pozwoliły na ustalenie priorytetów charakterystycznych dla zadań poszczególnych wydziałów. Właśnie z uwagi na różne cele konkursowe w poszczególnych wydziałach taka standaryzacja kryteriów oceny wniosków jest mało realna. Pojawiły się jednak głosy pozytywne dotyczące prób ich ujednolicenia.

R: [ujednolicenie systemu oceny wniosków] Nie da się tego zrobić. (...) No bo ma Pani kryterium - czy projekt spełnia kryterium międzynarodowości? No to nie spełnia.

M: Gdzieś musi, a gdzieś nie musi.

R: W wypadku Centrów Inicjatyw Lokalnych nie musi. [10_IDI_NGO]

R: Kryteria merytoryczne, uważam, że powinny być dostosowane do zadania, które ma być realizowane. Natomiast jest różnorodność wydziałów i uważam, że warto byłoby ją bardziej zunifikować. [05_IDI_NGO]

R1: Mnie się wydaje, że to może być bardzo trudne i pytanie, czy organizacje nie będą miały takiego wrażenia, czy na pewno są sprawiedliwie ocenione, tak? Bo my mamy np. w ramach naszego jednego konkursu już 3 karty ocen, a za chwilę te projekty pójdą jeszcze w inne strony i będzie, przypuszczam, ich więcej. Więc czy to nie będzie takie ujednolicenie, nie będzie takie trochę krzywdzące dla tych organizacji?

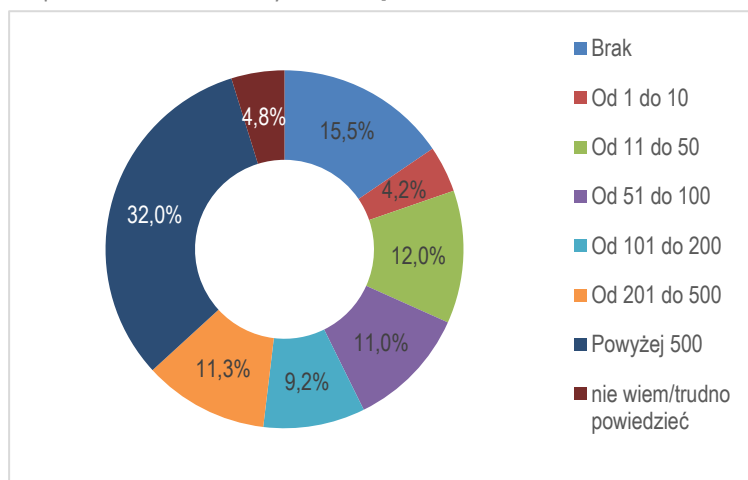
(...) R2: Bo jeśli np. w danym zadaniu mamy bardziej nastawione coś na społeczne aspekty, a inne mamy na przykład na edukacyjne, to musimy mieć dwie różne karty, żeby wydobyć to, na czym nam naprawdę zależy.

R1: Też trudno ocenić projekt, który np. skupia się na rozwoju placówki i na doskonaleniu kompetencji nauczycieli, i porównać go do projektu, który, nie wiem, stawia na przeciwdziałanie wykluczeniu np. – to dwie skrajne rzeczy.

[08_IDI_SL]

Warto przyjrzeć się także aktywności organizacji działających na rzecz mieszkańców Poznania pod kątem liczby bezpośrednich odbiorców działań tych podmiotów w 2016 roku. Prawie 1/3 organizacji poprzez realizację swoich celów statutowych w 2016 roku trafiła do ponad 500 odbiorców bezpośrednich. Ta cecha wyróżnia organizacje o charakterze ogólnopolskim znacznie częściej niż podmioty stricte miejskie, a także te (co jest w istocie zrozumiałe) działające na rzecz nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania oraz kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego. Co ósmy badany podmiot objął swymi działaniami od 11 do 50 osób.

Wykres 30. Aktywność organizacji w 2016 roku [CATI/CAWI, N=924, 11. Proszę o podanie następujących informacji wyrażonych w wartościach liczbowych, które charakteryzują działalność P. organizacji w roku 2016; Liczba odbiorców bezpośrednich zrealizowanych działań]

Liczba beneficjentów działań organizacji znów jest skorelowana z wielkością podmiotu ze względu na liczbę etatów, im organizacja jest większa, tym zasięg aktywności mierzony liczbą odbiorców bezpośrednich jest większy. Nieco ponad 15% badanych podmiotów w 2016 roku nie miała bezpośrednich odbiorców swoich działań, zaś nieco ponad 4% - trafiła do beneficjentów w liczbie od 1 do 10. Brak beneficjentów cechuje przede wszystkim stowarzyszenia zarejestrowane w gminie/powiecie.

3.4.10. Partnerzy i sieci kooperacyjne

Uczestników badań ilościowych zapytano także o doświadczenia we współpracy z partnerami i sieci kooperacyjnymi. Uzyskane wyniki przedstawiono w tabeli.

Tabela 11. Powody braku współpracy z wolontariuszami [CATI/CAWI, N=268]

11. PARTNERZY I SIECI KOOPERACYJNE	Mediana	Średnia	N ważnych
Liczba podmiotów biznesowych współpracujących w realizacji zadań	0,0	15,2	879
Liczba innych podmiotów współpracujących w realizacji zadań	2,0	8,8	863
Liczba projektów zrealizowanych przy pomocy innych podmiotów współpracujących w realizacji zadań	1,0	4,3	854
Liczba konsultacji dotyczących spraw związanych z funkcjonowaniem ogółu NGO, w których organizacja brała udział	0,0	2,3	848
Liczba zrealizowanych projektów we współpracy z samorządami	0,0	2,1	872

Badane organizacje średnio, w 2016 roku współpracowały z 15 podmiotami biznesowymi oraz z 9 innego typu podmiotami. W przypadku podmiotów biznesowych mediana, czyli wartość przeciętna/środkowa wynosi 0, co oznacza, że często podmioty nie podejmowały współpracy z podmiotami tego typu; nieco inaczej sytuacja ta wygląda w przypadku innego typu podmiotów, mediana wynosi 2. Badania wykazały także, że średnia liczba projektów realizowanych przez poznański trzeci sektor w ubiegłym roku wynosił 4 (mediana: 1). Średnio, w 2016 roku podmioty trzeciego sektora 2-krotnie uczestniczyły w konsultacjach dotyczących spraw związanych z funkcjonowaniem ogółu NGO (mediana: 0), podobne wielkości dotyczyły liczby projektów zrealizowanych we współpracy z samorządami.

3.5. Inwentaryzacja poznańskiego wolontariatu wraz z jego potencjałem

Jednym z problemów badawczych, które szczególnie eksplorowano w toku badań ilościowych wśród organizacji pozarządowych były ich doświadczenia z wolontariatem. Badania wykazały, że w ciągu ostatnich 2 lat 70,6% podmiotów współpracowało z wolontariuszami. Wyniki te są zróżnicowane ze względu na formę prawną organizacji - fundacje znacznie częściej niż pozostałe typy podmiotów podejmowały taką współpracę. Z kolei brak takiej współpracy najczęściej charakteryzuje stowarzyszenia zarejestrowane w gminie/powiecie.

Te organizacje, które w ostatnich dwóch latach nie nawiązywały współpracy z wolontariuszami zapytano o przyczynę tego stanu rzeczy.

Tabela 12. Powody braku współpracy z wolontariuszami [CATI/CAWI, N=268]

22. Dlaczego nie? Co jest tego przyczyną? Proszę wskazać nie więcej niż dwie najważniejsze przyczyny.	Liczebność	% z N w kolumnie
Brak takiej potrzeby	218	81,3%
Brak zainteresowania wolontariuszy pracą na rzecz organizacji	14	5,2%
Brak dostępu do wolontariuszy	10	3,7%
Bariery formalno-prawne	10	3,7%
Negatywne doświadczenia w pracy z wolontariuszami	2	0,7%
Coś innego, co?	28	10,4%

Zdecydowana większość organizacji niewspółpracująca z wolontariuszami wskazuje na brak takich potrzeb (81,3%). Nieliczne przypadki dotyczą trudności w zainteresowaniu wolontariuszy pracą na rzecz organizacji, dostępności do wolontariuszy czy problemów formalno-prawnych.

Wśród innych odpowiedzi znalazły się następujące przyczyny braku współpracy z wolontariuszami: współpraca jest planowana (N=3) oraz nieufność wobec wolontariuszy (N=2).

Jednym z powodów, dla których organizacje pozarządowe nie współpracują z wolontariuszami może być brak odpowiedniego przygotowania kadry do pracy z wolontariuszami. Jeden z respondentów wywiadów pogłębionych zwrócił uwagę, że w szczególności organizacjom działającym w obszarze bardziej profesjonalizowanym, np. konsultingu (w odróżnieniu od organizacji typowo pomocowych) istotnie trudniej jest wdrożyć wolontariuszy do pracy na ich rzecz, gdyż wymaga to dużego zaangażowania czasowego kadry tychże organizacji. Praca ta wymaga ściśle określonych kwalifikacji, więc w tym więc sensie każda nowa osoba wymaga czasochłonnego przygotowania.

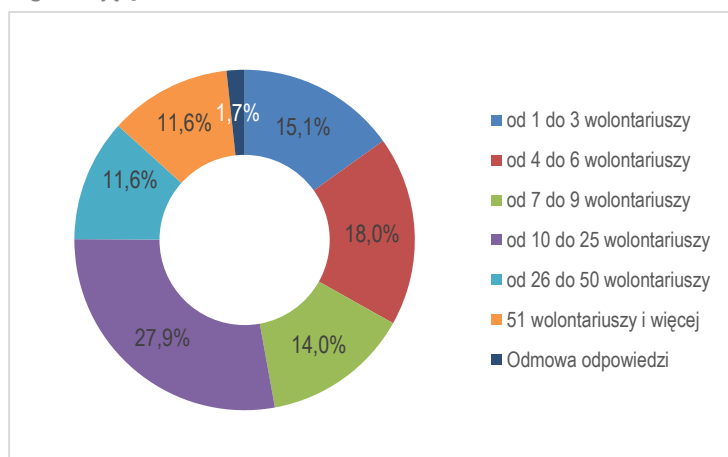
R: To naprawdę wymaga dużego przygotowania, takiego myślenia o tym, jak podzielić zadania, jak zrobić to, że oni przychodzą. (...) Czyli tak jak gdyby nie myśle o specyfice organizacji raczej w kwestii branżowych, tylko raczej o takiej specyfice zależnej od stylu organizacji. Tak że będą organizacje, które przywiązuje do tego uwagę, uznają, że to jest ważne i będą poświęcały temu dużą energię. [12_IDI_E]²¹

3.5.1. Charakterystyka zaangażowanych wolontariuszy

W grupie organizacji współpracujących z wolontariuszami największy udział stanowią te, które angażują od 10 do 25 takich osób (27,9%); w drugiej kolejności – od 4 do 6 wolontariuszy (18,0%). Łącznie ¾ podmiotów współpracuje z grupą wolontariuszy nie większą niż 25 osób. Co ósma organizacja pozarządowa do pracy na jej rzecz angażuje powyżej 50 wolontariuszy.

²¹ Stosowane oznaczenia w nawiasach kwadratowych w przywoływanych cytatach pochodzących z badań jakościowych informują o numerze porządkowym wywiadu, technice badawczej [IDI/ FGI] oraz typie respondenta [WOL – wolontariusz/ koordynator wolontariatu, NGO – przedstawiciel organizacji pozarządowej, SL – przedstawiciel samorządu lokalnego, E – ekspert ds. organizacji pozarządowych].

Wykres 31. Liczba wolontariuszy współpracujących z organizacją [CATI/CAWI, N=655, 23. Ilu wolontariuszy współpracuje z P. organizacją?]

Badania ilościowe wskazują, że ponad połowa wolontariuszy współpracujących z organizacjami najczęściej ma status wolontariusza niezrzeszonego (55,3%), z kolei w przypadku 36,2% podmiotów dominują wolontariusze występujący w roli członków organizacji pracujących społecznie. W tej drugiej grupie znacznie częściej występują podmioty niezatrudniające pracowników oraz te, które zatrudniają od 1 do 3 osób. Tylko w przypadku 5,6% organizacji najczęstszy status współpracujący wolontariusz należy do kategorii „inne osoby pracujące społecznie”.

Wśród innych odpowiedzi znalazły się następujące statusy wolontariuszy: brak wyraźnej dominacji jednego typu (N=10) oraz wolontariusz europejski (N=1).

Wywiady grupowe z udziałem wolontariuszy i wywiady indywidualne z koordynatorami wolontariuszy oraz przedstawicielami organizacji pozarządowych potwierdzają, że dominującym typem wolontariusza jest osoba niezrzeszona w organizacji.

D: Tak, właśnie mamy podpisaną umowę na rok, aczkolwiek nie wchodzimy tak stricte w struktury kadry wojewódzkiej.

M: Czyli jesteście takimi wolontariuszami niezrzeszonymi?

D: Tak, myślę że tak. [01_FGI]

Z drugiej jednak strony, w przypadku wolontariatów specjalistycznych, jak to ma np. miejsce w wolontariacie medycznym, często takie osoby są jednak członkami danego stowarzyszenia.

M: Czy jesteście członkami tychże organizacji, na rzecz których świadczyte te usługi wolontariackie?

B: Tak.

A2: U nas nie wszyscy są, ja tak, jestem w Polskim Towarzystwie Opieki Paliatywnej. No ale już przez 8 lat to ja jestem tak zaangażowana, że chcę mieć głos decyzyjny jakby. Jak rozbudowa, to ja już wiem czego chcę!. [01_FGI]

M: A formalnie? Raczej mówię o tej stronie formalnej.

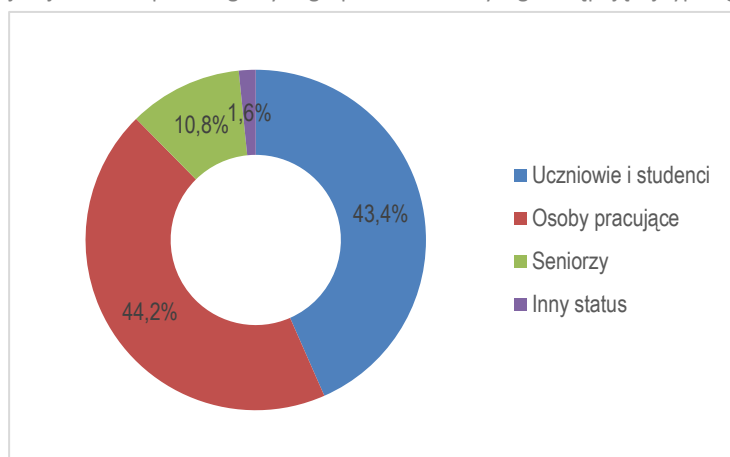
R: Którzy są członkami stowarzyszenia?

M: Dokładnie tak.

R: Tak jak setka nas jest, bo ja mówię o tych medycznych, to około 30-u jest członkami stowarzyszenia. [02_IDI_NGO]

Struktura udziału poszczególnych grup wolontariuszy w organizacjach działających na rzecz mieszkańców Poznania kształtuje się następująco: prawie 45% ogółu wolontariuszy współpracujących z badanymi podmiotami to osoby pracujące, nieznacznie niższy odsetek stanowią uczniowie i studenci (43%), seniorzy zaś stanowią prawie 11% ogółu.

Wykres 32. Struktura „zawodowa” wolontariuszy współpracujących z organizacją [CATI/CAWI, N=647, 25. Proszę podać w %, jaki jest udział poszczególnych grup wolontariuszy wg następującej typologii:]

Badania ilościowe wykazują, że średniomiesięczne zaangażowanie wolontariuszy w pracę organizacji nie jest wysokie, waha się od 1 do 25 godzin. W drugiej kolejności, w przypadku co piątej organizacji mającej doświadczenia w wolontariacie przedział czasowy zaangażowania wolontariuszy obejmuje od 26 do 100 godzin miesięcznie. Tylko co ósmy podmiot w tej grupie korzysta z pracy wolontariuszy w wymiarze powyżej 100 godzin.

Tabela 13. Miesięczne zaangażowanie godzinowe wolontariuszy [CATI/CAWI, N=655]

26. Jaki jest łączne miesięczne zaangażowanie godzinowe wszystkich wolontariuszy?	Liczebność	% z N w kolumnie
od 1 do 25 godzin	366	55,9%
od 26 do 100 godzin	126	19,2%
od 101 do 300 godzin	46	7,0%
od 301 do 1000 godzin	25	3,8%
od 1000 do 5000 godzin	4	0,6%
5001 godzin i więcej	1	0,2%
Odmowa odpowiedzi	87	13,3%
Ogółem	655	100,0%

W przypadku ponad połowy organizacji współpracujących z wolontariuszami dominuje wolontariusz akcyjny; współpracujący z organizacją od akcji do akcji (54,5%), z kolei w przypadku 30,5% podmiotów głównie jest to wolontariusz na stałe zaangażowany we współpracę z organizacją. Wśród 14,5% badanych podmiotów nie dominuje specjalnie żaden z wyżej wskazanych typów wolontariuszy.

Tabela 14. Typy wolontariuszy w organizacji [CATI/CAWI, N=655]

27. Jaki typ wolontariusza dominuje w Państwa organizacji?	Liczebność	% z N w kolumnie
Wolontariusz akcyjny; współpracujący z organizacją od akcji do akcji	357	54,5%
Wolontariusz na stałe zaangażowany we współpracę z organizacją	200	30,5%
Brak wyraźnej dominacji jednego typu wolontariusza	95	14,5%
Odmowa odpowiedzi	3	0,5%
Ogółem	655	100,0%

Przeprowadzone testy statystyczne wskazują na zależność pomiędzy dominującym w organizacji typem wolontariusza a podstawowym obszarem jej działania: wolontariusz na stałe zaangażowany we współpracę z organizacją znacznie częściej dominuje w podmiotach, dla których głównym terenem działań jest Poznań (w odróżnieniu od organizacji wielkopolskich i ogólnopolskich).

3.5.2. Pozyskiwanie wolontariuszy przez organizacje

Na terenie Poznania działa Poznańskie Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu „Centrum Bukowska”. Główną ideą istnienia Centrum Bukowska jest wsparcie poznańskich organizacji pozarządowych

w wielu płaszczyznach, w tym w poprzez umiejscowienie w nim „Wolontariatu Miejskiego” – wsparcie w zakresie wolontariatu dedykowanego trzeciemu sektorowi. Projekt „Wolontariat drogą do edukacji oraz współpracy z organizacjami pozarządowymi miasta Poznania”, współfinansowany przez Urząd Miasta Poznania, Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych, realizowany jest przez Stowarzyszenie Ambitio.

W kontekście działalności Centrum Bukowska oraz działalności Wolontariatu Miejskiego uczestników badań zapytano o doświadczenia organizacji z Centrum w zakresie pozyskiwania wolontariuszy. Tylko co dziesiąty podmiot nawiązał taką współpracę (9,8%).

Pozyskiwanie wolontariuszy do pracy na rzecz organizacji najczęściej odbywa się poprzez własne, prywatne kontakty, polecenie i znajomości (29,9% wskazań). Prawie co ósmy podmiot prowadzi własny nabór, nie precyzując narzędzi (11,3%); do co dziesiątej organizacji wolontariusze zgłaszają się sami. Ponadto trzeci sektor w zakresie pozyskiwania wolontariusz współpracuje również ze szkołami i uczelniami, gdzie organizuje spotkania, nawiązuje kontakty ze szkolnymi/ uczelnianymi koordynatorami wolontariatu oraz zamieszcza ogłoszenia na ich terenie. Co dziesiąta organizacja zamieszcza ogłoszenia w Internecie, na własnej stronie lub na portalach ogłoszeniowych. Istotnym źródłem wolontariatu są też własni członkowie i sympatycy organizacji (9,5%). Inne, mniej popularne źródła pozyskiwania wolontariuszy, na które wskazują przedstawiciele badanych organizacji to: inne organizacje/ firmy/ instytucje (7,0%), Facebook i inne media społecznościowe (3,5%) oraz imprezy i wydarzenia własne organizacji.

Tabela 15. Sposoby pozyskiwania wolontariuszy [CATI/CAWI, N=655]

29. W jaki inny sposób trafiają do Państwa wolontariusze?	liczba wskazań	% wskazań
prywatne kontakty, znajomi, poczta pantoflowa, z polecenia	248	29,9%
nabór własny	94	11,3%
samodzielne zgłoszenia	90	10,9%
szkoła/ uczelnia/ nauczyciele	88	10,6%
ogłoszenia na stronie www	84	10,1%
wolontariat członków i sympatyków organizacji	79	9,5%
inne organizacje/ firmy/ instytucje	58	7,0%
Facebook i inne media społecznościowe	29	3,5%
odmowa odpowiedzi	29	3,5%
imprezy, wydarzenia	21	2,5%
w żaden inny sposób	8	1,0%
direct mailing	1	0,1%
ogółem	829	100,0%

Badania ilościowe wykazały, że powyżej wymienione sposoby pozyskiwania wolontariuszy są dla 70% organizacji wystarczające.

Z przeprowadzonych wywiadów grupowych również wynika, że wolontariusze najczęściej trafiają do organizacji głównie poprzez prywatne kontakty, poprzez znajomych i rodzinę.

N: Koleżanka opowiedziała mi o tej instytucji po prostu, no to poszłam tam i powiedziałam, że jestem. (...) To była działalność Instytutu Grotowskiego, a w Instytucie poszukiwano osób, które im pomogą w organizacji jakichś tam wydarzeń, sprzedaż książek i promocje jakieś. To nie dotyczyło żadnego konkretnego zadania, tylko to było tak. [02_FGI]

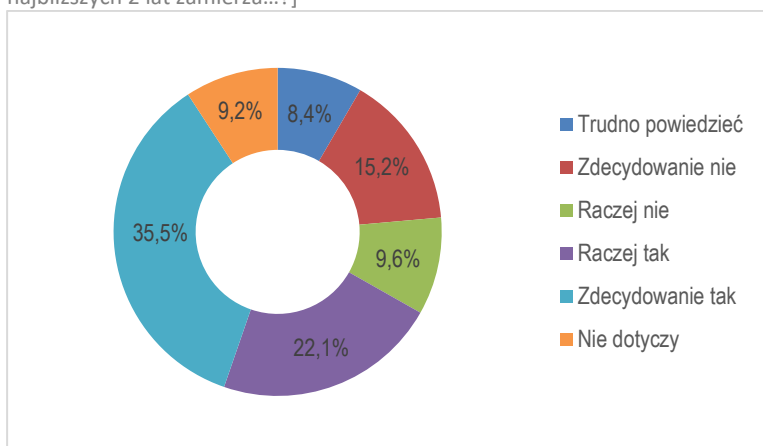
D: Akurat moja przygoda z Akademią Przyszłości zaczęła się niepozornie, bo jestem też członkiem organizacji Ruch Akademicki Pod Prąd na mojej uczelni. Na tej uczelni organizowaliśmy kurs dla studentów, tam poznałem Darię i właśnie Daria po kilku miesiącach zwróciła się do mnie z propozycją dołączenia do zespołu i do współpracy z podopiecznym. Akurat szukałem jakiejś innej strefy, którą bym mógł dołączyć do swojego życia, gdzie jeszcze mógłbym się zaangażować. I praktycznie to był taki czas, gdzie szukałem czegoś, pewnie niezbyt intensywnie i w pewien sposób samo do przyszło, sama propozycja się znalazła. [01_FGI]

Z kolei środowisko trzeciego sektora, w wywiadach pogłębionych przywołuje takie źródła jak bezpośrednie zgłoszenia czy nawiązanie kontaktu z nauczycielami organizujących wolontariat szkolny. Zdarza się także, że wolontariuszami zostają uczestnicy wydarzeń organizowanych przez organizacje lub osoby wcześniej odpłatnie zaangażowane do realizacji określonych zadań organizacji. Organizacje zamieszczają także ogłoszenia w mediach społecznościowych (Facebook), w portalach ogłoszeniowych typu OLX czy Gumtree.

3.5.3. Plany rozwojowe poznańskiego trzeciego sektora w kontekście wolontariatu

Uczestników badań ilościowych zapytano także o plany organizacji na najbliższe dwa lata kontekście wolontariatu. Wyniki wskazują, że prawie 60% organizacji działających na rzecz mieszkańców Poznania planuje zwiększyć liczbę wolontariuszy włączając ich w działania własne, jednakże zdecydowane plany włączenia w działalność organizacji większej liczby wolontariuszy znacznie częściej zdradzają głównie organizacje działające zagranicą.

Wykres 33. Plany rozwojowe organizacji w kontekście wolontariatu [CATI/CAWI, N=924, 17. Czy P. organizacja w ciągu najbliższych 2 lat zamierza...?]

Uzyskane wyniki odpowiedzi uśredniono na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „zdecydowanie nie planuje zwiększenia liczby wolontariuszy”, a 5 – „organizacja zdecydowanie planuje zwiększenie liczby wolontariuszy”. Średni wynik dla gotowości organizacji do zwiększenia liczby wolontariuszy wyniósł: 3,6.

3.5.4. Wolontariat pracowniczy

Wolontariat pracowniczy jest długofalowym programem społecznym odpowiedzialnego społecznie pracodawcy, który propaguje idee społecznego zaangażowania, umożliwia społeczne zaangażowanie i kompleksowo wspiera swoich pracowników i ich bliskich w dobrowolnym i świadomym świadczeniu wolontariatu na rzecz i w partnerstwie z organizacjami społecznymi i instytucjami publicznymi. Przedkładający ponad wyniki ilościowe, korzyści jakościowe tego typu przedsięwzięcia dla społecznego, organizacyjnego i osobistego dobra jego uczestników. Stanowi wielowymiarowe narzędzie wieloaspektowego zarządzania organizacją, aktywną formę dialogu społecznego oraz przestrzeń rozwoju osobistego dla ludzi aktywnych zawodowo, a przede wszystkim efektywne wsparcie potrzebujących²².

Wolontariat pracowniczy staje się coraz bardziej powszechny także wśród polskich przedsiębiorstw, szczególnie tych o typie korporacyjnym, gdzie jego rozwijaniem zajmują się specjalne do tego powołane komórki. Firmy zaczynają dostrzegać korzyści z rozwijania wolontariatu pracowniczego, nie tylko tych płynących dla pracodawcy, ale także tych płynących dla pracowników danej organizacji. Do tych pierwszych należą przede wszystkim: budowanie współpracy z lokalnymi przedsiębiorcami, pozytywny wizerunek firmy wśród partnerów i klientów i umacnianie reputacji i zaufania wśród kontrahentów, pracowników i partnerów interesu. Z kolei korzyści dla pracowników angażujących się w wolontariat pracowniczy to budowanie zespołu pracowniczego, zdobywanie nowych umiejętności podnoszących tym samym kwalifikacje zawodowe, budowanie poczucia więzi z firmą, czy sposób na relaks i odreagowanie stresu, odskocznia od codzienności.

Na terenie miasta Poznań wiele firm, szczególnie przedsiębiorstw średnich i dużych organizuje wolontariat pracowniczy. Wśród nich są min.: Enea, Wrigley, NIVEA Polska i Beiersdorf Manufacturing Poznań, Międzynarodowe Tragi Poznańskie, GlaxoSmithKline, Kompania Piwowarska, MediaExpert Poznań Mars

²² Za: Instytut Wolontariatu Pracowniczego, <http://wolontariatpracowniczy.pl/wpisy/wolontariat-pracowniczy>

Financial Services. Wolontariat pracowniczy bardzo często wypływa z działalności osób, które działały w wolontariacie szkolnym czy uczelnianym, teraz robią to samo w firmach, w których pracują.

Przykłady działań wolontariatu pracowniczego w Poznaniu to m.in.:

- pomoc np. w Fundacji Smolenia – porządkowanie
- prace ogrodowe prowadzone przez pracowników działu finansowego na rzecz Hospicjum Palium
- remontowanie mieszkania niepełnosprawnym, wniesienie sprzętu, odnowienie, wymiana sprzętu
- Projekt „Oddech dla mam” polegający na pomocy mamom zajmującym się często dorosłymi dziećmi niepełnosprawnymi. Pomoc ta polegała na zaproszeniu kobiet do kosmetyczki, na kawę i ciastko, na spacer nordic walking. Projekt, realizowany przez kilka miesięcy przez pracowników Kompanii Piwowarskiej wraz ze Stowarzyszeniem „Żurawinka” ma być kontynuowany
- akcja edukacyjna dla dzieci, młodzieży i dorosłych: Pierwsza pomoc - ratownictwo przedmedyczne prowadzona przez wyszkolonych pracowników Enea S.A.
- projekty społeczne i z zakresu ochrony środowiska: prace porządkowe przy Szkole Podstawowej nr 63 oraz szereg prac na terenie przedszkola Calineczka (prace ogrodnicze, malowanie drewnianych zabawek w ogrodzie czy malowanie łazienki)
- praca na rzecz lokalnych społeczności, umacnianie wśród niej świadomości ekologicznej oraz pozytywne oddziaływanie na otoczenie jest ważnym aspektem naszej działalności - Wrigley Poland.

3.6. Identyfikacja potrzeb wolontariuszy, oszacowanie stanu realizacji tych potrzeb poprzez analiza oferty wolontariatu dostarczanej przez organizacje pozarządowe i Miasto Poznań

3.6.1. Motywacje

Badania jakościowe, zarówno FGI, jak i IDI wskazują, że najczęściej wskazywanym motywem podejmowania pracy wolontariackiej jest chęć pomocy innym. Motyw dobroczynności/ „potrzeby serca” przejawia się wśród wszystkich rozmówców, niemniej jednak dominuje on przede wszystkim wśród przedstawicieli organizacji pozarządowych i wolontariuszy angażujących się w działalność społeczną, kierowaną do osób wykluczonych, chorych. Wśród innych wskazywanych motywów, szczególnie dla młodych wolontariuszy to możliwość rozwoju umiejętności i kompetencji, także tych społecznych, poprzez uczestnictwo w ważnych, wyjątkowych wydarzeniach. Uczniowie i studenci doceniają także możliwość poznania innych ludzi, swoich rówieśników, podkreślają poczucie wspólnoty i „bycie razem”. Poczucie sensu, możliwość wpływu na rzeczywistość, jej zmienianie czy docenienie ze strony „klientów” jest niemniej ważne dla wolontariuszy.

O motywach podejmowania pracy wolontariackiej opowiadali respondenci badań jakościowych:

Myślę, że to jest głównie chęć pomocy innym i po prostu wtedy zaczerpnięcia różnych doświadczeń, umiejętność rozmowy z różnymi ludźmi po prostu uczy się tych kontaktów międzyludzkich, empatii do drugiego człowieka..., po prostu nie ograniczają się tym środowiskiem, tylko je cały czas rozszerzają. [01_IDI_WOL]

Mnie się wydaje, że tutaj w naszym przypadku to jest to, że jakby te osoby przekonały się do tego miejsca, stwierdziły, że to jest jakby ich drugi dom, że tutaj warto się poświęcać, bo widzą, że to ich energia jakby jest spożytkowana na ten pewien taki sposób, który jest doceniany. Oni widzą po prostu, że inne osoby są im wdzięczne za to, że np. został zorganizowany jakiś wieczorek poetycki, czy coś takiego. [03_IDI_WOL]

(...) zwykle wolontariusz chce zrobić coś dobrego, ważny jest rozwój umiejętności, chce czuć się potrzebnym, to dla niego szansa rozwoju osobistego, dla niektórych zaistnienie w mediach, że się gdzieś pokaże, coś opowie, ktoś mu zrobi zdjęcie [11_IDI_NGO]

(...) to jest też taka szkoła życia, też takie pole wyszukiwania sobie swojego miejsca potem w życiu, mojej aktywności. [02_IDI_NGO]

Ja myślę, i to też na swoim polu, bo też się często udzielałam jako wolontariuszka i byłam też przez wiele lat zaangażowana, że możliwość wpływu. Teraz właściwie w większości innych instytucji, jednostkach publicznych i firmach jest jednak większa taka możliwość partycypacji. A w organizacjach pozarządowych uważam, że nadal jest największa możliwość tego, że „ja coś wymyślę i ja coś zrobię”. [05_IDI_NGO]

Wydaje mi się, że też pewnie jakaś możliwość nauczania się, zdobycia jakichś nowych umiejętności. Na przykład mamy wolontariusza, który w ogóle nie znał się na sprzęcie nagłośnieniowym, a w chwili obecnej już jest takim naszym realizatorem dźwięku. [03_IDI_WOL]

Szczególnie ważne dla wolontariuszy – seniorów jest towarzystwo innych osób, możliwość wspólnego spędzenia czasu.

Dla nich motywacją jest, jak przychodzą, to to, że już nie chcą być sami. [04_IDI_WOL]

A seniorzy chcą pomóc sobie, bo oni nie chcą być sami w domu. Oni chcą po prostu wyjść i w czymkolwiek uczestniczyć. Mnie się wydaje, że to jest najważniejsze w wolontariacie seniora, żeby go wyciągnąć z domu, żeby on nie siedział w domu przy oknie. Żeby on po prostu uczestniczył, był nadal. [02_FGI]

Uczestników wywiadów grupowych poproszono o podanie motywacji, którymi kierują się wolontariusze. Te zostały spisane na karteczkach, na następnie wspólnie ułożono wymienione motywacje w porządku hierarchicznym, od tych które są najważniejsze, do tych najmniej ważnych. Wyniki zadania przedstawiono poniżej, w podziale na obie grupy fokusowe.

FGI 1

- 1. pomoc innym
- 2. poczucie sensu
- 3. promowanie dobra
- 4. nabywanie doświadczenia/ kompetencji
- 5. nowe możliwości
- 6. spędzanie wolnego czasu
- 7. dobre wykorzystanie czasu
- 8. uznanie społeczne
- 9. wspólnota
- 10. samorozwój
- 10 realizacja własnego światopoglądu
- 12. ciekawi ludzie/ dzielenie się uśmiechem

FGI 2

- 1. satysfakcja/ chęć pomagania
- 2. udział w wyjątkowych wydarzeniach
- 3. radość/ energia
- 4. współczucie
- 5. spotkania z innymi
- 6. ważność chwili
- 7. organizowanie dnia
- 8. samorozwój
- 9. nabywanie doświadczeń
- 10. nabywanie doświadczenia/ kompetencji

Ciekawych informacji dotyczących motywacji wolontariuszy dostarczają rozmowy z wolontariuszami i przedstawicielami trzeciego sektora działającymi na polu kultury. Ci wskazują, że jednym z najważniejszych argumentów na rzecz działalności wolontariackiej w obszarze kultury jest zdobywanie doświadczeń i kompetencji w tym kierunku, aby w przyszłości ułatwić sobie drogę do zdobycia zatrudnienia w danej organizacji i/lub instytucji kultury. Innymi słowy, częstokroć działalność wolontariuszy w organizacjach pozarządowych, których głównym polem działalności jest kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego jest swojego rodzaju „windą do kariery” w tym obszarze. Wskazują na to wypowiedzi osób reprezentujących tę branżę:

(...) jeżeli chodzi o pracę wolontariusza społecznego, czyli chęć pomocy jak najbardziej, wszystko się zgadza. Ale są też inne cele, które polegają na tym, że chcą się jakby dowiedzieć czegoś, poszerzyć swoją wiedzę, poszerzyć swoją bazę wiedzy i później pracować po prostu. [10_IDI_NGO]

R: Ale wydaje mi się, że moja perspektywa jest taka. No ja chciałabym zajmować się tą działalnością kulturalną w przyszłości. No i trudno dostać pracę od razu w takiej sferze. (...) Więc jest to swego rodzaju jakieś przygotowanie.

M: Taka winda?

N: Tak, ale również w takim sensie, że wchodzi się w środowisko ludzi, którzy się tym zajmują. A wiadomo, że ta sfera też działa w taki sposób, że każdy sobie siebie poleca. Jak ktoś się sprawdza, to potem łatwiej może... [02_FGI]

Warto zaznaczyć, że motywacja zawodowa w tym wypadku nie jest oceniana negatywnie i znajduje zrozumienie i akceptację w środowisku organizacji pozarządowych zajmujących się działalnością kulturalną.

Interesujących danych o motywacjach wolontariuszy dostarczyło też zadanie, o którego wykonanie poproszono uczestników FGI. Polegało ono na napisaniu treści atrakcyjnego, z punktu widzenia potrzeb i oczekiwań respondentów ogłoszenia o pracę dla wolontariuszy. Poniżej prezentujemy ich treść:

„Akademia Przyszłości to najlepszy czas w moim życiu!” To słowa jednego z naszych wolontariuszy. Jeśli chcesz poznać ogromną ilość ludzi, którym przyświeca jeden szlachetny cel, tzn. pomoc innym, zgłoś się do nas! Chcesz mieć wpływ na swoje otoczenie?
Chcesz pomóc sobie i seniorom? Przyjdź proszę miło spędzisz czas zapraszamy!
Chcesz robić coś z sensem? Ruszyć się z kanapy, wylogować się z Facebooka? Rusza kurs dla wolontariuszy. Przyjdiesz do nas, staniesz się częścią fantastycznego zespołu - zrobisz coś dobrego i dla siebie, i dla świata. Dobro wraca!
Jesteś osobą otwartą na nowe doświadczenia? Masz wolny czas? Lubisz robić coś nie tylko dla siebie, ale też dla innych? To mamy dla Ciebie ofertę wolontariatu:
Jeśli chcesz: mieć wpływ na innych nieść pomoc słabszym zdobyć cenne umiejętności organizacyjne i poznać niesamowitych ludzi dołącz do zespołu Akademii Przyszłości i wspólnie zmieniamy świat na lepsze.
Organizacja XYZ potrzebuje Cię. Chcesz zyskać nowe doświadczenie? Chcesz ciekawie spędzić czas? Chcesz pomóc osobom z niepełnosprawnościami i nauczyć się, jak dobrze to robić? Zgłoś się na nasz wolontariat! Sam decydujesz ile czasu poświęcasz i w jakich działaniach uczestniczysz. Kontakt: xyz, @, tel.
Poszukiwana osoba charyzmatyczna, lubiąca pomagać, a także chętna współpracować z wolontariatem :) Dzieci w wieku szkolnym czekają na was, aby móc was poznać i spędzić z wami trochę czasu :) Stowarzyszenie „Ambitio”
Poszukujemy wolontariuszy na obóz zasobami niepełnosprawnymi, który odbędzie się (...) Jeśli jesteś osobą uśmiechniętą, masz w sobie chęć do działania szukamy właśnie Ciebie. Oferujemy: spotkanie przed obozem, szkolenia, umowę.
Szukam Wolontariuszy dla osób starszych. Miła opieka. Dobre słowo. Zadowolenie z siebie.
Szukamy wolontariuszy do pomocy w akcji na rzecz hospicjum. U wolontariusza mile widziany uśmiech, chęć pomocy, zaangażowanie oraz chęć zarażania innych ludzi pozytywną energią. Zrób coś dobrego dla innych.
WOŁOALARM! Hej! Jesteśmy z Wolontariatu Miejskiego Poznań jeśli chcesz dołączyć do naszej wolontariackiej rodziny zgłoś się do nas. Zapewniamy „uśmiech od ucha do ucha”, najsmaczniejsze bułeczki oraz niezapomniane chwile spędzone na pomocy innym. Czekamy, ul. Bukowska 27/29. Walusie!
Wolontariat Miejski w Poznaniu poszukuje osób chętnych zasilić grono aktywnych wolontariuszy. Oferujemy rozwój osobisty, poszerzanie swoich zainteresowań i kontakt z drugim człowiekiem. Poszukujemy właśnie Ciebie!
Zwróciłabym uwagę na: „Nabyć doświadczenie podczas organizacji wydarzeń kulturalnych, można poznać nowe osoby ze środowiska artystycznego, albo też nowych znajomych, którzy też pracują podczas tego wydarzenia, można zobaczyć jak wygląda organizacja czegoś takiego od kuchni i bezpłatnie uczestniczyć we wszystkich towarzyszących temu wydarzeniu wydarzeniach i współpracować (powiedzmy) w następnych edycjach na mniej wolontariackich warunkach”.

W treści przygotowanych przez wolontariuszy ogłoszeń przede wszystkim podkreśla się możliwość zrobienia „czegoś dla siebie”, płynące z wolontariatu osobiste zyski:

- „rozwój osobisty, poszerzanie swoich zainteresowań”,
- „nabyć doświadczenie podczas organizacji wydarzeń”,
- „chcesz poznać ogromną ilość ludzi”,
- „bezpłatnie uczestniczyć we wszystkich towarzyszących temu wydarzeniu wydarzeniach”.

Mocno podkreślana jest także możliwość „dawania siebie innym”:

- „jeden szlachetny cel, tzn. pomoc innym”,
- „niezapomniane chwile spędzone na pomocy innym”,
- „kontakt z drugim człowiekiem”,
- „zrobisz coś dobrego i dla siebie, i dla świata. Dobro wraca!”.

W większości przygotowanych ogłoszeń zwraca się także uwagę na dobrą atmosferę i możliwość poznania nowych ludzi:

- „można poznać nowe osoby ze środowiska artystycznego, albo też nowych znajomych”
- „jeśli chcesz dołączyć do naszej wolontariackiej rodziny zgłoś się do nas. Zapewniamy „uśmiech od ucha do ucha”(…)”,
- „Przyjdiesz do nas, staniesz się częścią fantastycznego zespołu”.

Myśląc o promocji wolontariatu warto odnosić się do wyżej wymienianych elementów, uwzględniając jednocześnie jego „branżowość”, tzn. w przypadku wolontariatu pomocowego, działającego na rzecz pomocy osobom słabszym, wykluczonym, niepełnosprawnym przede wszystkim przywoływać te, które dotyczą „dawania siebie innym”; z kolei w przypadku wolontariatu w obszarze upowszechniania kultury akcentując korzyści zawodowe płynące dla potencjalnego wolontariusza.

3.6.2. Działania organizatorów wolontariatu na rzecz wolontariuszy

Wszyscy uczestnicy zogniskowanych wywiadów grupowych potwierdzali, że ich praca wolontariacka ma charakter sformalizowany, poprzez spisanie porozumienia bądź umowy wolontariackie.

B: Tak, mamy umowy podpisane, roczne, co roku jest powtarzana z uwagi na ubezpieczenie.
A2: My też musimy, ze względów bezpieczeństwa. [01_FGI]
D: U nas każdy wolontariusz podpisuje umowę, która go łączy i która tak naprawdę zapewnia mu ubezpieczenie, jeśli coś się stanie. I otrzymujemy certyfikaty w każdej akcji.
N: Ja też miałam wolontariacką umowę.
S: My podpisujemy taką, nie wiem, jak to nazwać, czy umowa? Ale takie porozumienie podpisujemy z CIS-em. Po prostu ta dziewczyna, która opiekuje się tymi wolontariuszami, dzwoni do nas i zaprasza, jeśli możemy, żeby... Czyli nie musimy, ale możemy. [02_FGI]
K: Jeśli chodzi o świetlicę terapeutyczną...
M: To była umowa?
K: Tak. Natomiast kiedyś współpracowałam z tymi fundacjami i pomagałam przy jakiejś akcji, to podpisywałam jak Pani Stefania, jakieś porozumienie było między nami zawarte. [02_FGI]

Na taki stan rzeczy wskazują także organizatorzy wolontariatu uczestniczący w wywiadach pogłębionych.

Na chwilę obecną mamy około 120-u wolontariuszy z podpisanym porozumieniem. Podpisujemy porozumienie, które też chroni wolontariusza podczas akcji, w sytuacji jakiegoś wypadku. (...) To jest właśnie takie ubezpieczenie. [01_IDI_WOL]
Tak. Jeżeli chodzi o wolontariuszy medycznych, pomocniczych na oddziale, to każdy z nich ma podpisane porozumienie ze szpitalem. (...) Tak. Wie Pani to jest tak, że porozumienie polega na tym, że ubezpieczenie NNW mają z ramienia ustawy, a OC w szpitalu, podpisane zbiorowo przez szpital z ubezpieczycielem, nie? (...) A jeżeli chodzi o wolontariuszy akcyjnych, to jeżeli to jest indywidualna osoba, to mają podpisane porozumienia z Polskim Towarzystwem Opieki Paliatywnej. A szkoły – mamy takie porozumienia od razu ze szkołą podpisywane, nie? Czyli takie grupowe. [02_IDI_NGO]

Wspomniane porozumienia pomiędzy organizacją a wolontariuszami są postrzegane nie tylko jako korzystne, ale także jako obowiązujący standard zapewniający bezpieczeństwo obu stronom. Z punktu widzenia potrzeb i oczekiwań młodych wolontariuszy, pozytywnie ocenia się także otrzymywane certyfikaty/ dyplomy/ podziękowanie za udział w wydarzeniach i akcjach, które – szczególnie dla wolontariuszy działających w obszarze kultury – mogą stać się swoistymi referencjami dla przyszłego pracodawcy.

MA: I dostaje się taki dyplom, czy coś, nie wiem jak to nazwać, z podziękowaniami. Też dla wolontariatów w szkole są dla uczniów i dla nauczycieli. I też jak ktoś jest takim liderem wolontariatu w szkole to też dostaje taki dyplom, czy certyfikat, który go jakby upoważnia do tego, żeby był tym liderem w szkole. [01_FGI]

Korzystnie ocenia się także udział w szkoleniach specjalistycznych dla wolontariuszy, takich jak pierwsza pomoc czy szkolenia psychologiczne mające na celu przygotowanie wolontariuszy do pracy z osobami wymagającymi specjalnej opieki (osoby starsze, niepełnosprawne).

Badani, szczególnie młodzi wolontariusze angażujący się we wspieranie organizacyjne dużych wydarzeń wskazują także na konieczność zapewnienia posiłku, która nie zawsze jest respektowana, a także zwrot kosztów dojazdu do miejsca akcji wolontariackiej.

3.6.3. Oferta wolontariatu w Poznaniu

W ocenie uczestników badań jakościowych oferta wolontariatu jest bardzo różnorodna i szeroka.

Współpracujemy z organizacją ARS, Centrum Inicjatyw Senioralnych, z Hospicjum Palium. Uczestniczymy w różnych eventach organizowanych przez Urząd Miasta, chodzimy do świetlic szkolnych. (...) Jako wolontariusze. Pomagamy dzieciom w odrabianiu lekcji, bawimy się z nimi. [01_IDI_WOL]
(...) pomoc techniczna, eskorta, przygotowanie sali, posprzątanie, obecność, towarzystwo, tłumaczenie języka migowego, prowadzenie spotkań, przygotowanie materiałów, sprawozdania, napisanie posta na Facebooku [11_IDI_NGO]

Na podstawie się do wcześniej wspomnianych wyników badań ilościowych wskazujących, że w ciągu ostatnich dwóch lat 70,6% podmiotów współpracowało z wolontariuszami można powiedzieć, że oferta wolontariatu na terenie miasta Poznania jest szeroka. Taką ofertę mają przede wszystkim organizacje prowadzące działalność na rzecz osób niepełnosprawnych, zajmujące się ochroną i promocją zdrowia; z obszaru pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób, prowadzące działalność charytatywną czy działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym, a także te zajmujące się działaniami na rzecz rozwoju nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania oraz z obszaru kultury, sztuki, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego.

Najbardziej oferta wolontariatu dotyczy organizacji prowadzących działalność wspomagającą rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości oraz działalność wspomagającą rozwój techniki, wynalazczości i innowacyjności oraz rozpowszechnianie i wdrażanie nowych rozwiązań technicznych w praktyce gospodarczej.

3.6.4. Profil i potrzeby wolontariuszy ze względu na cechy społeczno-demograficzne

Badania jakościowe nie ujawniły specyficznych dla wolontariuszy cech społeczno-demograficznych, a raczej cechy osobowościowe. Wolontariat społeczny, nakierowany na pomoc dzieciom, osobom starszym oraz wspierający duże wydarzenia społeczno-kulturalne angażuje przede wszystkim osoby młode, uczniów i studentów.

Bardzo duży udział jest tych młodych, właśnie w tym przedziale (coraz więcej się zgłasza nawet 14-latków) między 14 a 18 lat. Głównie osoby, które są w szkołach, kończą szkoły gimnazjalne i zaczynają szkoły licealne, średnie. (...) Najpowszechniej to 17-18 lat. [01_IDI_WOL]
Zdecydowanie młodsze osoby, tak. Zdecydowanie osoby młodsze chcą pomagać i angażować swój czas, ponieważ mają więcej energii i swojego czasu. No tak, to są młodsze osoby. [10_IDI_NGO]
(...) grupa kilkunastoosobowa, kiedyś byli w niej także licealiści, dziś m.in. studenci pedagogiki [11_IDI_NGO]

Wielu rozmówców, a szczególnie sami wolontariusze wskazują jednak na brak wyraźnych cech demograficznych specyficznych wolontariuszom:

To jest bardzo różnie, naprawdę, tutaj co człowiek to jest inny, nie? [02_IDI_NGO]

Uczestników zogniskowanych wywiadów grupowych poproszono o opisanie cech społeczno-demograficznych wolontariusza. Wyniki zadania wskazują na trudność w zbudowaniu jednego, uniwersalnego profilu. Jest on bardzo szeroki, różnorodny, lecz pewne cechy powtarzają się:

Profil wolontariusza

- **Wiek:** raczej dowolny, od nastolatka do seniora, najczęściej podawany wiek: 20 lat
- **Płeć:** raczej bez znaczenia, ale wskazywano na kobietę (mężczyzna samodzielnie nie występował)
- **Wykształcenie:** raczej średnie, w trakcie nauki, wyższe humanistyczne
- **Dochód (miesiąc/netto):** raczej bez znaczenia, ale najczęściej podawana kwota to 2000 zł
- **Sytuacja pracy:** nie ma znaczenia, zarówno pracujący jak i uczący się
- **Sytuacja rodzinna/stan cywilny:** nie ma znaczenia
- **Obszary zainteresowań:** zróżnicowane, działalność społeczna, psychologia i pedagogika, ludzie
- **Ulubione kanały komunikacji:** rozmowa (face-to-face), media społecznościowe i tradycyjne
- **Inne cechy:** komunikatywność, życzliwość, dobroć, otwartość, chęć pomocy

Koordinator wolontariatu w organizacji działającej na rzecz społeczności lokalnej jednej z dzielnic Poznania wyodrębnia grupę seniorów, którzy dominują w grupie wolontariuszy tego podmiotu.

Tak, głównie są to osoby starsze. W zasadzie z wolontariuszy młodych to mamy dwie osoby. To jest właśnie ta osoba zajmująca się nagłośnieniem i po części ja robiąc jakieś, przygotowując szkolenia, którymi się zajmuję. [03_IDI_WOL]

Odrebne potrzeby mają wolontariusze – seniorzy:

Bo tutaj każdy znajdzie coś dla siebie w sensie takim, w czym jest dobry. Jedni robią teraz tutaj prace ręczne (jest taki klub), drudzy idą do sportu, panie które lubią służyć. A najwięcej służb potrzebnych to jak teraz są Senioralia, no to myśmy się też udzielały, dyżury miałyśmy (...). [04_IDI_WOL]

3.7. Identyfikacja narzędzi i działań niezbędnych dla zaspokojenia potrzeb wolontariuszy i organizatorów wolontariatu

3.7.1. Działania służące wzmocnieniu wolontariatu, pożądane obszary wolontariatu

Uczestnicy wywiadów grupowych zwracają uwagę na przygotowanie wolontariuszy do pracy na rzecz organizacji, szczególnie jeśli praca ta ma polegać na opiece nad osobami starszymi/ chorymi/ niepełnosprawnymi. Szkolenia psychologiczne w tym wypadku są bardzo pożądane. W takich sytuacjach, jak i w przypadku wydarzeń gromadzących wielu uczestników wolontariusze oczekują także kursów udzielania pierwszej pomocy.

K: Tak. I to faktycznie jest problem, bo większość, niestety, wolontariuszy, którzy jadą gdzieś pierwszy raz właśnie na jakieś obozy czy spotkania, oni nie są na to przygotowani. I jakby nikt nie inwestuje w to, żeby ich do tego przygotować trochę. Więc tak myślę, że to jest bardzo ważne, żeby to zapewnić.

D: No i trzeba mieć jakieś kwalifikacje, chociażby umieć tę pierwszą pomoc. I te kursy, jak ma Karolina, to są naprawdę przydatne. I tak jak mówi, pierwszy raz pojedzie osoba i nie wie jak coś takiego się stanie. I jest przestraszona. A mam pewność, że jak Karolinie by się stało coś jakiejś podopiecznej, to ona na pewno by sobie poradziła bez problemu. [02_FGI]

D: Bywają takie organizacje, w których bierzemy udział. Na przykład przed Kongresem Kobiet mieliśmy mieć spotkanie jakby organizacyjne, żeby nam powiedzieli, co robimy itd. I że jeśli coś się stanie, to mamy im to zgłaszać. Ale jakichś takich szczególnych przygotowań, jak np. pierwszej pomocy, czy coś takiego, jeszcze nie ma. Dopiero mają wprowadzić, żebyśmy chociaż mieli ten kurs pierwszej pomocy. Dla ułatwienia tak naprawdę. [02_FGI]

Z kolei wolontariusze pracujący na rzecz organizacji z obszaru kultury, sztuki i ochrony dóbr dziedzictwa narodowego najchętniej angażują się w wydarzenia prestiżowe, umożliwiające nawiązanie kontaktów z wybitnymi postaciami kultury i sztuki czy obcowanie z dziełami sztuki, filmu, teatru, itd.

N: Jeszcze chciałam dodać, jak można, że myślę sobie teraz o takich wydarzeniach, kiedy od wolontariusza oczekuje się, że on wykorzysta swoje umiejętności. Takie jak np., nie wiem, ktoś zna holenderski i przyjeżdża artysta, który posługuje się tym językiem, to wówczas tylko ta osoba może jakby może się nim zaopiekować, bo najbardziej komfortowo będzie dla tego artysty. Myślę, że jeszcze takie. [02_FGI]

Inni chętnie angażują się w zbiórki charytatywne i związane z nimi działania przygotowawcze:

K: (...) Myślę, że każdy z tych obozów, w których gdzieś tam brałam udział, w ogóle sprawiał mi radość. I ja chyba najbardziej lubię takie projektowe rzeczy, np. jakieś zbiórki, ale też trzeba myśleć nie tylko o zbiórce, ale też ile jeszcze do zrobienia, np. zrobienie jakichś plakatów... [02_FGI]

Z kolei z punktu widzenia doświadczeń przedstawicieli organizacji pozarządowych wzmocnieniu wolontariatu służą wszystkie działania organizatorów, które sprawiają, że wolontariusze otrzymują konkretne zadania do wykonania, mające charakter merytoryczny, a mniej techniczny. Ta uwaga dotyczy w szczególności organizacji nie typowo pomocowych, nastawionych na działalność

W grudniu 2017 roku w Poznaniu odbędzie się już 18. edycja konkursu „Poznański Wolontariusz Roku”, który jest przedsięwzięciem mającym na celu promowanie wolontariatu oraz wyróżnianie i nagradzanie osób oraz organizacji szczególnie zaangażowanych w działalność wolontaryjną na rzecz Poznania i jego mieszkańców.

W ramach konkursu Kapituła Konkursu wybierała wolontariuszy w pięciu kategoriach: młodzieżowej (do 19 lat), indywidualnej, 50+, zespołowej oraz wolontariat pracowniczy, a zwycięzcy w poszczególnych kategoriach otrzymują nagrody finansowe, okolicznościowy czek, statuetkę i list gratulacyjny. Zwyczajowo konkurs kończy uroczysta gala wzbogacona o część artystyczną pełni on rolę ważnego wydarzenia integrującego środowisko poznańskich wolontariuszy, jest także przestrzenią do zawierania nowych znajomości, wymiany doświadczeń czy nawiązywania współpracy. Uczestników wywiadów grupowych zapytano o stosunek do tego i podobnych wydarzeń.

(...) Podoba mi się nagradzanie zbiorowe, np. Motyli Wolontariat, albo Wolontariusze Hospicyjni, albo Poznańskiego Oddziału Akademii Przyszłości, czy tam Stowarzyszenie Wiosna. I wtedy to jest takie... i buduje też taka społeczność. [01_FGI]

Dla mnie było fajne, jak była ta nagroda Wolontariusz Roku i my dostaliśmy wejściówki tam, chociaż nikt z nas nawet nie dostał żadnej nagrody, ale jako wolontariusze i jakiś fajny zespół, przyszliśmy, ubraliśmy żółte koszulki i było fajnie, nie? [01_FGI]

Wolontariusze podkreślają, że takie wyróżnienie jest dla nich ważne, że daje im poczucie dowartościowania. Co ciekawe, większe emocje budzi nagroda zbiorowa, wzmacniająca więzi pomiędzy samymi wolontariuszami. Pojawiły się również głosy negujące wybór wolontariusza indywidualnego, jako tego, który wnosi niepożądaną w wolontariacie konkurencję.

Innym zagadaniem poruszonym w toku badań jakościowych była kwestia sposobu organizowania wolontariatu w Poznaniu. Rozstrzygnięcie miało dotyczyć centralizacji lub ubranżowienia wolontariatu. Głosy uczestników wywiadów są różne. Z jednej strony oczekuje się centralizacji wolontariatu poznańskiego, z drugiej jednak strony, zdaniem badanych, może być on ograniczający i stojący na przeszkodzie profesjonalizacji wolontariuszy.

(...) Natomiast tak na chłopski rozum tak teraz myślę, czy nie jest to marnowanie pewnej energii na tworzenie czegoś na kształt agencji reklamowej, tzn. jakiegoś pośrednika... Bo ja jako wolontariuszka hospicyjna mam na pewno większą energię i charyzmę do mówienia na temat mojego wolontariatu niż pośrednik... To jest tak trochę jak lekarz pierwszego kontaktu. Więc wolę iść do specjalisty, nie?. Ale z drugiej strony – rozumiem zasadność takiego miejsca, np. przez tworzenie jakiejś bazy, jakiejś strony internetowej, porządnego portalu, który spowoduje, że ludzie szybko reagują i te kropki łączą. [01_FGI]

I zauważyłam, że jakby kierunek wolontariatu to się trochę zmienił, że teraz podstawowe rzeczy o wolontariacie... nie ma takich ogólnych wolontariuszy - albo mnie interesują dzieci, albo mnie interesują zwierzęta, albo interesuje mnie promocja Poznania, no i powinny być branżowe jakieś możliwości i tak komunikować. Może to jest jakieś rozwiązanie? [05_IDI_NGO]

To znaczy, ja bym nie chciała tego dzielić na działki. Bo ja zauważam, tak jak się spotyka tutaj, czy nawet osoby starsze, to oni mają różne światopoglądy, oni są otwarci, mogliby działać na takich różnych płaszczyznach. Na przykład takie „wytorowanie” jednego działu, to dla mnie jest takie ograniczenie trochę, bo trzeba się tu zapisać, tu zapisać. Gdyby była taka przestrzeń, taka platforma, że robimy wspólnie, niezależnie... Może to by było trudniejsze do ogarnięcia pod względem finansowym, czy finansowania. Ale nie byłabym też zwolenniczką, żeby powstało nagle 10 tzw. odłamów, które robią jedno i to samo. To pewno się i wyczerpuje, ale później jest też taki wyścig między tymi organizacjami: „my to zrobimy lepiej”. Wydaje mi się, że to jest niepotrzebne, że lepiej wymyślać takie otwarte płaszczyzny, które robią coś w ramach jakiegoś obszaru, a nie segregować i po prostu dzielić na takie jakieś mniejsze te centra. [07_IDI_SL]

[...] stworzenie wspólnej bazy [wolontariuszy], być może tylko z dedykowanymi zainteresowaniami przez wolontariusza konkretnie, pozwala też wolontariuszowi na rozwój. (...) Ja jednak uważam, że powinniśmy mieć możliwość dostępu do, nazwę to, do wielokulturowości, wielobranżowości. Ale możemy sobie jakoś tak gdzieś klikać swoje predyspozycje, swoje zainteresowania. [13_IDI_SL]

Pojawiły się głosy, że jest możliwe stworzenie centrum miejskiego wolontariatu, mającego charakter lejka, w którym gromadzi się ofertę wolontariatu i wolontariuszy przypisanych do określonych branż. Istotne jest jednak przekonanie organizacji działających na rzecz mieszkańców Poznania oraz zainteresowanych wolontariuszy do zgłaszania ofert/ zapotrzebowania na wolontariat.

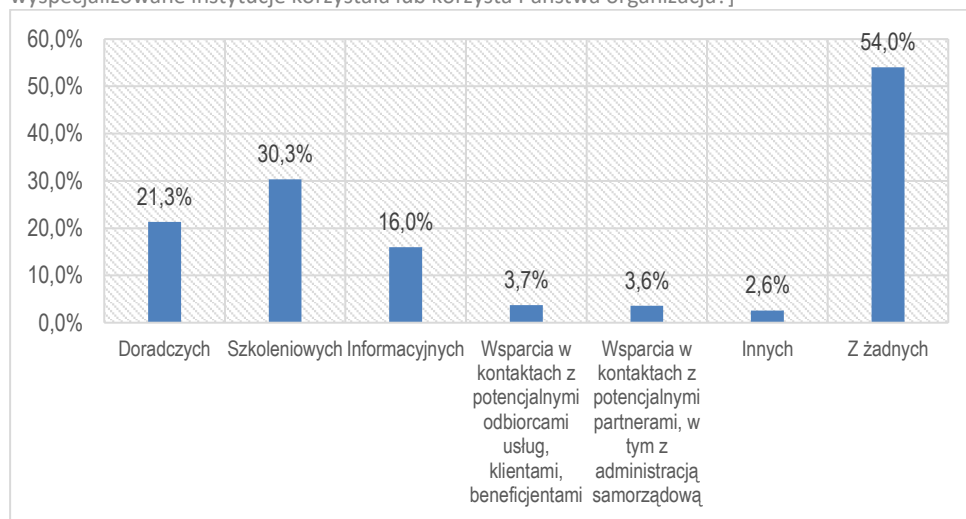
3.8. Identyfikacja potrzeb trzeciego sektora, w kontekście współpracy z Miastem

3.8.1. Wykorzystanie usług wsparcia organizacji

Ponad połowa badanych organizacji pozarządowych nie korzysta i nie korzystała z usług wsparcia trzeciego sektora świadczonych przez wyspecjalizowane instytucje (54,0%). Niecała 1/3 podmiotów brała udział w szkoleniach, co czwarta zaś korzystała z usług doradczych, nieco mniej – z informacyjnych. Nieliczenie organizacji (3,7% i 3,6% ogółu badanych) za pośrednictwem specjalistycznych podmiotów podejmowała próby w nawiązywaniu kontaktów z potencjalnymi odbiorcami swoich usług i/lub z potencjalnymi partnerami, w tym z samorządem.

Warto dodać, że korzystanie z usług szkoleniowych ma miejsce istotnie częściej w przypadku fundacji oraz dużych organizacji zatrudniających powyżej 51 pracowników, a także te organizacje, które działają w obszarze pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób. Z kolei z usług informacyjnych częściej korzystają te organizacje, dla których głównym obszarem działalności jest gmina.

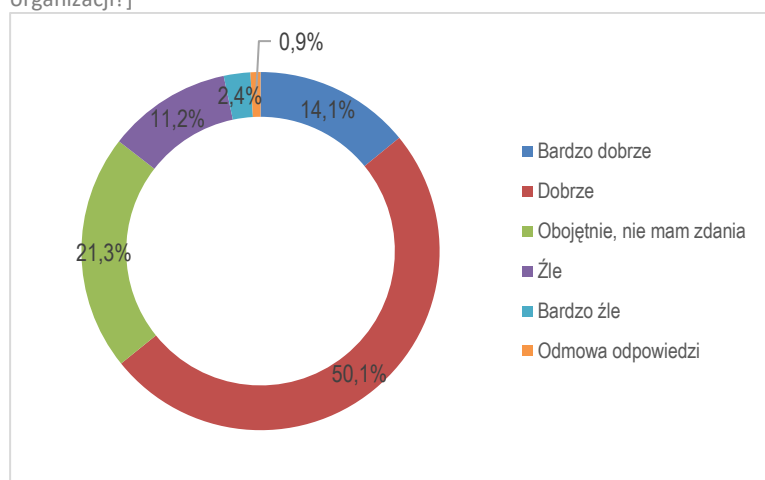
Wykres 34. Wykorzystanie usług wsparcia [CATI/CAWI, N=924, 6. Z jakich usług wsparcia świadczonych przez wyspecjalizowane instytucje korzystała lub korzysta Państwa organizacja?]

Wśród innych odpowiedzi znalazły się następujące rodzaje usług wsparcia: finansowe (N=12 wskazań) oraz lokalowe (N=3 wskazania).

Ocena uzyskanego wsparcia ze strony wyspecjalizowanych instytucji jest dobra. Wyniki przedstawiono na poniższym wykresie. 2/3 podmiotów uczestniczących w badaniu wybrało odpowiedź „bardzo dobrze” i „dobrze” (kolejno: 14,1%, 50,1%). Natomiast odpowiedź „źle” i „bardzo źle” wybrało 13,6% organizacji. Średnia ocena stopnia zaspokojenia ogólnych potrzeb wsparcia trzeciego sektora działającego na rzecz mieszkańców Poznania, na skali od 1 do 5, gdzie 5 oznacza „bardzo dobrze”, a 1 – „bardzo źle” wynosi 3,6. Warto dodać, że wyższe oceny (na poziomie 3,7) wystawiają organizacje działające w obszarze kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego; nieco niższe (na poziomie 3,5) te z obszaru wspierania i upowszechniania kultury fizycznej i sportu.

Wykres 35. Ocena usług wsparcia [CATI/CAWI, N=499, 8. Jak ocenia P. stopień zaspokojenia ogólnych potrzeb wsparcia P. organizacji?]

Te organizacje, które nie korzystały z usług wsparcia zapytano o przyczyny tego stanu rzeczy. Uzyskane wyniki badań wskazują, że ponad 70% tych podmiotów nie ma/ nie miała potrzeby skorzystania z takich form pomocy.

W tym miejscu warto przywołać inicjatywę miejską, o której już wcześniej była mowa w kontekście pozyskiwania przez organizacje pozarządowe wolontariuszy, a mianowicie „Centrum Bukowska”. O czym już także wspomniano, rolą Poznańskiego Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu „Centrum Bukowska” jest świadczenie usług wsparcia poznańskich organizacji pozarządowych w wielu obszarach. Wyniki zrealizowanych badań wskazują na niski odsetek organizacji, które w jakikolwiek sposób korzystają z oferty Centrum. Uczestników indywidualnych wywiadów pogłębionych zapytano o przyczyny

Wypowiedzi respondentów wskazują przede wszystkim na brak powszechnej wiedzy w środowisku trzeciego sektora o funkcjonowaniu „Centrum Bukowska”. Jeśli taka wiedza istnieje, jest ona bardzo ograniczona; organizacjom w nikłym stopniu znane są cele tej instytucji. Jedną z przyczyn braku współpracy z Centrum jest też negatywna ocena skuteczności działań Poznańskiego Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu. Jeden z respondentów wskazał też na niski budżet Centrum, który w znacznym stopniu ogranicza jego działalność.

Wybrane wypowiedzi zamieszczono poniżej.

(...) Ja powiem Pani dlaczego – wydaje mi się, że to jest trochę taka sztuka dla sztuki to miejsce. Ja nawet, jak Pani mówi, ja jestem taka otwarta na wszystko – jak oni się tylko otworzyli, to miałam piękną ładę taką, pojechałam tam, widzę, że siedzą tam na krześle przy stole w tym swoim biurze. Taką fajną czaderską ładę dostałam po mistrzostwach EURO i myślę: „dam im tę ładę, będzie kolorowo, będzie fajnie, nie?” ja tam poszłam, a oni zero, nie, oni nic ode mnie chcą, nie potrzebują. [02_IDI_NGO]

Myślę, że przyczyn jest dużo. Od czego by tu zacząć? Nie wiem, czy to dobrze na początek, ale powiem, że pieniądze przeznaczone na Centrum Bukowska są niezwykle małe, 50 tysięcy. (...). W Warszawie to jest chyba 800 tysięcy zł na rok, na takie działania wsparciowe. Jest fakt, że jednak mniej można poświęcić zaangażowania do tego, żeby dotrzeć do organizacji, żeby partycypacyjnie coś wypracować. Bo jeżeli partycypacyjnie dopracujemy program Centrum Bukowska, no to wtedy faktycznie te organizacje będą w większym stopniu traktować to jako swoje. Bo ja ubolewam, że to jest traktowane jako dwóch-trzech organizacji siedziba i to potem warunkuje, że (...) tam na spotkaniach jakby ktoś chciał, to czasami ma problem, dlatego, że jest zajęte przez organizacje tam administrujące. [05_IDI_NGO]

M: Czy Państwa organizacja współpracowała z Centrum Bukowska kiedykolwiek?

R: Nie. Ale znamy.

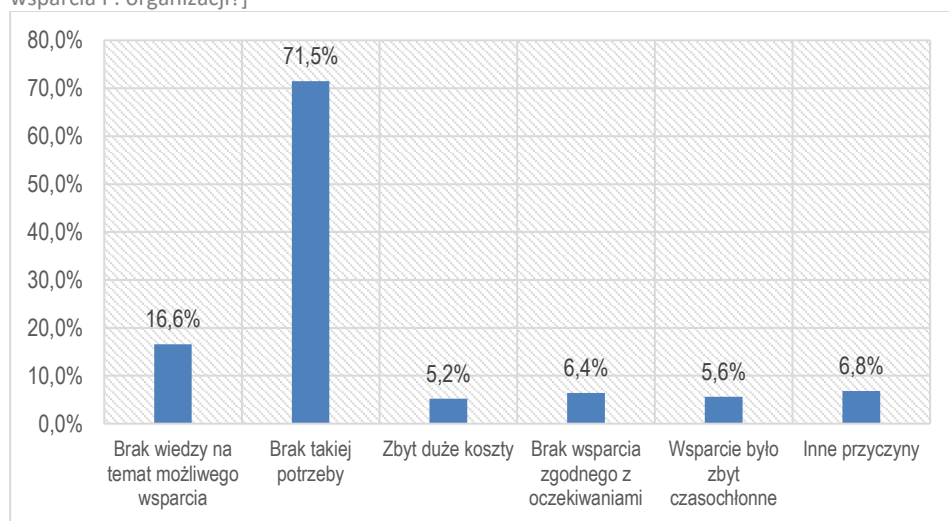
M: Znamy Państwo. Badania wykazują, że w zasadzie zdecydowana większość w ogóle nie współpracuje i szukamy przyczyn tego stanu rzeczy. A Pan mówił, że słyszał. A czemu nie współpracują, albo Państwo, albo...?

R: Ja słyszałem o Centrum Bukowska dlatego, że działałam w Komisji Dialogu Obywatelskiego. (...) Ale jeżeli miałbym podać przyczynę, to powiedziałbym, że organizacje pozarządowe w Poznaniu po pierwsze - w ogóle nie wiedzą. W ogóle nie wiedzą, że jest coś takiego jak Centrum Bukowska, nie wiedzą jakie ma kompetencje. (...) Szczerze mówiąc, ja sam nie wiem, po co miałbym iść po wolontariuszy, jeżeli ja nie wiem jakie są kompetencje Centrum Bukowska. (...) Ludzie, organizacje pozarządowe, fundacje, stowarzyszenia – nie mają zielonego pojęcia co to w ogóle jest i po co to w ogóle jest. [10_IDI_NGO]

Owa współpraca nie ogranicza się jedynie do pośrednictwa wolontaryjnego. Zdarza się, że organizacje korzystają z sal do spotkań udostępnianych nieodpłatnie przez Centrum, czy uczestniczą w szkoleniach.

Mnie w zasadzie jest dosyć ciężko ocenić, bo my z Centrum Bukowska, mimo że o tym Wolontariacie Miejskim nic nie wiedzieliśmy, to ogólnie współpracujemy na takiej zasadzie bardziej informacyjnej. Oni często informują nas o tym, co realizują, jakie tam odbywają się szkolenia w ich miejscu. I tak samo my przesyłamy do nich również informacje, jakie my organizujemy wydarzenia i oni je na swojej stronie internetowej umieszczają. (...) No my jakby tę informację otrzymujemy, ale u nas jakby brak obecności w Centrum Bukowska spowodowany jest raz – odległością, a dwa – czasem. Żebyśmy mieli się tam np. pojawić, bo zdarzają się w Centrum Bukowska naprawdę interesujące szkolenia, na które bym się wybrał, ale czasami są one albo w godzinach mojej pracy, albo już w takich godzinach, kiedy myślę, żeby już wrócić do domu i jeszcze trochę czasu być z rodziną. [03_IDI_WOL]

Wykres 36. Powody niekorzystania usług wsparcia [CATI/CAWI, N=499, 7. Dlaczego dotychczas nie korzystał/a P. z usług wsparcia P. organizacji?]

Prawie 17% organizacji, które nie korzystało ze specjalistycznego wsparcia oferowanego trzeciemu sektorowi podaje, że powodem tego stanu rzeczy jest brak wiedzy o takich możliwościach. Istotnie rzadziej wskazywane przyczyny to (w kolejności malejącej): brak wsparcia zgodnego z oczekiwaniami, wsparcie było/ byłoby zbyt czasochłonne oraz zbyt duże koszty (poniżej 7% wskazań).

Wśród innych odpowiedzi znalazły się następujące rodzaje usług wsparcia w kolejności malejącej (6,8% ogółu odpowiedzi): nie uzyskano wsparcia, brak atrakcyjnej oferty, trudno powiedzieć, brak czasu, przyczyny organizacyjne, skomplikowane procedury.

3.8.2. Bariery rozwoju trzeciego sektora w Poznaniu

Jednym z istotnych problemów badawczych podejmowanych w toku badań ankietowych była kwestia barier i problemów, z którymi spotykają się organizacje w swej codziennej działalności. Należą do nich niech przede wszystkim problemy finansowe, tj. trudności w zdobywaniu funduszy zapewniających funkcjonowanie, brak płynności finansowej. Problem ten dotyczy nieco ponad 45% badanych podmiotów. Do istotnie rzadziej wskazywanych trudności poznańskiego trzeciego sektora należą: kwestie lokalowe, trudności w zapewnieniu odpowiedniej lokalizacji (12,8% wskazań), brak osób gotowych bezinteresownie angażować się w działania organizacji (12,7%) oraz nadmiernie rozbudowane procedury biurokratyczne w administracji publicznej (11,3%).

Warto zauważyć, że tak w przeszłości palącym problemem były trudności w utrzymaniu zasobów kadrowych w organizacji, obecnie wskazuje na niego raptem 4,5% ogółu badanych podmiotów. Podobna sytuacja dotyczy kwestii skomplikowanych formalności związanych z korzystaniem ze środków zewnętrznych (w tym ze środków UE) (4,2%). Obecnie nie jest to istotną barierą rozwoju trzeciego sektora, co wskazuje na pewną profesjonalizację kadry pracującej na rzecz organizacji.

Pozytywnie należy ocenić fakt, że prawie 20% badanych podmiotów nie napotyka na żadne trudności w swojej codziennej działalności. W grupie tych organizacji dominują podmioty działające głównie na rzecz gminy oraz województwa wielkopolskiego, rzadziej natomiast te, których podstawowa aktywność obejmuje obszar powiatu.

Tabela 16. Problemy organizacji [CATI/CAWI, N=924]

10. Z jakiego rodzaju problemami spotyka się P. organizacja podczas codziennej działalności? [nie więcej niż 3 najważniejsze]	Liczebność	% z N w kolumnie
Trudności w zdobywaniu funduszy zapewniających funkcjonowanie, brak płynności finansowej	423	45,8%
Kwestie lokalowe, trudności w zapewnieniu odpowiedniej lokalizacji	118	12,8%
Brak osób gotowych bezinteresownie angażować się w działania organizacji	117	12,7%
Nadmiernie rozbudowane procedury biurokratyczne w administracji publicznej	104	11,3%
Trudności w utrzymaniu zasobów kadrowych (konkurencja ze strony sfery biznesu)	42	4,5%
Nadmiernie skomplikowane formalności związane z korzystaniem ze zdobytych środków	41	4,4%
Skomplikowane formalności związane z korzystaniem ze środków zewnętrznych (w tym ze środków UE)	39	4,2%
Niedoskonałość i niekompletność aktów prawnych regulujących działania organizacji	20	2,2%
Trudności związane z wyposażeniem biura	10	1,1%
Brak odpowiednich usług informacyjnych	10	1,1%
Brak odpowiednich usług doradczych	9	1,0%
Brak współpracy w środowisku NGO	8	0,9%
Brak odpowiednich usług szkoleniowych	6	0,6%
Brak dostępu do wiarygodnych informacji	5	0,5%
Zbyt wysokie obciążenia podatkowe	5	0,5%
Inne	176	19,0%
Z żadnymi	182	19,7%

Wśród innych odpowiedzi znalazły się następujące bariery:

- Od 2,1% do 6,3% wskazań (w kolejności malejącej): współpraca z instytucjami, brak czasu, brak obsługi prawno-księgowej, niska liczba beneficjentów, problemy z organizacją wydarzeń, problemy wynikające z obszaru działalności organizacji, brak zrozumienia ze strony społeczeństwa/ nieufność
- Poniżej 2% wskazań: brak promocji działalności organizacji, niestabilność regulacji prawnych, reformy, niskie dotacje/ datki, problemy wewnątrz organizacji, bariery architektoniczne, transportowe, parkingowe, obsługa bankowa, brak odpowiednich konkursów.

Powyżej wskazywane bariery znajdują też potwierdzenie wśród respondentów wywiadów pogłębionych.

R: Z całą pewnością jest to posiadanie lokalu organizacji pozarządowych. No bo często do nas też zgłaszają się organizacje jakby szukając swojego miejsca. Tylko u nas jest ten problem, że my jakby działamy od godziny 16-ej do 20-ej i nie każdej organizacji pasuje korzystanie w tym czasie z których pomieszczeń. A dwa – w pewien sposób jest to problematyczne, bo żadna z organizacji, może nie żadna ale większość organizacji, nie chce jakby od nas używać jakichś części pomieszczeń, bo każda organizacja pewnie chce się z danym miejscem utożsamiać. (...) Wydaje mi się, że też problemem jest pozyskiwanie środków przez organizacje, żeby mogły prowadzić jakby tę swoją działalność w sposób ciągły. Więc to pewnie będzie jakiś problem. No i co by jeszcze? Może jakby brakuje, może nie informacji, ale edukacji niektórych organizacji pozarządowych jakby o znaczeniu tej Komisji Dialogu Obywatelskiego.

[03_IDI_WOL]

3.8.3. Potrzeby poznańskich organizacji pozarządowych w kontekście działalności lokalnego samorządu

Uczestników badań ilościowych zapytano także o najważniejsze potrzeby informacyjne oraz szkoleniowo-doradcze. Uzyskane wyniki przedstawiono w poniższych tabelach.

Tabela 17. Potrzeby informacyjne [CATI/CAWI, N=924]

18. Jakie są najważniejsze potrzeby informacyjne P. organizacji? Proszę wskazać nie więcej niż trzy obszary? [nie więcej niż 3 najważniejsze]	Liczebność	% z N w kolumnie
Dostępne programy pomocy publicznej i innych źródeł finansowania działalności	456	49,4%
Zasady i warunki ubiegania się o pomoc publiczną	293	31,7%

18. Jakie są najważniejsze potrzeby informacyjne P. organizacji? Proszę wskazać nie więcej niż trzy obszary. [nie więcej niż 3 najważniejsze]	Liczebność	% z N w kolumnie
Możliwości pozyskania wsparcia w postaci sprzętu i wyposażenia	285	30,8%
Nawiązywanie współpracy partnerskiej	258	27,9%
Możliwości pozyskania pracowników i wolontariuszy	199	21,5%
Możliwości pozyskania lokalu	192	20,8%
Administracyjno-prawne aspekty prowadzenia organizacji	183	19,8%
Pozyskiwanie informacji o możliwościach i zasadach korzystania z usług szkoleniowych	162	17,5%
Pozyskiwanie informacji o możliwościach zasadach skorzystania z usług doradczych	120	13,0%
Brak potrzeb	56	6,1%
inne, jakie?	13	1,4%

Potrzeby informacyjne organizacji dotyczą przede wszystkim kwestii możliwości finansowania ich działalności. Prawie połowa badanych podmiotów trzeciego sektora jest zainteresowana uzyskaniem informacji o dostępnych programach pomocy publicznej i innych źródłach finansowania swojej działalności. Na tę potrzebę informacyjną znacznie częściej wskazują fundacje niż stowarzyszenia zarejestrowane w KRS. Prawie 1/3 organizacji oczekuje informacji o zasadach i warunkach ubiegania się o pomoc publiczną (31,7%), nieco mniejszy odsetek – możliwości pozyskania wsparcia w postaci sprzętu i wyposażenia. Te potrzebę informacyjną zgłaszają przede wszystkim stowarzyszenia kultury fizycznej i/lub sportowej. W dalszej kolejności, 27,9% podmiotów trzeciego sektora jest zainteresowana pozyskaniem informacji o możliwościach nawiązywania współpracy partnerskiej. Takie kwestie jak pozyskiwanie informacji o możliwościach i zasadach korzystania z usług szkoleniowych i doradczych są pożądane w najmniejszym stopniu. Z kolei 6,1% organizacji nie zgłosiło żadnych potrzeb informacyjnych. Wśród innych odpowiedzi znalazły się następujące potrzeby informacyjne: branżowe aspekty prawne (N=3), trudno powiedzieć (N=3), informacje o możliwości uzyskania wsparcia finansowego (N=2), informacje o szkoleniach specjalistycznych/ branżowych (N=2), informacje o możliwości pozyskania lokalu (N=2).

W kolejnej tabeli zamieszczono rozkład odpowiedzi na pytania o potrzeby szkoleniowo-doradcze organizacji pozarządowych. Najczęściej wskazywaną potrzebą tego typu jest kwestia pozyskiwania funduszy europejskich (46,5%). W drugiej kolejności, jednakże ze znacznie niższą częstością badane organizacje wskazywały na potrzeby szkoleniowo-doradcze w zakresie budowania wizerunku i promocji organizacji (27,9%), w trzeciej kolejności - budowanie relacji z innymi sektorami, współpraca z administracją publiczną (23,3%). Dla co piątej organizacji ważne są też kwestie uzyskania wsparcia szkoleniowo-doradczego w obszarze: zarządzania projektami i programami oraz w obszarze zagadnień formalno-prawnych. Najmniej oczekiwane potrzeby dotyczą umiejętności miękkich, takich jak zarządzanie ludźmi czy umiejętności interpersonalnych; nie ma też większego zapotrzebowania na kursy językowe. 8,4% organizacji nie ma żadnych potrzeb szkoleniowo-doradczych.

Tabela 18. Potrzeby szkoleniowo-doradcze [CATI/CAWI, N=924]

19. Jakie są najważniejsze potrzeby szkoleniowo-doradcze P. organizacji? Proszę wskazać nie więcej niż trzy obszary. [nie więcej niż 3 najważniejsze]	Liczebność	% z N w kolumnie
Pozyskiwanie funduszy UE	430	46,5%
Budowanie wizerunku, promocja organizacji	258	27,9%
Budowanie relacji z innymi sektorami, współpraca z administracją publiczną	215	23,3%
Zarządzanie projektami i programami	208	22,5%
Zagadnienia formalno-prawne	197	21,3%
Zarządzanie finansami organizacji	156	16,9%
Pozyskiwanie i organizowanie pracy wolontariuszy	147	15,9%
Stosowanie nowoczesnych technologii (w tym zastosowania komputerów i Internetu)	89	9,6%
Wiedza na temat działalności gospodarczej świadczonej odpłatnie	69	7,5%
Znajomość języków obcych	68	7,4%
Zarządzanie ludźmi	64	6,9%
Umiejętności interpersonalne	49	5,3%
Brak potrzeb	79	8,4%
inne, jakie?	119	12,9%

Warto odnotować wyniki testów statystycznych, które wskazują, że potrzeba dotycząca pozyskiwania i organizowania pracy wolontariuszy znacznie częściej wskazywana jest przez organizacje działające zagranicą.

Wśród innych odpowiedzi znalazły się następujące potrzeby szkoleniowo-doradcze: specjalistyczne szkolenia dla wolontariuszy (opieka nad niepełnosprawnymi, dziećmi, osobami starszymi, szkolenia terapeutyczne, trenerskie itp.) (N=8), trudno powiedzieć (N=6), szkolenia dotyczące zarządzania i marketingu w organizacjach pozarządowych (N=5) oraz szkolenia dotyczące pozyskiwania przez NGO środków publicznych (N=4).

Uczestników badań zapytano także o oczekiwania organizacji wobec Miasta Poznania. Wyniki z badań ilościowych przedstawiono w poniższej tabeli. Pytanie o oczekiwania wobec władz miejskich miało charakter otwarty, respondenci bez wsparcia kafeterii odpowiedzi przekazywali swoje postulaty.

Tabela 19. Oczekiwania organizacji wobec UMP [CATI/CAWI, N=924]

20. Jakie są konkretne oczekiwania organizacji wobec miasta Poznania?	Liczebność	% z N w kolumnie
wsparcie finansowe	124	10,8%
zacieśnianie współpracy, zwiększenie zaangażowania samorządu w sektor, wsparcie	90	7,8%
otwartość samorządu na nowych partnerów, umożliwienie aplikowanie niszowych/ małych organizacji oraz tych spoza miasta/ województwa	89	7,8%
wsparcie lokalowe	78	6,8%
informowanie o dostępnych formach finansowania organizacji, wydarzeniach, szkoleniach, konsultacjach	73	6,4%
zwiększenie kwoty dotacji	53	4,6%
prowadzenie działań promocyjnych organizacji i ich działalności	48	4,2%
kontynuacja dobrej współpracy	43	3,7%
konsultowanie działań i projektów z trzecim sektorem	35	3,0%
pomoc formalno-prawna, wsparcie administracyjne	32	2,8%
koordynacja działań, integrowanie trzeciego sektora	30	2,6%
ograniczenie formalności, biurokracji, profesjonalizacja procedur konkursowych	30	2,6%
ogłaszanie większej liczby konkursów, grantów w ramach określonych obszarów tematycznych	27	2,4%
organizacja szkoleń, także specjalistycznych	24	2,1%
wsparcie w zakresie infrastruktury sportowej	22	1,9%
spójność działań samorządu z miejską strategią rozwoju	17	1,5%
upowszechnienie długoletnich programów wsparcia	16	1,4%
transparentność decyzji konkursowych wraz z uzasadnieniami	13	1,1%
pomoc w zakresie wolontariatu	9	0,8%
pomoc w pozyskiwaniu partnerów ze świata biznesu	9	0,8%
trudno powiedzieć	133	11,6%
brak oczekiwań	153	13,3%

Wsparcie finansowe to najczęściej wskazywane oczekiwanie organizacji (10,8%). W drugiej i trzeciej kolejności poznański trzeci sektor oczekuje zacieśniania współpracy, zwiększenia zaangażowania samorządu w sektor, szeroko rozumianego wsparcia, a także otwartości samorządu na nowych partnerów, w rozumiane jako umożliwienie aplikowania o środki niszowych/ małych organizacji oraz tych spoza miasta/ województwa (po 7,8% wskazań). Badane organizacje chciałyby także większego wsparcia lokalowego lub bardziej efektywnej polityki w tym zakresie (6,8%). W czwartej kolejności, najczęściej wskazywanym postulatem kierowanym do władz miejskich jest efektywne informowanie poznańskiego trzeciego sektora o dostępnych formach finansowania organizacji, wydarzeniach, szkoleniach, konsultacjach (6,4%). Badani, w mniejszym stopniu oczekują także: zwiększenia kwot dotacji, prowadzenia działań promocyjnych organizacji i ich działalności, kontynuacji dobrej współpracy czy konsultowania działań i projektów z trzecim sektorem.

Warto zauważyć, że 13,3% organizacji nie ma oczekiwań wobec Miasta Poznania, a 11,6% - nie potrafi podać konkretnych postulatów.

Wskazywane powyżej oczekiwania organizacji pozarządowych są zbieżne z oczekiwaniami artykułowanymi przez respondentów wywiadów pogłębionych:

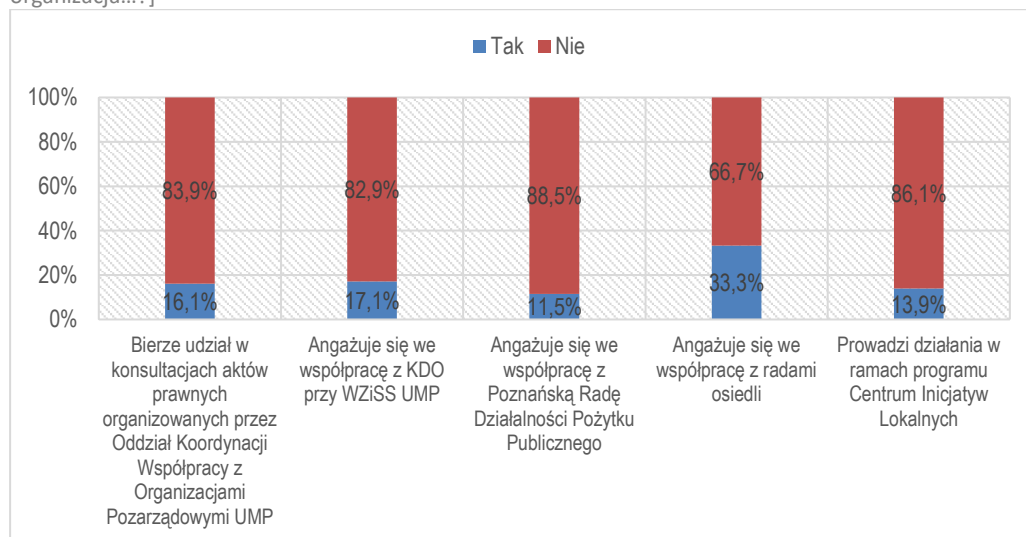
R: Miasto powinno wspierać w jednej zasadniczej kwestii, czyli we wspieraniu w pozyskiwaniu środków zewnętrznych [pozamiejskich]. Tak. Bo wszyscy myślą, że środki się kończą albo na Mieście, albo na wniosku do ministerstw, ale nie wszystkim się udaje w ministerstwach, bo konkurencja jest olbrzymia. Ale tych pieniędzy jest bardzo dużo w zupełnie innych miejscach. (...) System szkoleń, żeby pokazać ludziom, bo... Ja w Mieście oceniałem wnioski wielokrotnie i te wnioski niektóre są... To jest taki dysonans, że niektóre wnioski są fantastycznie napisane, po prostu rewelacja, bo część stowarzyszeń się w tym specjalizuje. A część jest tak złej jakości, że nawet nie ma co czytać, że nawet po prostu szkoda czasu. (...) Więc system szkoleń, żeby nauczyć ludzi pisać wnioski do ministerstwa, bo to jest zupełnie inny język. To jest po prostu robienie kosztorysów, harmonogramów – ludzie tego naprawdę nie potrafią robić. I trzeba ich nauczyć. [10_IDI_NGO]

3.8.4. Stan i ocena współpracy poznańskich organizacji pozarządowych z lokalnym samorządem

Uczestników badań ilościowych zapytano o zaangażowanie reprezentowanych przez nich organizacji w działania inicjowane przez samorząd lokalny, poprzez następujące inicjatywy:

- udział w konsultacjach aktów prawnych organizowanych przez Oddział Koordynacji Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi Urzędu Miasta Poznania
- angażowanie się we współpracę z Komisją Dialogu Obywatelskiego przy Wydziale Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Poznania
- angażowanie się we współpracę z Poznańską Radą Działalności Pożytku Publicznego
- angażowanie się we współpracę z radami osiedli
- prowadzenie działań w ramach programu Centrum Inicjatyw Lokalnych.

Wykres 37. Zaangażowanie organizacji w działania inicjowane przez samorząd lokalny [CATI/CAWI, N=924, 12. Czy Państwa organizacja...?]

Badania wykazały, że zaangażowanie organizacji w działania inicjowane przez samorząd lokalny jest bardzo małe. Tylko 16% podmiotów działających na rzecz poznaniaków bierze udział w konsultacjach aktów prawnych organizowanych przez Oddział Koordynacji Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi Urzędu Miasta Poznania; o 1% więcej – angażuje się we współpracę z Komisją Dialogu Obywatelskiego przy Wydziale Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Poznania. We współpracę z KDO znacznie częściej angażują się organizacje działające na rzecz osób niepełnosprawnych. Co ósma organizacja angażuje się we współpracę z Poznańską Radą Działalności Pożytku Publicznego. Co trzeci badany podmiot współpracuje z radami osiedli, zaś niecałe 14% – prowadzi działania w ramach centrum Inicjatyw Lokalnych. Przeprowadzone testy statystyczne wskazują, że brak zaangażowania we wspomniane wyżej inicjatywy cechuje głównie organizacje niezatrudniające płatnych pracowników. Z kolei angażowanie się we współpracę z radami osiedli, co zrozumiałe, jest domeną podmiotów, dla których podstawowym obszarem działań jest Poznań.

Tabela 20. Przyczyny braku współpracy z samorządem lokalnym [CATI/CAWI]

13. Dlaczego nie współpracują Państwo z tym podmiotem?	Najczęstsze powody braku współpracy ²³	liczba wskazań	% wskazań
13.1. Oddział Koordynacji Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi Urzędu Miasta Poznania [N=851]	brak potrzeb, okazji	281	33,0%
	brak wiedzy, świadomości, zaproszenia do współpracy	205	24,1%
	specyfika organizacji	127	14,9%
13.2. Komisja Dialogu Obywatelskiego przy Wydziale Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Poznania [N=830]	brak potrzeb, okazji	261	31,4%
	brak wiedzy, świadomości, zaproszenia do współpracy	179	21,6%
	specyfika organizacji	138	16,6%
13.3. Poznańska Rada Działalności Pożytku Publicznego [N=873]	brak potrzeb, okazji	286	32,8%
	brak wiedzy, świadomości, zaproszenia do współpracy	189	21,6%
	specyfika organizacji	137	15,7%
	brak czasu	91	10,4%
13.4. Rady osiedli [N=651]	brak potrzeb, okazji	233	35,8%
	specyfika organizacji	119	18,3%
	brak wiedzy, świadomości, zaproszenia do współpracy	100	15,4%
13.5. Centrum Inicjatyw Lokalnych [N=831]	brak potrzeb, okazji	281	33,8%
	brak wiedzy, świadomości, zaproszenia do współpracy	175	21,1%
	specyfika organizacji	132	15,9%

Wśród przyczyn braku współpracy organizacji pozarządowych w ramach inicjatyw samorządu lokalnego, we wszystkich przypadkach występuje kategoria: „brak potrzeb/ brak okazji”, przy czym najczęściej taka odpowiedź pojawiała się w odniesieniu do rad osiedli (35,8%), Centrum Inicjatyw Lokalnych (33,8%) i Oddziału Koordynacji Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi Urzędu Miasta Poznania (33,0%). Przyczyną braku współpracy trzeciego sektora w ramach ww. inicjatyw samorządu lokalnego jest również pojawiający się w każdej z nich „brak wiedzy, świadomości, zaproszenia do współpracy”. Najwięcej wskazań dla tej kategorii przyczyn dotyczył Oddziału Koordynacji Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi Urzędu Miasta Poznania (24,1%), Komisji Dialogu Obywatelskiego przy Wydziale Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Poznania i Poznańskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego (po 21,6% wskazań). W przypadku wszystkich ww. inicjatyw samorządu lokalnego skierowanego do trzeciego sektora jednym z ważniejszych powodów nieuczestniczenia w nich jest także specyfika organizacji. Badani uznają, że owe inicjatywy nie są dedykowane ich organizacjom, nie podejmują tematów, które bezpośrednio ich dotyczą. Najczęściej powód ten jest wskazywany w odniesieniu do braku współpracy z radami osiedli (18,3%), Komisją Dialogu Obywatelskiego przy Wydziale Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Poznania (16,6%) oraz Centrum Inicjatyw Lokalnych (15,9%).

Warto dodać, że 21,4% organizacji uczestniczących w badaniu ilościowym zgłaszało swoje propozycje do Rocznego Programu Współpracy Miasta Poznania z Organizacjami Pozarządowymi [pyt. 14]. Znacznie częściej w tę inicjatywę angażowały się organizacje zatrudniające pow. 50 pracowników, niż te podmioty, których liczba zatrudnionych nie przekracza 6 osób. Organizacje, które zgłaszały swoje propozycje do Rocznego Programu Współpracy Miasta Poznania z Organizacjami Pozarządowymi zapytano o rodzaje składanych uwag. Prawie 60% podmiotów uczestniczących w tym procesie zgłaszało zarówno propozycje finansowe, jak i pozafinansowe (58,9%), co trzeci podmiot – tylko pozafinansowe (31,8%), a 9,3% - tylko finansowe.

Ekspert ds. organizacji pozarządowych przyczyny braku zaangażowania podmiotów trzeciego sektora w inicjatywy samorządowe upatruje m.in. w przekonaniu przedstawicieli tych podmiotów o pozorności tego typu działań.

R: Jak myślę sobie o przyczynach, to może ich być kilka; po pierwsze – taka, że organizacje mają poczucie, że ta ich praca jest pozorna, tzn., że one pozornie są pytane o różne rzeczy związane z dokumentacją, że wszystko jest ustalone i te konsultacje robi się dlatego, że wymaga tego dobry obyczaj. (...) I to często nie jest tylko przekonanie, tylko po prostu tak jest, że decyzje zapadają w zupełnie innym miejscu niż toczą się zarządzane zarządzaniem prezydentów, bo tak jest w ustawie – to jest jedna przyczyna. [12_IDI_E]

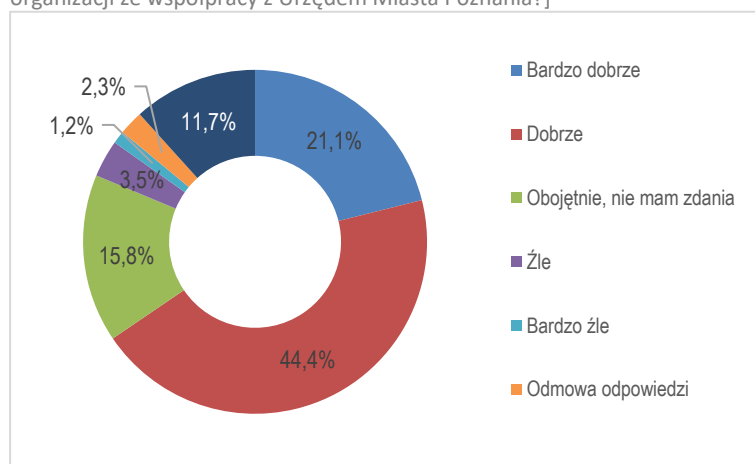
²³ W tabeli przedstawiono wskazania pow. 10%.

Ponadto, brak zaangażowania w konsultowanie planów samorządowych dotyczących trzeciego sektora wynika też z priorytetów samych członków organizacji, którzy wolą ten czas poświęcić na pracę na jej rzecz (prowadzenie zbiorów, akcji) zamiast brać udział w mało efektywnych, w ich ocenie, spotkaniach. Istotnym problemem, zniechęcającym potencjalnych uczestników takich konsultacji jest także konieczność włożenia sporego wysiłku w zapoznanie się z omawianą zwykle obszerną dokumentacją, niejednokrotnie napisaną trudnym językiem. Badani podkreślają, że stosowany w dokumentacji język nie tylko jest nieprzyjazny, ale także w podobnych materiałach nie wskazuje się literalnie korzyści płynących dla organizacji z proponowanych tam rozwiązań. Ponadto, nie mniej ważną przyczyną jest fakt, że duża część organizacji rzeczywiście nie widzi potrzeby w angażowanie się w podobne inicjatywy samorządowe, z tego względu, że ich działalność jest wąska, odwołująca się do małej liczby odbiorców oraz nie wymagająca dużego zaangażowania ludzi i środków.

R: Z innych – jeszcze taka rzecz, że ten sektor pozarządowy jeszcze nie jest silny. Cały czas wiadomo, że jak mówimy „organizacje pozarządowe”, to o kim my mówimy? My nie mówimy o dużych organizacjach, my mówimy o organizacjach, które mają ludzi pracujących społecznie, niewielkie budżety – ich tak naprawdę w ogóle nie interesują pieniądze publiczne, to co się dzieje w mieście. Ich interesuje to, żeby zrobić fajne zajęcia dla dzieciaków.
[12_IDI_E]

Grupę organizacji zgłaszających propozycje do Rocznego Programu Współpracy Miasta Poznania z Organizacjami Pozarządowymi poproszono także o ocenę stopnia zadowolenia ze współpracy z Urzędem Miasta Poznania. Na podstawie uzyskanych wyników można powiedzieć, że owa współpraca oceniana jest dobrze, z czego 21% organizacji ocenia ją „bardzo dobrze”, a 44% - „dobrze”. Tylko 4,7% podmiotów współpracę na linii organizacja – Miasto Poznań oceniło negatywnie. Niecałe 16% organizacji nie potrafiło zająć jednoznacznego stanowiska [odpowiedź: „obojętnie/ nie mam zdania”).

Wykres 38. Ocena współpracy z UMP [CATI/CAWI, N=170, 16. Jak ocenia P. stopień zadowolenia reprezentowanej przez P. organizacji ze współpracy z Urzędem Miasta Poznania?]

Średnia ocena stopnia zadowolenia organizacji ze współpracy z Urzędem Miasta Poznania, na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo źle” a 5 – „bardzo dobrze”, wynosi 3,9.

Jednym z elementów mających wpływ na dobrą ocenę współpracy z Miastem jest aplikacja Witkac, którego zasadniczym celem jest ułatwianie współpracy urzędów z organizacjami pozarządowymi. System ten, z założenia ma usprawniać m.in. ogłaszanie konkursów ofert, nabór i ocenę wniosków dotacyjnych, tworzenie umów oraz składanie i weryfikację sprawozdań. W Urzędzie, pilotażowo program ten został wykorzystany w konkursie ogłoszonym przez Wydział Kultury, a następnie wdrożono go w pozostałych wydziałach miejskich. Obie strony, zarówno aplikujący, jak i oceniający/ ogłaszający i rozliczający dotacje bardzo pozytywnie wyrażają się na temat tego systemu. W ocenie badanych Witkac nie tylko usprawnił realizację procedur konkursowych, ale też proces aplikowania i udzielania dotacji stał się bardziej transparentny. Dzięki systemowi informatycznemu obie strony konkursu popełniają mniej błędów rzutujących na ocenę procedur konkursowych. Ponadto wszystkie informacje o bieżących konkursach są zamieszczone w Wikac-u, dzięki temu dostęp do aktualnych ogłoszeń jest bardziej powszechny.

Wskazują na to opinie przedstawicieli organizacji pozarządowych:

R: Pomimo wszystko - wszystko ma plusy i minusy. Ale chyba łatwiej [składać wnioski], już pewne błędy ogranicza Witkac, chociażby w budżecie czy też tam z jakimiś danymi tymi podstawowymi. Więc myślę, że ułatwia w większości przypadków. Raczej pomaga aplikować niż nie, chociaż mógł być pewną barierą na początku dla niektórych organizacji, żeby się przemoc. [05_IDI_NGO]

R: Dla tych, kto już pisze. Witkac jest super, naprawdę. [10_IDI_NGO]

Ale także strony samorządowej:

Bardzo dużym krokiem, że tak powiem, we współpracy, w moim odczuciu oczywiście i ze strony organizacji pozarządowych też, bo mam takie sygnały z ich strony, to jest strona Witkac-a. Została wprowadzona i organizacje bardzo sobie chwala. Myślę, że troszeczkę też jest tych organizacji, które dostają duże dotacje, to przy wpisywaniu faktur, rachunków trzeba poświęcić czas, bo każdą pozycję trzeba wpisać; w Excelu było tylko „kopiuj-wklej”, „kopiuj-wklej”, a tu jest program i trzeba ręcznie wszystko robić. (...) Na przykład też Witkac krzyczy, że tam nie ma jakiegoś załącznika, czy czegoś, że nieformalnie, więc tych formalnych błędów już też jest mniej. [06_IDI_SL]

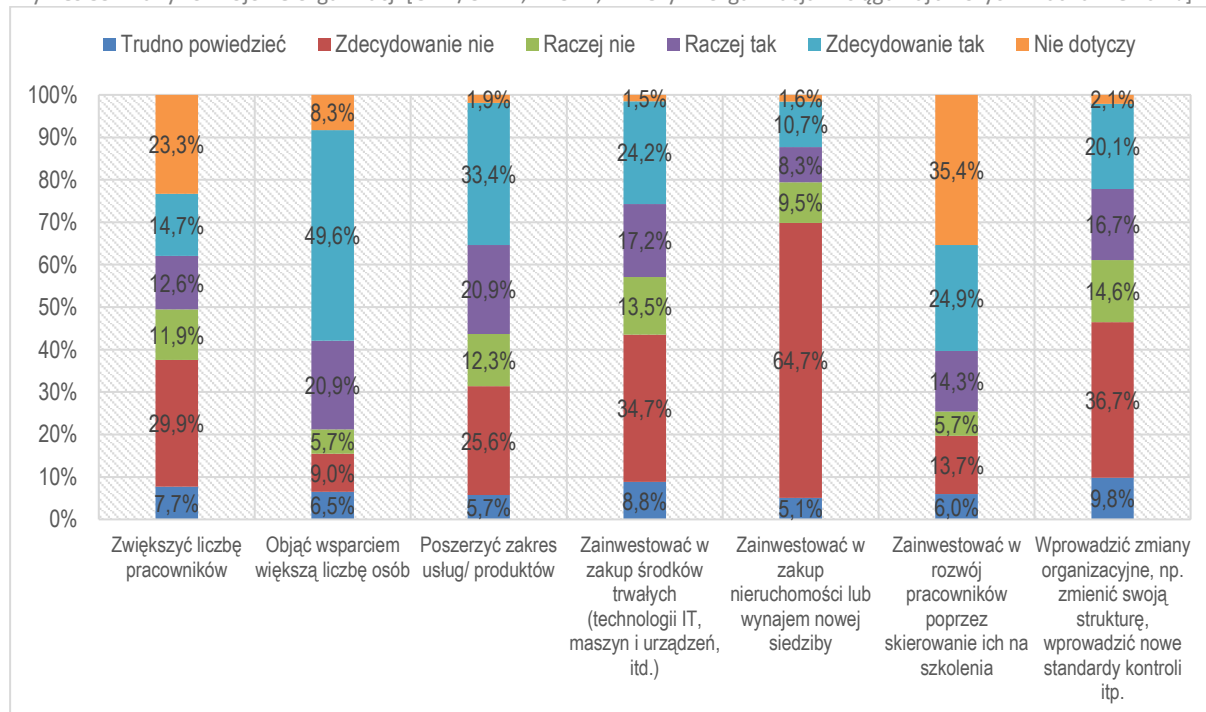
Z sukcesów – myślę, że udało nam się i myślę, że będzie miała Pani temat Witkac. (...) Natomiast my od razu widzieliśmy, że ten system uprości nam zarówno rozliczanie dla organizacji jak i rozliczanie tutaj nam wewnątrz. (...) Teraz przy Witkac-u to robi system, tzn. on nie przepuszcza rzeczy, które są błędne. (...) Po konkursie otrzymuje się właśnie w Witkac-u wydruk jakby karty ocen. I często jest tak że, nie wiem, jedna osoba oceniła projekt na 50 pkt., druga na 60, trzecia na 70. [09_IDI_SL]

R: (...) wydaje mi się, że to wprowadzenie Witkac-a w jakiś sposób uporządkowało system współpracy zarówno z organizacjami, które wnioskuje o udzielenie dotacji, ale również z członkami komisji konkursowych, którzy mają dostęp. (...) No bo organizacje funkcjonują tak, że jeżeli chcą realizować jakieś zadania to poszukują możliwości finansowania, no i w przypadku Miasta ma wystawione wszystkie konkursy, wszystkie informacje, jest program współpracy z organizacjami w wieloletnim programie, w sprawozdaniach, no i w Witkac-u. [13_IDI_SL]

3.8.5. Plany rozwojowe poznańskiego trzeciego sektora

Uczestników badań ilościowych zapytano o plany organizacji na najbliższe dwa lata w siedmiu aspektach rozwojowych. Uzyskane wyniki przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 39. Plany rozwojowe organizacji [CATI/CAWI, N=924, 17. Czy P. organizacja w ciągu najbliższych 2 lat zamierza...?]

Największy odsetek organizacji w ciągu dwóch najbliższych lat planuje objąć wsparciem większą liczbę osób poprzez skierowanie ich na szkolenia [49,6% - „zdecydowanie tak” i 20,9% – „raczej tak”), w drugiej kolejności 33,4% podmiotów zdecydowanie planuje poszerzyć zakres usług/ produktów, a kolejne 20,9% - raczej planuje takie działania. Organizacje planują także zainwestować w zakup środków trwałych [technologie IT, maszyn

i urzędów, itd.). Najwyższy odsetek wskazań „negatywnych” dotyczy kwestii planów zainwestowania w zakup nieruchomości lub wynajem nowej siedziby oraz zwiększenia liczby pracowników.

Uzyskane wyniki odpowiedzi uśredniono na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „zdecydowanie nie planuje zmian”, a 5 – „organizacja zdecydowanie planuje zmiany”; hierarchia planowanych zmian ukształtowała się następująco:

- objęcie wsparciem większą liczbę osób: 4,1
- zainwestowanie w rozwój pracowników poprzez skierowanie ich na szkolenia: 3,5
- poszerzenie zakresu usług/ produktów: 3,3
- zainwestowanie w zakup środków trwałych [technologii IT, maszyn i urzędów, itd.): 2,8
- wprowadzenie zmian organizacyjnych, np. zmienić swoją strukturę, wprowadzić nowe standardy kontroli itp.: 2,7
- zwiększenie liczby pracowników: 2,6
- zainwestowanie w zakup nieruchomości lub wynajem nowej siedziby: 1,9.

Warto dodać, że plany rozwojowe na najbliższe dwa lata mają przede wszystkim fundacje i znacznie częściej dotyczą one poszerzenia zakresu usług/ produktów.

3.9. Oczekiwane metody komunikacji pomiędzy trzecim sektorem a Miastem. Rekomendacje

3.9.1. Sugerowane działania naprawcze w zakresie współpracy poznańskich organizacji pozarządowych z lokalnym samorządem i mieszkańcami

W toku badań jakościowych realizowanych wśród przedstawicieli samorządu lokalnego dyskutowano nad postulatami zgłaszanymi przez przedstawicieli organizacji pozarządowych kierowanymi do Miasta Poznania. Do najważniejszych z nich, dla przypomnienia, należały:

- wsparcie finansowe
- zacieśnianie współpracy, zwiększenie zaangażowania samorządu w sektor, wsparcie
- otwartość samorządu na nowych partnerów, umożliwienie aplikowanie niszowych/ małych organizacji oraz tych spoza miasta/ województwa
- wsparcie lokalowe
- informowanie o dostępnych formach finansowania organizacji, wydarzeniach, szkoleniach, konsultacjach.

Jeśli chodzi o oczekiwania organizacji pozarządowych w zakresie wsparcia finansowego, zarówno poznański trzeci sektor, jak i samorząd lokalny zgodnie przyznają, że w ostatnich latach, z roku na rok budżet środków przeznaczanych na organizacje pozarządowe sukcesywnie wzrastał. Urząd Miasta Poznania przekazał organizacjom pozarządowym ponad 61 mln zł w 2014 roku, ponad 68 mln zł w 2015 roku 78 mln zł w 2016 roku. Dane te jednoznacznie wskazują więc, że wsparcie finansowe przekazywane na działalność poznańskich organizacji pozarządowych ma tendencję wzrostową, to z kolei mobilizuje trzeci sektor do aktywności w zakresie pozyskiwania środków, zgodnie z przysłowiem „apetyt rośnie w miarę jedzenia”. W tym sensie postulat poznańskiego trzeciego sektora dotyczący zwiększenia kwoty dofinansowania ich działalności jest zrozumiały.

R: Znaczy, ja bardzo doceniam współpracę z Miastem. Uważam, że naprawdę jest wiele osób w strukturach Miasta, które mają dużą otwartość i jest ta pozytywna zmiana. Więc mam nadzieję, że to w tym kierunku pójdzie. Natomiast chciałoby się zawsze więcej, więc te rzeczy – lokale i wsparcie w pozyskiwaniu środków, w tej płynności finansowej – na pewno to bym podkreśliła. [05_IDI_NGO]

Badania wyraźnie wskazują na rosnące potrzeby finansowe organizacji pozarządowych, a co za tym idzie konieczność dywersyfikowania źródeł dotacji. W tym kontekście jednym z zadań miejskich wzmacniających trzeci sektor mogłoby być inicjowanie i **organizowanie szkoleń z możliwych źródeł finansowania działalności oraz warsztatów z pisania wniosków do agend rządowych i europejskich** dedykowanych poznańskiemu trzeciemu sektorowi. Do współpracy przy organizacji tego typ szkoleń i warsztatów rekomendujemy zaprosić także samorządy innych szczebli, mających dostęp do wiedzy o pozamiejskich źródłach dofinansowania działalności podmiotów trzeciego sektora.

Zacieśnienie współpracy i zwiększenie zaangażowania samorządu w poznański trzeci sektor, w ocenie badanych ma polegać na podejmowaniu działań mających na celu budowanie partnerskich stosunków pomiędzy stronami i integrację wszystkich środowisk związanych z trzecim sektorem. Tu badane organizacje wskazują na potrzebę stworzenia przestrzeni do integracji tych środowisk. Mowa jest tu przede wszystkim o stworzeniu przestrzeni **NGO-networkingu, mającego na celu wymianę doświadczeń, nawiązywanie współpracy, wypracowywanie**

wspólnych działań. O czym już była mowa, funkcję tę z założenia miało pełnić Centrum Bukowska, jednakże w opinii większości badaniach jednak nie spełniło tych oczekiwań. Potrzeba miejsca, rozumianego nie tylko jako przestrzeń w postaci lokalu, ale przede wszystkim jako przestrzeń współpracy i integracji jest ciągle silna. Badani niejednokrotnie podkreślają, że trzeci sektor – nie tylko poznański – nie jest zintegrowany, działa na zasadzie konkurencyjności, wewnątrz sektora nie podejmuje współpracy lub podejmuje ją rzadko. W tym kontekście Miasto Poznań powinno inicjować i wspierać wszelkie **inicjatywy mające na celu integrowanie trzeciego sektora.**

R: (...) Bo organizacje ze sobą nie współpracują, a czasami czy na zasadzie specjalistów, czy lokal mogłyby sobie wspólnie udostępnić, czy jakieś inne zasoby, czy nawet zaprosić, gdy tych samych beneficjentów mają. Bo jeżeli dla matek jedna i druga organizacja działa, no to przecież mogą podzielić ofertę tak, że jakoś współpracują. Więc faktycznie ta współpraca też byłaby potrzebna, to też mogłoby być ważne. [05_IDI_NGO]

R2: Same te kluby sportowe, działające np. w obszarze jednej dziedziny sportowej, nie potrafią ze sobą rozmawiać.

M: Mhm. Czyli środowisko nie jest zintegrowane?

R2: Nie jest kompletnie zintegrowane. (...) Dlatego są te roszczenia, tak? Bo oni nie potrafią, oni tylko „dla siebie, dla siebie, dla siebie”, ale żeby się zjednoczyć i zacząć współpracować, to nie! [06_IDI_SL]

R: Oni są dla siebie konkurencyjni. Jest mało organizacji, które występują razem. Są organizacje, które występują, myślę, chociażby biorąc udział w konkursie, są dla siebie konkurentami. [08_IDI_SL]

Podstawą wszelkich działań mających na celu wspieranie trzeciego sektora jest **wspólne wypracowanie modelu współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi i środowiskiem wolontariuszy**, a następnie jego konsekwentne realizowanie²⁴.

R: (...) Miasto powinno (...) sięgać do dużego dokumentu nazywanego „modelem współpracy” i pewnie gdyby wziąć ten model i zobaczyć co jest wdrażane a co nie w poszczególnych samorządach i po prostu robić krok po kroku, to pewnie byłoby cudownie. [12_IDI_E]

Ponadto **zlecanie zadań miejskich organizacjom pozarządowym** w możliwie szerokim zakresie w ramach subsydiarności niewątpliwie sprzyja wzmocnieniu trzeciego sektora. Tu pozytywnym przykładem takich działań jest projekt „złotej raczki” dedykowany osobom starszym, które to zadanie Miasto powierzyło organizacji pozarządowej. Zadania zlecane na zasadzie pomocniczości nie muszą, a nawet nie powinny dotyczyć sprofesjonalizowanych zadań samorządu, które są efektywnie realizowane, ale przede wszystkim nowych zadań, które do tej pory przez samorząd nie były prowadzone.

Kolejnym narzędziem mającym na celu zacieśnienia współpracy jest **organizacja wspólnych szkoleń i warsztatów** kierowanych zarówno do urzędników, jak i przedstawicieli trzeciego sektora. Takie działanie może okazać się skutecznym instrumentem do budowania relacji partnerskich.

Jednym z działań integrujących poznański trzeci sektor sugerowanych przez uczestników badań jest **organizacja dużego wydarzenia plenerowego** dedykowanego wszystkim aktorom społecznym w niego zaangażowanym, tj. organizacjom pozarządowym, samorządowi lokalnemu, realnym i potencjalnym beneficjentom działań organizacji i wolontariuszom. Wydarzenie te, roboczo nazwana Piknikiem, w odróżnieniu od Tygodnia Organizacji Pozarządowych od kilku lat organizowanego przez Miasto miałby mieć charakter interakcyjny, łączący środowiska poprzez zabawę.

R: (...) Nie wiem, wydaje mi się, że formuła poznańskiego Dnia wyczerpała się...

M: Dnia Organizacji...?

R: Tak. I teraz pytanie – jak te organizacje by chciały, żeby faktycznie uczestniczyły. Bo nawet jak one przyszły, to siedziały w domkach. Jak ja podchodziłam, bo chciałam porozmawiać, no to czasami nikogo nie było w domku, siedział ktoś na ławeczce, albo ktoś nie wiedział o co chodzi w ogóle. [05_IDI_NGO]

R: Działania na rzecz integracji, bo wolontariusze to są ludzie, którzy mają strasznie duży potencjał, chcą, oni chcą pomagać. (...) Bo mamy tyle fajnych miejsc, miasto ma takie duże możliwości, ja zawsze mówię. A tak słabo wykorzystujemy ten potencjał miasta, jeżeli chodzi o wolontariat. (...) Ale myślę sobie, że jest takie pole..., ja zawsze mówiłam, że fantastyczna jest Malta, całe jezioro Malta – i tam zrobić, nie wiem, taki wolontariat dla tego miasta. Na przykład takie spotkanie, wiosna czy coś. Dla mnie takie spotkanie organizacji, które działają właśnie w wolontariacie, zrobić jakieś zawody tam... [02_IDI_NGO]

²⁴ Oddział Koordynacji Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi Urzędu Miasta Poznania jest w trakcie tworzenia dokumentu mającego znamiona modelu współpracy samorządu lokalnego z trzecim sektorem i wolontariuszami.

Nie bez znaczenia do wzmocnienia poznańskiego trzeciego sektora jest też **efektywna współpraca międzywydziałowa Urzędu Miasta Poznania**.

R: Mogłaby być bardziej współpraca wydziałów...Chociażby też i przy konsultowaniu, bo np. są w tym samym czasie różnego rodzaju dokumenty i tego jest za dużo w danym czasie. Albo żeby właśnie razem zbierać te..., czy ułatwiać docieranie do konkursów. Czy różnego rodzaju spotkania, inicjatywy, szkolenia nie zawsze są... Jest lepiej niż było, muszę przyznać, ale jeszcze by to można bardziej uwspólniać.. [05_IDI_NGO]

Wśród oczekiwań organizacji pozarządowych kierowanych do Miasta Poznania pojawił się też postulat większej otwartości urzędniczej. W tym kontekście w toku wywiadów jako dobrą praktykę w tym zakresie niejednokrotnie przywoływano Wydział Kultury, który na bieżąco konsultuje projekty składane w ramach konkursów poprzez bezpośrednie, często indywidualne spotkania z aplikującymi. (Należy jednak dodać, że taka formuła współpracy z organizacjami jest efektywna z tego względu, że wspomniany Wydział w jednym roku budżetowym realizuje dwa nabory, podczas gdy np. Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych – kilkanaście). **Bieżąca asysta, doradztwo i konsultacje** w tym kontekście mogą stać się odpowiedzią Miasta na postulat większej otwartości urzędniczej.

Kolejnym oczekiwaniem kierowanym wobec Miasta Poznania, wypływającym z barier rozwoju poznańskiego trzeciego sektora jest wsparcie lokalowe. Przedstawiciele samorządu lokalnego podkreślają, że dzięki współpracy z Zarządem Komunalnych Zasobów Lokalowych prowadzone są działania mające na celu udostępnianie lokali komunalnych organizacjom pozarządowym na warunkach preferencyjnych (w tym „za złotówkę”). Zarówno Miasto, jak i organizacje pozarządowe mają świadomość, że w praktyce Zarząd Komunalnych Zasobów Lokalowych nie w pełni odpowiada na potrzeby i możliwości podmiotów trzeciego sektora. Zasadniczy problem polega na oferowaniu nieatrakcyjnych lokali, oddalonych od centrum miasta, często z uwagi na zły stan techniczny - wymagających dużych nakładów finansowych. Miasto, mając na uwadze te trudności w ostatnim czasie podjęło działania mające na celu wypracowanie z Zarządem Komunalnych Zasobów Lokalowych rozwiązań bardziej korzystnych dla trzeciego sektora. Ocena ich skuteczności jest zatem zadaniem, które nie powinno być zanadto odlekane. Należy również prowadzić szeroko zakrojoną politykę informacyjną wśród poznańskich podmiotów trzeciego sektora dotyczącą działań miejskich wspierających organizacje pozarządowe w pozyskaniu lokali na warunkach preferencyjnych.

Odpowiedzią na postulat wsparcia lokalowego ze strony Miasta Poznania jest także, już wcześniej wspomniana, **wspólna przestrzeń lokalowa dedykowana organizacjom pozarządowym**. Mowa tu o wykreowaniu miejsca, w którym podmioty, za kwotę najmu miałyby udostępniane powierzchnie na cele biurowe wraz z możliwością użytkowania powierzchni wspólnych.

Z kolei w odpowiedzi na postulowaną potrzebę pozyskiwania informacji o dostępnych formach finansowania działań trzeciego sektora, o wydarzeniach, szkoleniach, konsultacjach może być **sprofilowany newsletter informacyjny** w formie *direct mailingu* dedykowany organizacjom pozarządowym. Podmioty zainteresowane newsletterem miałyby możliwość zapisania się na stronie internetowej, poprzez wybranie interesujących je obszarów tematycznych czy wskazanie częstotliwości otrzymywania maili, itd. Trudnością może się jednak okazać zbieranie i redagowanie treści newslettera, przede wszystkim z uwagi na duże rozproszenie działań kierowanych do trzeciego sektora w ramach poszczególnych wydziałów miejskich. Pewnym ułatwieniem może być jednak czerpanie wiedzy z systemu informatycznego Witkac, w którym gromadzone są informacje o aktualnych konkursach i naborach. Po drugie natomiast, zadanie opracowywania newslettera można przekazać organizacji pozarządowej na zasadzie pomocniczości, która będzie pełnić rolę koordynatora newslettera. Jednym z zadań powierzonych temu podmiotowi, oprócz gromadzenia treści i redakcji newslettera powinno być wypracowanie skutecznych narzędzi pozyskiwania aktualnych informacji o działaniach na rzecz trzeciego sektora prowadzonych w wydziałach miejskich i ewentualnie w instytucjach publicznych także innych szczebli. Niezmiernie ważne z punktu widzenia efektywności takiego rozwiązania jest też promocja newslettera wśród poznańskiego trzeciego sektora, która również powinna być jednym z zadań powierzonych organizacji pozarządowej.

(...) Ale myślę, że jeżeli jest coś takiego, to może warto nad tym popracować, może w tym Centrum Bukowska trzeba by było większy potencjał włożyć taki informacyjny, tam dodatkowo uruchomić jakieś działania informacyjne. Ale nie na zasadzie leżących kartek, których ktoś nie doczyta. Może tam zrobić jakiś taki oddział, który by bardziej koordynował, działał. [07_IDI_SL]

R: Myślę, że dobry jest Facebook, aczkolwiek można by było opracować jakby taki pomysł na... taką strategię tego Facebooka, o czym informować, co by było najbardziej przydatne dla organizacji. Bo czasami są ważne i potrzebne informacje, a czasami są informacje, które nie są takie ważne i mogą umykać niektóre rzeczy, które są potrzebne.[05_IDI_NGO]

W kontekście informowania trzeci sektor o działaniach miejskich im dedykowanych, w tym np. konsultacji dokumentów strategicznych, np. Roczego Programu Współpracy Miasta Poznania z Organizacjami Pozarządowymi czy o posiedzeniach Komisji Dialogu Obywatelskiego lub spotkaniach roboczych warto rozważyć **wysyłkę personalnych zaproszeń** do poznańskich organizacji pozarządowych, w innej, bardziej przyjaznej formie, w odróżnieniu od urzędniczego komunikatu.

3.9.2. Metody komunikacji zwiększające zaangażowanie mieszkańców Poznania w wolontariat

Postulaty środowiska wolontariuszy przynajmniej w jednym aspekcie są zbieżne z oczekiwaniami poznańskiego trzeciego sektora. Podobnie jak organizacje pozarządowe, celem zwiększenia zaangażowania poznaniaków w działania wolontariackie oczekuje się integracji środowiska wolontariuszy. Tu najczęściej także mówiono o **pikniku**.

(...) Też jesteśmy na wielu akcjach i to też jakby integruje i organizacje i obecnych wolontariuszy. [01_FGI]

No moim zdaniem [integrowanie środowiska wolontariuszy] jest bardzo potrzebne i dlatego też wysłałam pomysłem tego projektu Wolontariusze o wolontariacie. Z paroma organizacjami się spotkaliśmy, było Hospicjum Palium, ze Stowarzyszenia Wiosna, ze Szlachetnej Paczki ludzie byli. I jeszcze kilka innych organizacji. I to zaowocowało fajnymi współpracami między różnymi ludźmi z tych organizacji. Tylko że też zainteresowanie było bardzo małe, Miasto też nie za bardzo chciało się włączyć w promocję tego wydarzenia, mimo że było współorganizowane tak naprawdę przez nich, bo dostaliśmy mały grant. Ale wydaje mi się, że jest bardzo duża potrzeba, jeżeli chodzi właśnie o podobne branże. [01_FGI]

A2: Ja np. myślę o takim przeciwdziałaniu wypaleniu. Bo wolontariusz..., czasami to jest tak, że wielki zapal, ale jednak trzeba jakoś tego wolontariusza zmotywować, żeby on został. Bo potem przychodzi rutyna... Najpierw jest „o Boże, Boże, działamy!” A potem: „e, to może nie dla mnie”. I w tym momencie, myślę sobie, nie wiem, raz do roku jakieś piękne spotkanie dla wolontariuszy! Tylko zrobić jakiś koncert na przykład dla wolontariuszy. [01_FGI]

R: (...) Właśnie zawsze myślałem o takim czymś, żeby zrobić taki wielkopolski zlot wolontariuszy, czyli zorganizować też taką chwilę wytchnienia dla nich wszystkich. Taką imprezę integracyjną, żeby zrzeszyć te wszystkie organizacje. Przecież tych wolontariuszy jest mnóstwo naprawdę. Żeby po prostu zorganizować taki duży piknik, żeby oni się też poznali, podzielili doświadczeniami.[01_IDI_WOL]

W kontekście coraz częściej padających głosów o wyczerpaniu się Poznańskiego Tygodnia Organizacji pozarządowych warto jednak rozważyć zmianę formuły takiego spotkania integrującego, niekoniecznie „zamiast”, ale może jako nowa inicjatywa miejska. Badania wyraźnie wskazują, że Piknik ma szansę na duże powodzenie wśród przedstawicieli trzeciego sektora i wolontariuszy.

Jednym z zadań miejskich, w kontekście wzmocnienia środowiska wolontariuszy i zwiększających zaangażowanie mieszkańców Poznania w wolontariat mogłoby być przygotowanie (lub zlecenie prowadzenia na zasadzie pomocniczości) **portalu internetowego** mającego charakter centrum wolontariatu miejskiego. Zgodnie z oczekiwaniami środowiska trzeciego sektora oraz wolontariuszy jego podstawową funkcją miałyby być kojarzenie obu stron, poprzez tworzenie bazy organizacji pozarządowych gotowych angażować w swoje działania wolontariuszy oraz bazy wolontariuszy chętnych do pracy wolontariackiej. Oprócz tego, portal powinien pełnić też rolę „tablicy ogłoszeniowej”, gdzie zawarte będą informacje o planowanych wydarzeniach, szkoleniach i kursach dla wolontariuszy. Owa tablica ogłoszeniowa musi być także atrakcyjna dla samych organizacji pozarządowych, więc powinna informować o szkoleniach dedykowanych organizacjom pozarządowym, prowadzonych konsultacjach i działaniach edukacyjnych pomagających przygotować zakresy zadań dla wolontariuszy, w tym dotyczące tworzenia programów dla wolontariuszy w poszczególnych organizacjach. Kluczowe jest jednak rozpropagowanie funkcji portalu w taki sposób, aby zarówno organizacje pozarządowe, jak i wolontariusze oraz potencjalni wolontariusze chcieli się w tę formułę włączyć.

A2: Taki portal byłby super. Że na przykład w Poznaniu w miesiącu październiku dzieją się takie i takie rzeczy – rusza kurs na wolontariusza Hospicjum Palium, seniorzy robią to i tamto, Akademia Przyszłości ma jakiś koncept. Jakby zrobić takie miejsce..., bo ja jako wolontariuszka Hospicjum, ja nie wiem, nie jestem w stanie wejść na stronę tej

organizacji, tamtej. Ale dla mnie by była zasadność tego Internetu, a nie, że ja wchodzę, jest jakieś biuro, to i tamto. [01_FGI]

R: Może warto byłoby się zastanowić się nad tym, czy nie stworzyć takiej bazy wolontariuszy? Nie wiem, czy coś takiego funkcjonuje czy nie. (...) Może po prostu brakuje takiej informacji, że coś takiego jest i jak to funkcjonuje. Nawet w dzisiejszych czasach to chyba warto zrobić to w takiej ikonografice. [03_IDI_WOL]

Sprawdzonym rozwiązaniem wzmacniającym wolontariat jest **funkcja koordynatora wolontariuszy**, pracującego na rzecz danej organizacji. Osoby pełniące funkcje koordynatora wolontariuszy, dzięki swemu doświadczeniu mogą okazać się przydatne Miastu nie tylko na etapie tworzenia portalu kojarzącego organizacje pozarządowe i wolontariuszy, ale także jego upowszechnianie.

A1: Ja się w stu procentach zgodzę z tym i dodam jeszcze, że może fajnie by było, gdyby Miasto wspierało koordynatorów wolontariuszy konkretnych organizacji, że oni dużo więcej wiedzą o potrzebach wolontariatu niż ktoś kto np. działa w Centrum i wie, że taka organizacja istnieje, ale nie ma zielonego pojęcia, czym ona się zajmuje i skieruje jakiegoś wolontariusza i że może się to zupełnie rozminąć z oczekiwaniami tej osoby czy organizacji.

A2: Miasto mogłoby, dodając do tego, co mówisz, wspierać tworzenie miejsc pracy dla koordynatorów. [01_FGI]

Wartym rozważenia jest pomysł wzmacniania wolontariatu poprzez zaangażowanie w te działania domy pomocy społecznej zarządzane przez Miasto Poznań. Badania wykazały, że wolontariusze nie pomagają w tych placówkach powszechnie z uwagi na duży opór kadry pracowniczej domów pomocy. Jedną z przyczyn tej niechęci może być brak przekonania pracowników DPS-ów do kwalifikacji wolontariuszy. Utworzenie, choćby pilotażowo w jednym z domów pomocy społecznej podległemu Miastu odpłatnej **funkcji koordynatora wolontariatu**, którego zadaniem byłoby opracowanie programu wolontariatu w DPS-ach, przygotowanie tych placówek do pracy z wolontariuszami, zaangażowanie chętnych wolontariuszy, a także ich przeszkolenie. Innym możliwym rozwiązaniem jest powołanie przy Prezydencie pełnomocnika ds. koordynacji wolontariatu w placówkach miejskich, którego zadaniem byłoby objęcie funkcji koordynatora we wszystkich domach pomocy społecznej podległych Miastu. To drugie rozwiązanie ma szansę być bardziej skuteczne, z uwagi na umocowanie tego stanowię przy Prezydencie Miasta Poznania.

Rekomendujemy również **zaangażowanie innych miejskich instytucji**, np. kulturalnych do włączania się w działania zmierzające do wzmocnienia poznańskiego wolontariatu. Mamy tu na myśli przede wszystkim nakłanianie władz tych placówek do wychodzenia z ofertą pracy dla wolontariuszy, ale również włączanie ich w funkcjonowanie portalu pośredniczącego pomiędzy trzecim sektorem a wolontariuszami, także tymi, którzy wolontariat „kulturalny” traktują jako atrakcyjne miejsce do zdobywania praktyki zawodowej.

Nie należy też zapominać o upowszechnianiu wolontariatu w szkołach publicznych.

4. ZAŁĄCZNIKI

W niniejszym rozdziale przedstawiono narzędzia badawcze wykorzystano w toku badań ilościowych (CATI/ CAWI) oraz badań jakościowych (IDI/ FGI).

4.1. Kwestionariusz wywiadu CATI/ CAWI²⁵

Firma badawcza Public Profits z Poznania na zlecenie Urzędu Miasta Poznania prowadzi badania pn. „**Diagnoza trzeciego sektora i wolontariatu w Poznaniu**”.

Nasza rozmowa potrwa nie więcej niż 15 minut. Bardzo zależy nam na tym, aby P. odpowiedzi były otwarte i szczerze. Od tego bowiem zależy prawdziwa wartość naszego badania i jego praktyczna przydatność. Wyniki tego badania mają pomóc w ustaleniu tego **jak jest**. Przede wszystkim jednak, mają one stać się podstawą **rekomendacji dla działań lokalnych instytucji mających wpływ na działalność i wsparcie NGO o wolontariatu w Poznaniu**.

Jednocześnie zapewniam P., że niniejsza ankieta ma charakter całkowicie poufny. Jej rezultaty posłużą nam **wyłącznie** do sporządzenia zbiorczych zestawień statystycznych. Żaden z uczestników badania nie będzie w żadnym razie **rozpoznawalny** w końcowym raporcie, jako konkretna osoba, która reprezentuje konkretną organizację.

CZĘŚĆ REKRUTACYJNA

R1. Zanim przejdziemy do części zasadniczej badania proszę o informację czy reprezentowana przez P. organizacja działa na rzecz mieszkańców Poznania?

Tak, wyłącznie na rzecz mieszkańców Poznania	➔	1	Przejdź do pytania 1
Tak, również na rzecz mieszkańców Poznania	➔	2	
Nie	➔	3	Zakończ badanie

CZĘŚĆ PIERWSZA – STAN PROWADZONEJ DZIAŁALNOŚCI

1. Jaki jest status działalności prowadzonej przez P. organizację?

Działalność aktywna	➔	1	Przejdź do pyt. 6
Działalność zawieszona	➔	2	
Działalność zamknięta	➔	3	Przejdź do pyt. 2

2. Z jakich powodów działalność została zawieszona/zamknięta? [rotowanie kafeterii, możliwość wielokrotnej odpowiedzi, proszę wskazać nie więcej niż trzy odpowiedzi]

Niewystarczające fundusze	➔	1
Brak chętnych osób do udziału w działalności organizacji	➔	2
Brak chętnych osób do pracy/wolontariatu	➔	3
Wypełnienie zadania/misji	➔	4
Brak zainteresowania działalnością przez odbiorców działań organizacji	➔	5
Brak lokalowe i sprzętowe do prowadzenia działalności	➔	6
Braki kompetencyjne i merytoryczne uniemożliwiające prowadzenie działalności	➔	7
Inne, jakie?	➔	

3. Kiedy działalność została zawieszona/zamknięta?

Do 3 miesięcy temu	➔	1	Jeżeli działalność zawieszona – przejdź do pyt. 4
Od 3 do 6 miesięcy temu	➔	2	
Od 6 do 12 miesięcy temu	➔	3	Jeżeli działalność zamknięta – zakończ wywiad.
Powyżej 12 miesięcy temu	➔	4	

4. Czy organizacja planuje wznowienie działania?

Tak	➔	1	Przejdź do pyt. 5
Nie	➔	2	Zakończ wywiad.

5. W jakim okresie czasu planowane jest ponowne rozpoczęcie działalności?

Do 3 miesięcy	➔	1	Zakończ wywiad.
Od 3 do 6 miesięcy	➔	2	

²⁵ Kwestionariusz CAWI był dostosowany do realizacji badania techniką ankiety internetowej.

Od 6 do 12 miesięcy	➔	3	
Powyżej 12 miesięcy	➔	4	
Trudno powiedzieć [nie czytać]	➔	5	

[Część pierwsza kwestionariusza (pytania od 1 do 5) zadana będzie wszystkim organizacjom na terenie miasta Poznania. Dalsza część (część druga i kolejne) zadana będzie maksymalnie 1000 aktywnym organizacjom].

CZĘŚĆ DRUGA – WYKORZYSTANE USŁUGI WSPARCIA

6. Z jakich usług wsparcia świadczonych przez wyspecjalizowane instytucje korzystała i/ lub korzysta P. organizacja? Przez usługi wsparcia rozumie się wszelkie zadania i działania innych podmiotów oraz jednostek [zarówno publicznych, jak i prywatnych], które wspomagają działalność P. organizacji. Działania te mogą być świadczone zarówno bezpłatnie, jak i odpłatnie. [rotowanie kafeterii, możliwość wielokrotnej odpowiedzi, proszę wskazać nie więcej niż trzy odpowiedzi]

Doradczych	➔	1		
Szkoleniowych	➔	2		
Informacyjnych	➔	3		
Wsparcia w kontaktach z potencjalnymi odbiorcami usług, klientami, beneficjentami,	➔	4		
Wsparcia w kontaktach z potencjalnymi partnerami, w tym z administracją samorządową	➔	5		
Innych, jakich?	➔			
Odmowa odpowiedzi [nie czytać]	➔	88		
Z żadnych				

Przejdź do pyt. 8

Przejdź do pyt. 7

7. Dlaczego dotychczas nie korzystał/a P. z usług wsparcia P. organizacji? [rotowanie kafeterii, możliwość wielokrotnej odpowiedzi, proszę wskazać nie więcej niż trzy odpowiedzi]

Brak wiedzy na temat możliwego wsparcia	➔	1	
Brak takiej potrzeby	➔	2	
Zbyt duże koszty	➔	3	
Brak wsparcia zgodnego z oczekiwaniami	➔	4	
Wsparcie było zbyt czasochłonne	➔	5	
Inne, jakie?	➔		

8. Jak ocenia P. stopień zaspokojenia ogólnych potrzeb wsparcia P. organizacji?

Bardzo dobrze	➔	1
Dobrze	➔	2
Obojętnie, nie mam zdania	➔	3
Źle	➔	4
Bardzo źle	➔	5
Odmowa odpowiedzi	➔	6

CZĘŚĆ TRZECIA – BIEŻĄCA DZIAŁALNOŚĆ INSTYTUCJI

9. Czy organizacja posiada spisana w formie dokumentu strategię działania?

Tak	➔	1
Nie	➔	2

10. Z jakiego rodzaju problemami spotyka się P. organizacja podczas codziennej działalności? [rotowanie kafeterii, możliwość wielokrotnej odpowiedzi, proszę wskazać nie więcej niż trzy odpowiedzi]

Kwestie lokalowe, trudności w zapewnieniu odpowiedniej lokalizacji	➔	1
Trudności związane z wyposażeniem biura	➔	2
Brak odpowiednich usług doradczych	➔	3
Brak odpowiednich usług informacyjnych	➔	4
Brak odpowiednich usług szkoleniowych	➔	5
Trudności w zdobywaniu funduszy zapewniających funkcjonowanie, brak płynności finansowej	➔	6
Skomplikowane formalności związane z korzystaniem ze środków zewnętrznych (w tym ze środków UE)	➔	7
Nadmiernie skomplikowane formalności związane z korzystaniem ze zdobytych środków	➔	8
Nadmiernie rozbudowane procedury biurokratyczne w administracji publicznej	➔	9
Brak osób gotowych bezinteresownie angażować się w działania organizacji	➔	10
Trudności w utrzymaniu zasobów kadrowych (konkurencja ze strony sfery biznesu)	➔	11

Brak dostępu do wiarygodnych informacji	➔	12
Niedoskonałość i niekompletność aktów prawnych regulujących działania organizacji	➔	13
Zbyt wysokie obciążenia podatkowe	➔	14
Brak współpracy w środowisku NGO	➔	15
Innych, jakich?	➔	16
Z żadnymi	➔	17
odmowa odpowiedzi [nie czytać]	➔	88

11. Proszę o podanie następujących informacji wyrażonych w wartościach liczbowych, które charakteryzują działalność P. organizacji w roku 2016: [ANKIETER: zapewnić o poufności, poprosić o podanie wielkości szacunkowo - jeżeli organizacja nie dysponuje takimi danymi lub umówić się na kolejny kontakt]

DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACJI	
Liczba wszystkich zrealizowanych projektów	
Liczba zrealizowanych projektów współfinansowanych ze środków Miasta Poznania	
Ogólna kwota, za jaką zrealizowano projekty	
Liczba beneficjentów zrealizowanych projektów	
Liczba wszystkich konkursów, w których startowała organizacja	
Liczba konkursów, w których startowała organizacja ogłoszonych przez Miasto Poznań	
Liczba wszystkich konkursów wygranych	
Liczba konkursów wygranych ogłoszonych przez Miasto Poznań	
Liczba odbiorców bezpośrednich projektów zrealizowanych przez organizację	
FINANSE	
Wysokość środków budżetowych	
Wysokość wszystkich otrzymanych dotacji łącznie	
Wysokość dotacji otrzymanych ze środków Miasta Poznania	
Wysokość środków własnych	
Wysokość środków przekazanych z innych źródeł	
Wysokość wpłaty i opłat uczestników	
Wysokość środków przeznaczonych na wynagrodzenia ogółem	
PARTNERZY I SIECI KOOPERACYJNE	
Liczba podmiotów biznesowych współpracujących w realizacji zadań	
Liczba innych podmiotów współpracujących w realizacji zadań	
Liczba projektów zrealizowanych przy pomocy innych podmiotów współpracujących w realizacji zadań	
Liczba konsultacji dot. spraw związanych z funkcjonowaniem ogółu NGO, w których organizacja brała udział	
Liczba zrealizowanych projektów we współpracy z samorządami	

12. Czy Państwa organizacja:	Tak	Nie
Bierze udział w konsultacjach aktów prawnych organizowanych przez Oddział Koordynacji Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi Urzędu Miasta Poznania?	Jeśli tak- przejść do pyt. 14	Jeśli nie – przejść do pyt. 13
Angażuje się we współpracę z Komisją Dialogu Obywatelskiego przy Wydziale Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Poznania	Jeśli tak- przejść do pyt. 14	Jeśli nie – przejść do pyt. 13
Angażuje się we współpracę z Poznańską Radą Działalności Pożytku Publicznego	Jeśli tak- przejść do pyt. 14	Jeśli nie – przejść do pyt. 13
Angażuje się we współpracę z radami osiedli	Jeśli tak- przejść do pyt. 14	Jeśli nie – przejść do pyt. 13
Prowadzi działania w ramach programu Centrum Inicjatyw Lokalnych	Jeśli tak- przejść do pyt. 14	Jeśli nie – przejść do pyt. 13

13. Dlaczego nie współpracują Państwo tym podmiotem?

[pytanie otwarte dla 1.]
[pytanie otwarte dla 2.]
[pytanie otwarte dla 3.]
[pytanie otwarte dla 4.]

14. Czy Państwa organizacja zgłaszała swoje propozycje do Rocznego Programu Współpracy Miasta Poznania z Organizacjami Pozarządowymi?

Tak	➔	1	przejdź do pyt. 15
Nie	➔	2	przejdź do pyt. 17

15. Czy Państwa organizacja zgłaszała:?

Propozycje finansowe	➔	1
Propozycje pozafinansowe	➔	2
Propozycje finansowe i pozafinansowe	➔	3

16. Jak ocenia P. stopień zadowolenia reprezentowanej przez P. organizacji ze współpracy z Urzędem Miasta Poznania?

Bardzo dobrze	➔	1
Dobrze	➔	2
Obojętnie, nie mam zdania	➔	3
Źle	➔	4
Bardzo źle	➔	5
Odmowa odpowiedzi	➔	6
Nie dotyczy [nie współpracuje]	➔	7

CZĘŚĆ CZWARTA – PRZYSZŁOŚĆ ORGANIZACJI. PLANOWANE FORMY WSPARCIA**17. Czy P. organizacja w ciągu najbliższych 2 lat zamierza...? [rotowanie kafeterii]**

	Zdecydowanie tak [4]	Raczej tak [3]	Raczej nie [2]	Zdecydowanie nie [1]	Trudno powiedzieć [0]	Nie dotyczy [9]
1. Zwiększyć liczbę pracowników						
2. Zwiększyć liczbę wolontariuszy						
3. Objąć wsparciem większą liczbę osób						
4. Poszerzyć zakres usług/ produktów						
5. Zainwestować w zakup środków trwałych [technologii IT, maszyn i urządzeń, itd.]						
6. Zainwestować w zakup nieruchomości lub wynajem nowej siedziby						
7. Zainwestować w rozwój pracowników poprzez skierowanie ich na szkolenia						
8. Wprowadzić zmiany organizacyjne, np. zmienić swoją strukturę, wprowadzić nowe standardy kontroli itp.						

18. Jakie są najważniejsze potrzeby informacyjne P. organizacji? Proszę wskazać nie więcej niż trzy obszary. [rotowanie kafeterii, możliwość wielokrotnej odpowiedzi, proszę wskazać nie więcej niż trzy odpowiedzi]

Administracyjno-prawne aspekty prowadzenia organizacji	➔	1
Dostępne programy pomocy publicznej i innych źródeł finansowania działalności	➔	2
Zasady i warunki ubiegania się o pomoc publiczną	➔	3
Pozyskiwanie informacji o możliwościach zasadach skorzystania z usług doradczych	➔	4
Pozyskiwanie informacji o możliwościach i zasadach korzystania z usług szkoleniowych	➔	5
Nawiązywanie współpracy partnerskiej	➔	6
Możliwości pozyskania lokalu	➔	7
Możliwości pozyskania wsparcia w postaci sprzętu i wyposażenia	➔	8
Możliwości pozyskania pracowników i wolontariuszy	➔	9
inne, jakie?	➔	

19. Jakie są najważniejsze potrzeby szkoleniowo-doradcze P. organizacji? Proszę wskazać nie więcej niż trzy obszary [rotowanie kafeterii, możliwość wielokrotnej odpowiedzi, proszę wskazać nie więcej niż trzy odpowiedzi]

Budowanie wizerunku, promocja organizacji	➔	1
Pozyskiwanie funduszy UE	➔	2
Umiejętności interpersonalne	➔	3
Zagadnienia formalno-prawne	➔	4
Zarządzanie finansami organizacji	➔	5
Zarządzanie ludźmi	➔	6
Zarządzanie projektami i programami	➔	7
Budowanie relacji z innymi sektorami, współpraca z administracją publiczną	➔	8
Pozyskiwanie i organizowanie pracy wolontariuszy	➔	9
Stosowanie nowoczesnych technologii [w tym zastosowania komputerów i Internetu]	➔	10
Wiedza na temat działalności gospodarczej świadczonych odpłatnie	➔	11
Znajomość języków obcych	➔	12

inne, jakie?	→		
--------------	---	--	--

20. Jakie są konkretne oczekiwania organizacji wobec Miasta Poznania

[pytanie otwarte]	→		
Brak oczekiwań [nie czytać]	→	1	
Trudno powiedzieć [nie czytać]	→	2	
odmowa odpowiedzi [nie czytać]	→	99	

CZĘŚĆ PIĄTA – WOLONTARIAT**21. Czy organizacja w ciągu ostatnich 2 lat współpracowała z wolontariuszami?**

Tak	→	1	
Nie	→	2	
odmowa odpowiedzi [nie czytać]	→	99	

22. Dlaczego nie? Co jest tego przyczyną? Proszę wskazać nie więcej niż dwie najważniejsze przyczyny.

Brak takiej potrzeby	→	1	Przejdź do pyt. 31
Brak dostępu do wolontariuszy	→	2	
Negatywne doświadczenia w pracy z wolontariuszami	→	3	
Bariery formalno-prawne	→	4	
Brak zainteresowania wolontariuszy pracą na rzecz organizacji	→	5	
Coś innego, co?	→		
odmowa odpowiedzi [nie czytać]	→	99	

23. Ilu wolontariuszy współpracuje z P. organizacją?

od 1 do 3 wolontariuszy	→	1
od 4 do 6 wolontariuszy	→	2
od 7 do 9 wolontariuszy	→	3
od 10 do 25 wolontariuszy	→	4
od 26 do 50 wolontariuszy	→	5
51 wolontariuszy i więcej	→	6
odmowa odpowiedzi [nie czytać]	→	99

24. Jaki jest najczęstszy status współpracujących z organizacją wolontariuszy?

Wolontariusze niezrzeszeni	→	1
Wolontariusze w roli członków organizacji pracujący społecznie	→	2
Inne osoby pracujące społecznie	→	3
Inny status, jaki?	→	
odmowa odpowiedzi [nie czytać]	→	99

25. Proszę podać w % jaki jest udział poszczególnych grup wolontariuszy wg następującej typologii: [UWAGA: suma podanych udziałów musi być równa 100%]

Uczniowie i studenci	→	%
Osoby pracujące	→	%
Seniorzy	→	%
Inny status, jaki?	→	%
odmowa odpowiedzi [nie czytać]	→	99

26. Jakie jest łączne miesięczne zaangażowanie godzinowe wszystkich wolontariuszy?

od 1 do 25 godzin	→	1
od 26 do 100 godzin	→	2
od 101 do 300 godzin	→	3
od 301 do 1000 godzin	→	4
od 1000 do 5000 godzin	→	5
5001 godzin i więcej	→	6
odmowa odpowiedzi [nie czytać]	→	99

27. Jaki typ wolontariusza dominuje w Państwa organizacji?

Wolontariusz „akcyjny” współpracujący z organizacją od akcji do akcji	→	1
Wolontariusz na stałe zaangażowany we współpracę z organizacją	→	2
Brak wyraźnej dominacji jednego typu wolontariusza	→	3
odmowa odpowiedzi [nie czytać]	→	99

28. Czy w zakresie pozyskiwania wolontariuszy współpracują Państwo z Poznańskim Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu „Centrum Bukowska”?

Tak	→	1
Nie	→	2
odmowa odpowiedzi [nie czytać]	→	99

29. W jaki inny sposób trafiają do Państwa wolontariusze?

[pytanie otwarte]	→	
odmowa odpowiedzi [nie czytać]	→	99

30. Czy wskazane powyżej wskazane źródła pozyskiwania wolontariuszy są wystarczające?

Tak	→	1
Nie	→	2
odmowa odpowiedzi [nie czytać]	→	99

CZĘŚĆ SZÓSTA– CHARAKTERYSTYKA ORGANIZACJI [dane poufne!]			
31. Ilu płatnych pracowników [tzw. etatowych oraz zatrudnionych na umowy cywilnoprawne, takie jak umowy-zlecenie oraz umowy o dzieło] zatrudnia P. organizacja?	od 1 do 3 pracowników	→	1
	od 4 do 6 pracowników	→	2
	od 7 do 9 pracowników	→	3
	od 10 do 25 pracowników	→	4
	od 26 do 50 pracowników	→	5
	51 pracowników i więcej	→	6
	Nie dotyczy	→	7
	odmowa odpowiedzi [nie czytać]	→	99
32. Jaki odsetek pracowników posiada wyższe wykształcenie?			%
33. Jakie są główne pola działalności P. organizacji? [BEZ ROTOWANIA KAFETERII, możliwość wielokrotnej odpowiedzi, proszę wskazać nie więcej niż <u>trzy</u> odpowiedzi]	1) pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób	→	1
	2) działalności na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	→	2
	3) działalności charytatywnej	→	3
	4) podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej	→	4
	5) działalności na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego	→	5
	6) ochrony i promocji zdrowia	→	6
	7) działalności na rzecz osób niepełnosprawnych	→	7
	8) promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy	→	8
	9) działalności na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn	→	9
	10) działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym	→	10
	11) działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości	→	11
	12) działalności wspomagającej rozwój techniki, wynalazczości i innowacyjności oraz rozpowszechnianie i wdrażanie nowych rozwiązań technicznych w praktyce gospodarczej	→	12
	13) działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych	→	13
	14) nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania	→	14
	15) wypoczynku dzieci i młodzieży	→	15
	16) kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego	→	16
	17) wspierania i upowszechniania kultury fizycznej	→	17
	18) ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego	→	18
	19) turystyki i krajoznawstwa	→	19
	20) porządku i bezpieczeństwa publicznego	→	20
	21) obronności państwa i działalności Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej	→	21

	22) upowszechniania i ochrony wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działań wspomagających rozwój demokracji	→	22
	23) ratownictwa i ochrony ludności	→	23
	24) pomocy ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen w kraju i za granicą	→	24
	25) upowszechniania i ochrony praw konsumentów	→	25
	26) działalności na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i	→	26
	27) promocji i organizacji wolontariatu	→	27
	28) pomocy Polonii i Polakom za granicą	→	28
	29) działalności na rzecz kombatantów i osób represjonowanych	→	29
	30) promocji Rzeczypospolitej Polskiej za granicą	→	30
	31) działalności na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka	→	31
	32) przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym	→	32
	33) działalności na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3, w zakresie określonym w pkt 1–32.	→	33
	odmowa odpowiedzi [nie czytać]	→	88
34. Jaka jest forma prawna organizacji?	Fundacja	→	1
	Stowarzyszenie zarejestrowane w KRS	→	2
	Stowarzyszenie zarejestrowane w gminie/powiecie	→	3
	Grupa nieformalna	→	4
	Związek stowarzyszeń [federacja]	→	5
	Przedstawicielstwo organizacji zagranicznej	→	6
	Organizacja powstała na mocy umowy Państwo-Kościół	→	7
	Izba gospodarcza	→	8
	Stowarzyszenie kultury fizycznej i/lub sportowej	→	8
	Inny, jaki?	→	
35. Czy organizacja prowadzi:	działalność odpłatną?	→	1
	działalność gospodarczą?	→	2
	działalność nieodpłatną?	→	3
36. W którym roku powstała organizacja?			rok
37. Jakie są obszary działalności P. organizacji? Proszę wskazać wszystkie obszary działalności.	gmina	→	1
	powiat	→	2
	województwo	→	3
	kraj	→	4
	zagranica	→	5
38. Jaki jest główny obszar działalności P. organizacji?	gmina	→	1
	powiat	→	2
	województwo	→	3
	kraj	→	4
	zagranica	→	5
39. Jakie są źródła przychodu P. organizacji? Proszę wskazać nie więcej niż 3 główne źródła.	Jednostki samorządu terytorialnego	→	1
	Darowizny od osób fizycznych	→	2
	Dochody z działalności gospodarczej	→	3
	Dochody z majątku	→	4
	Dochody z przekazania 1% podatku	→	5
	Darowizny od instytucji i firm	→	6
	Opłaty w ramach odpłatnej działalności statutowej	→	7
	Składki członkowskie	→	8
	Środki funduszy strukturalnych UE	→	9
	Wsparcie od innych organizacji	→	10
	Źródła ministerialne	→	11
	Fundusz Inicjatyw Obywatelskich	→	12
	Zbiórki publiczne	→	13
	Inne źródła, jakie?	→	14
	odmowa odpowiedzi [nie czytać]	→	77

40. Czy zwykle udaje się Państwu zapewnić na dany rok środki finansowe na działania własne na jego początku?	Zdecydowanie tak	→	1
	Raczej tak	→	2
	Raczej nie	→	3
	Zdecydowanie nie	→	4
	Trudno powiedzieć <i>[nie czytać]</i>	→	5
	<i>odmowa odpowiedzi [nie czytać]</i>	→	77
41. Gdzie znajduje się siedziba organizacji?	Lokalu wynajmowanym na zasadach komercyjnych	→	1
	Lokalu udostępnionym przez władze samorządowe na zasadach preferencyjnych	→	2
	Lokalu własnościowym	→	3
	Mieszkaniu prywatnym	→	4
	Innym lokalu, jakim?	→	
	<i>Odmowa odpowiedzi [nie czytać]</i>	→	77

Systematyczne badania umożliwiają nam lepsze zrozumienie działania organizacji pozarządowych i podejmowanie prób o poprawę ich warunków. Jeszcze raz dziękujemy P. za poświęcony czas.

4.2. Scenariusze indywidualnych wywiadów pogłębionych

4.2.1. Organizacje pozarządowe

Firma badawcza Public Profits z Poznania na zlecenie Urzędu Miasta Poznania prowadzi badania pn. „**Diagnoza trzeciego sektora i wolontariatu w Poznaniu**”.

Nasza rozmowa potrwa nie więcej niż 60 min. Bardzo zależy nam na tym, aby P. odpowiedzi były otwarte i szczerze. Od tego bowiem zależy prawdziwa wartość naszego badania i jego praktyczna przydatność. Wyniki tego badania mają pomóc w ustaleniu tego **jak jest**. Przede wszystkim jednak, mają one stać się podstawą **rekomendacji dla działań lokalnych instytucji mających wpływ na działalność i wsparcie NGO o wolontariatu w Poznaniu**.

Jednocześnie zapewniam Panią/ pana., że niniejsza rozmowa ma charakter całkowicie poufny. Jej rezultaty posłużą nam **wyłącznie** do sporządzenia zbiorczych analiz uniemożliwiających identyfikację badanego. Żaden z uczestników badania nie będzie w żadnym razie **rozpoznawalny** w końcowym raporcie, jako konkretna osoba, która reprezentuje konkretną organizację.

„Rozbiegówka”

1. Proszę powiedzieć jakie stanowisko zajmuje P. w reprezentowanej przez siebie organizacji, jakie jest P. doświadczenie pracy w trzecim sektorze, a także czym zajmuje się P. organizacja i jak długo funkcjonuje.
2. Proszę też powiedzieć co w ostatnich latach funkcjonowania P. organizacji było jej największym sukcesem?
 - a. Co o tym zdecydowało? Czy, a jeśli tak, jakie zewnętrzne podmioty przyczyniły się do tego?
3. Proszę też powiedzieć co w ostatnich latach funkcjonowania P. organizacji było jej największą porażką?
 - a. Co o tym zdecydowało? Czy, a jeśli tak, jakie zewnętrzne podmioty przyczyniły się do tego?

III. Inwentaryzacja poznańskiego wolontariatu wraz z jego potencjałem

4. Badania ilościowe przeprowadzone wśród organizacji pozarządowych działających na rzecz mieszkańców Poznania wskazuje, że ok. 70% z nich w ciągu ostatnich 2 lat współpracowała z wolontariuszami. Jak to wygląda w Państwa organizacji, proszę opowiedzieć o tej współpracy.
 - a. Jeśli nie ma współpracy z wolontariuszami, co jest tego przyczyną?
5. Badania ilościowe przeprowadzone wśród organizacji pozarządowych działających na rzecz mieszkańców Poznania wskazuje, że blisko 60% z nich [zdecydowanie tak i raczej tak) planuje w ciągu najbliższych 2 lat zwiększyć liczbę wolontariuszy. Jak to wygląda w Państwa organizacji?
 - a. Jakie są plany rozwojowe P. organizacji w kontekście wolontariatu?
 - b. Jakie działania w tym zakresie planują P. podjąć?

IV. Identyfikacja potrzeb wolontariuszy, oszacowanie stanu realizacji tych potrzeb poprzez analizę oferty wolontariatu dostarczanej przez organizacje pozarządowe i Miasto Poznań

6. Co według P jest główną motywacją wolontariuszy do angażowania się w akcje P. organizacji?
7. Jaka jest oferta wolontariatu w Poznaniu w kontekście działań P. organizacji?
8. Czy dostrzega P. różnicę w potrzebach wolontariuszy ze względu na wiek lub inne cechy społeczno-demograficzne? Jak?
9. Zdecydowana większość organizacji pozarządowych uczestniczących w badaniach telefonicznych nie współpracuje z Poznańskim Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych „Centrum Bukowska”. Jak P. sądzi, co jest tego przyczyną?
 - a. Jak wygląda współpraca P. organizacji z „Centrum Bukowska”? Dlaczego tak, dlaczego nie?
10. Z jakich źródeł wolontariusze angażujący się w działalność P. organizacji czerpią wiedzę o wolontariacie?
 - a. W jaki sposób dowiedzieli się o działalności P. organizacji?
 - b. W jaki inny sposób można by tę wiedzę rozpowszechniać, w kontekście P. doświadczeń?

V. Identyfikacja narzędzi i działań niezbędnych dla zaspokojenia potrzeb wolontariuszy i organizatorów wolontariatu [organizacji pozarządowych, Miasta Poznań]

11. Jakie działania służą wzmocnieniu wolontariatu? Co sprawia, że wolontariusze chętniej angażują się w działania P. organizacji? Lub ewentualnie innych podmiotów, które P. obserwują?
12. Jakie obszary najbardziej przyciągają wolontariuszy? Jak to wygląda w przypadku P. organizacji?
13. W jaki sposób warto rozwijać wolontariat w Poznaniu? Jakie działania należy podejmować, aby wolontariat stał się bardziej powszechny?
 - a. Jakie ewentualne wsparcie ze strony Miasta?
 - b. Jakie inne podmioty mogłyby się włączyć w takie działania upowszechniające?
14. Czy wolontariat powinien być organizowany branżowo? [np. przy MOPR, bibliotekach, CIL-ach, szpitalach, jednostkach kultury) czy centralnie [np. poprzez dotychczasowe „Centrum Bukowska”)?

VI. Identyfikacja potrzeb trzeciego sektora, w kontekście współpracy z Miastem

15. Badania ilościowe zrealizowane wśród organizacji pozarządowych działających na rzecz mieszkańców Poznania wskazują, że ponad 80% z nich nie angażuje się w działania miejskie, takie jak: konsultacje aktów prawnych organizowanych przez Oddział Koordynacji Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi Urzędu Miasta, czy współpraca z Komisją Dialogu Obywatelskiego przy Wydziale Zdrowia i Spraw Społecznych UMP czy współpraca z Poznańską Radą Działalności Pożytku Publicznego. Podobny odsetek organizacji nie zgłaszał swoich propozycji do Rocznego Programu Współpracy Miasta Poznania z Organizacjami Pozarządowymi. Jak P. sądzi, co jest tego przyczyną?
 - c. Jakie są doświadczenia P. organizacji w kontekście współpracy z tymi podmiotami?
16. Badania telefoniczne wskazują również na niski udział organizacji w działaniach programu Centrum Inicjatyw Lokalnych? Jak P. sądzi, co jest tego przyczyną?
 - d. Jakie są doświadczenia P. organizacji w kontekście działania w ramach programu CIL?
17. Badania telefoniczne wskazują również, że odsetek organizacji angażujących się we współpracę z radami osiedla jest nieco wyższy, niż w wcześniej wspomnianymi podmiotami, ok. 1/3 organizacji pozarządowych działających na rzecz mieszkańców działa wspólnie z radami osiedli. Jakie są doświadczenia P. organizacji w kontekście współpracy z tymi podmiotami?
18. Badania telefoniczne wskazują, że do najważniejszych problemów organizacji pozarządowych działających na rzecz mieszkańców Poznania należą trudności w zdobywaniu funduszy funkcjonowanie i brak płynności finansowej, ale także kwestie lokalowe [trudności w zapewnieniu odpowiedniej lokalizacji] czy brak osób gotowych bezinteresownie angażować się w działania organizacji? Jakie są bariery rozwoju trzeciego sektora w Poznaniu w perspektywie P. doświadczeń? Proszę o nich opowiedzieć.
 - a. Jakie są oczekiwania organizacji pozarządowych wobec instytucji publicznych, w tym Miasta Poznania w kontekście wyżej wspomnianych problemów?
19. Badania ilościowe zrealizowane wśród organizacji pozarządowych działających na rzecz mieszkańców Poznania wskazują, że zdecydowana większość organizacji nie współpracuje z Urzędem Miasta Poznania. Jakie doświadczenia ma w tym obszarze P. organizacja? Co więcej, ponad połowa w roku 2016 nie startowała w konkursach miejskich.
 - a. Jakie są oceny dot. współpracy samorządu z poznańskimi organizacjami pozarządowymi? Jakie są P. doświadczenia w tym zakresie?
 - b. Co można ocenić pozytywnie, a co negatywnie?
 - c. Jakie są P. doświadczenia w konkursach miejskich?
 - d. Jakie oceny dot. kryteriów wyboru projektu?
 - e. Jakie postulowane zmiany? Różne kryteria w różnych wydziałach, ujednolicone kryteria w ramach wydziałów miejskich?
20. O czym już wcześniej wspomnieliśmy, badania telefoniczne wskazują również na niski udział organizacji w działaniach programu Centrum Inicjatyw Lokalnych? Jak, w P. ocenie powinna się rozwijać współpraca organizacji pozarządowych w kontekście Centrum Inicjatyw Lokalnych w kontekście Centrum Inicjatyw Senioralnych Centrum Inicjatyw Rodzinnych w ramach współpracy trzeciego sektora z radami Osiedla jakie są dobre praktyki w tym zakresie?
21. Badania ilościowe zrealizowane wśród organizacji pozarządowych działających na rzecz mieszkańców Poznania wskazują, że ok. 70% z nich w ciągu 2 najbliższych lat planuje objąć wsparciem większą liczbę osób, a niecałe 60% - zwiększyć liczbę wolontariuszy, ponadto ponad połowa zamierza poszerzyć zakres usług/ produktów. Jakie są plany rozwojowe P. organizacji w ciągu najbliższych pięciu lat?
 - a. Jakiego wsparcia w kontekście tych planów mogą oczekiwać organizacje?
 - b. Jak to wygląda z perspektywy P. organizacji?

VII. Opracowanie skutecznych metod komunikacji pomiędzy trzecim sektorem a Miastem.

22. Z perspektywy doświadczeń P. organizacji jakie są sugerowane działania naprawcze w zakresie współpracy poznańskich organizacji pozarządowych z lokalnym samorządem i mieszkańcami?
 - a. Jakie inne metody komunikacji pomiędzy trzecim sektorem a Miastem są pożądane?
 - b. Jakie metody komunikacji powinny zostać wdrożone aby zwiększać zaangażowanie mieszkańców Poznania w wolontariat?
23. Jakie są dobre praktyki działań wspierających organizacje pozarządowe ze strony poszczególnych jednostek miejskich?
 - a. Jakie praktyki w tym zakresie dostrzega P. w swojej organizacji?
 - b. Jakie inne dobre praktyki w tym zakresie są P. znane?
 - c. Co Miasto Poznań powinno włączyć do swojej oferty wsparcia, aby działalność P. organizacji i innych była bardziej efektywna i widoczna?

Zakończenie

24. Czy jest jeszcze coś, o co powinniśmy P. zapytać w kontekście diagnozy trzeciego sektora i wolontariatu w Poznaniu?
25. O czym jeszcze powinniśmy powiedzieć Miastu?

Podziękowanie

4.2.2. Samorząd lokalny

Firma badawcza Public Profits z Poznania na zlecenie Urzędu Miasta Poznania prowadzi badania pn. „**Diagnoza trzeciego sektora i wolontariatu w Poznaniu**”.

Nasza rozmowa potrwa nie więcej niż 60 min. Bardzo zależy nam na tym, aby P. odpowiedzi były otwarte i szczerze. Od tego bowiem zależy prawdziwa wartość naszego badania i jego praktyczna przydatność. Wyniki tego badania mają pomóc w ustaleniu tego **jak jest**. Przede wszystkim jednak, mają one stać się podstawą **rekomendacji dla działań lokalnych instytucji mających wpływ na działalność i wsparcie NGO o wolontariatu w Poznaniu**.

Jednocześnie zapewniam Panią/ pana., że niniejsza rozmowa ma charakter całkowicie poufny. Jej rezultaty posłużą nam **wyłącznie** do sporządzenia zbiorczych analiz uniemożliwiających identyfikację badanego. Żaden z uczestników badania nie będzie w żadnym razie **rozpoznawalny** w końcowym raporcie, jako konkretna osoba, która reprezentuje konkretną organizację.

„Rozbiegówka”

1. Proszę powiedzieć, jakie stanowisko zajmuje P. w samorządzie lokalnym, jakie jest P. doświadczenie pracy związane ze wspieraniem trzeciego sektora?
 - a. W jaki sposób P. praca/ praca jednostki, w której P. pracuje jest związana z działalnością trzeciego sektora w Poznaniu?
 - b. Jakie P. lub działalność P. jednostki ma związki ze środowiskiem wolontariuszy w Poznaniu?
2. Proszę powiedzieć co w ostatnich latach P. pracy lub pracy jednostki, którą reprezentuje było największym sukcesem w kontekście poznańskiego trzeciego sektora i lub wolontariatu?
 - a. Co o tym zdecydowało? Czy, a jeśli tak, jakie zewnętrzne podmioty przyczyniły się do tego?
3. Proszę powiedzieć co w ostatnich latach P. pracy lub pracy jednostki, którą reprezentuje było największą porażką w kontekście poznańskiego trzeciego sektora i lub wolontariatu?
 - a. Co o tym zdecydowało? Czy, a jeśli tak, jakie zewnętrzne podmioty przyczyniły się do tego?

V. Identyfikacja narzędzi i działań niezbędnych dla zaspokojenia potrzeb wolontariuszy i organizatorów wolontariatu [organizacji pozarządowych, Miasta Poznań]

4. Z punktu widzenia doświadczeń działalności jednostki, którą P. reprezentuje w jaki sposób warto rozwijać wolontariat w Poznaniu?
 - a. Jakie działania należy podejmować, aby wolontariat stał się bardziej powszechny?
 - b. Jakie jest możliwe wsparcie ze strony Miasta, w kontekście działalności jednostki, którą P. reprezentuje?
 - c. Jakie inne podmioty mogłyby się włączyć w takie działania upowszechniające?
5. Czy P. zdaniem, wolontariat powinien być organizowany branżowo? [np. przy MOPR, bibliotekach, CIL-ach, szpitalach, jednostkach kultury] czy centralnie [np. poprzez dotychczasowe „Centrum Bukowska”)?

VI. Identyfikacja potrzeb trzeciego sektora, w kontekście współpracy z Miastem

6. Badania ilościowe wykazują, że ponad połowa organizacji pozarządowych działających na rzecz mieszkańców Poznania nie bierze udziału w konkursach ogłoszonych przez Miasto? Większość startujących organizacji jednak wygrywa przynajmniej jednej konkurs w Mieście.
 - a. Jak P. sądzi, co jest tego przyczyną?
 - b. Jak ten odsetek można zmniejszyć?
7. Badania ilościowe zrealizowane wśród organizacji pozarządowych działających na rzecz mieszkańców Poznania wskazują także, że ponad 80% z nich nie angażuje się w działania miejskie, takie jak: konsultacje aktów prawnych organizowanych przez Oddział Koordynacji Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi Urzędu Miasta, czy współpraca z Komisją Dialogu Obywatelskiego przy Wydziale Zdrowia i Spraw Społecznych UMP czy współpraca z Poznańską Radą Działalności Pożytku Publicznego. Podobny odsetek organizacji nie zgłasza swoich propozycji do Rocznego Programu Współpracy Miasta Poznania z Organizacjami Pozarządowymi. Jak P. sądzi, co jest tego przyczyną?
 - a. Jakie są doświadczenia P. jednostki w kontekście współpracy z tymi podmiotami?
 - b. Jakie działania może podjąć jednostka, którą P. reprezentuje aby wzmocnić współpracę poznańskiego trzeciego sektora z Miastem?
8. Badania telefoniczne wskazują również, że odsetek organizacji angażujących się we współpracę z radami osiedla jest nieco wyższy, niż w wcześniej wspomnianymi podmiotami, ok. 1/3 organizacji pozarządowych działających na rzecz mieszkańców działa wspólnie z radami osiedli. Jakie są doświadczenia P. organizacji w kontekście współpracy z tymi podmiotami?
 - a. Czy zna P. przejawy takiej współpracy rad osiedla z NGO's?
 - b. Jakie działania może podjąć jednostka, którą P. reprezentuje aby wzmocnić współpracę poznańskiego trzeciego sektora z radami osiedla?
9. Badania ilościowe przeprowadzone wśród organizacji pozarządowych działających na rzecz mieszkańców Poznania wskazuje, że zdecydowana większość organizacji pozarządowych uczestniczących w badaniach telefonicznych nie

współpracuje z Poznańskim Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych „Centrum Bukowska”. Jak P. sądzi, co jest tego przyczyną?

- a. W jaki sposób działalność jednostki, którą P. reprezentuje może tę współpracę zacieśnić?
10. Badania telefoniczne wskazują, że do najważniejszych problemów organizacji pozarządowych działających na rzecz mieszkańców Poznania należą trudności w zdobywaniu funduszy funkcjonowanie i brak płynności finansowej, ale także kwestie lokalowe (trudności w zapewnieniu odpowiedniej lokalizacji) czy brak osób gotowych bezinteresownie angażować się w działania organizacji? Jakie są bariery rozwoju trzeciego sektora w Poznaniu w perspektywie P. doświadczeń? Proszę o nich opowiedzieć.
 - a. Jakie działania może podjąć jednostka, którą P. reprezentuje aby wspomniane problemy organizacji eliminować?
11. Badania ilościowe zrealizowane wśród organizacji pozarządowych działających na rzecz mieszkańców Poznania wskazują, że zdecydowana większość organizacji nie współpracuje z Urzędem Miasta Poznania. Jak doświadczenia ma w tym obszarze P. jednostka?
 - a. Co można ocenić pozytywnie, a co negatywnie?
 - b. Jakie są oceny dot. współpracy P. jednostki z poznańskimi organizacjami pozarządowymi? Co jest największym problemem we wspomnianej współpracy?
 - c. Jak owe problemy można eliminować?
12. Oceny dotyczące współpracy trzeciego sektora z samorządem lokalnym są bardzo dobre i dobre (prawie 80%), niemniej jednak przedstawiciele badanych organizacji oczekują od Miasta przede wszystkim:
 - Większej otwartości na nowatorskie pomysły organizacji lub niszowe projekty
 - Zwiększenia dotacji
 - Uwzględnienia młodych i małych organizacji w warunkach dostępowych do konkursów miejskich
 - Wsparcia lokalowego/ sprzętowego
 - Otrzymywania sprofilowanych informacji o działaniach samorządu w kontekście trzeciego sektora
 - Promocji/ patronatu nad działalnością organizacji
 - Większej transparentności w przyznawaniu dotacji.

W jaki sposób reprezentowana przez P. jednostka może się odnieść do tych oczekiwań? Pomówmy o każdym z nich.

 - a. Co, P. zdaniem wymaga najszybszych działań naprawczych?
13. O czym już wcześniej wspomnieliśmy, badania telefoniczne wskazują również na niski udział organizacji w działaniach programu Centrum Inicjatyw Lokalnych? Jak, w P. ocenie powinna się rozwijać współpraca organizacji pozarządowych w kontekście Centrum Inicjatyw Lokalnych w kontekście Centrum Inicjatyw Senioralnych Centrum Inicjatyw Rodzinnych w ramach współpracy trzeciego sektora z radami Osiedla jakie są dobre praktyki w tym zakresie?
14. Badania ilościowe zrealizowane wśród organizacji pozarządowych działających na rzecz mieszkańców Poznania wskazują, że ok. 70% z nich w ciągu 2 najbliższych lat planuje objąć wsparciem większą liczbę osób, a niecałe 60% - zwiększyć liczbę wolontariuszy, ponadto ponad połowa zamierza poszerzyć zakres usług/ produktów. Jakiego wsparcia w kontekście tych planów mogą oczekiwać organizacje od jednostki, którą P. reprezentuje?

VII. Opracowanie skutecznych metod komunikacji pomiędzy trzecim sektorem a Miastem.

15. Z perspektywy doświadczeń P. jednostki jakie są sugerowane działania naprawcze w zakresie współpracy poznańskich organizacji pozarządowych z lokalnym samorządem i mieszkańcami?
 - d. Jakie inne metody komunikacji pomiędzy trzecim sektorem a Miastem są możliwe?
 - e. Jakie metody komunikacji powinny zostać wdrożone aby zwiększać zaangażowanie mieszkańców Poznania w wolontariat?
16. Jakie są dobre praktyki działań wspierających organizacje pozarządowe ze strony poszczególnych jednostek miejskich?
 - f. Jakie praktyki w tym zakresie dostrzega P. w jednostce, którą P. reprezentuje?
 - g. Jakie inne dobre praktyki w tym zakresie są P. znane?
 - h. Co Miasto Poznań może włączyć do swojej oferty wsparcia, aby działalność P. organizacji i innych była bardziej efektywna i widoczna?

Zakończenie

17. Czy jest jeszcze coś, o co powinniśmy P. zapytać w kontekście diagnozy trzeciego sektora i wolontariatu w Poznaniu?
18. O czym jeszcze powinniśmy powiedzieć naszemu Zleceniodawcy?

Podziękowanie

4.2.3. Środowisko wolontariuszy

Firma badawcza Public Profits z Poznania na zlecenie Urzędu Miasta Poznania prowadzi badania pn. „**Diagnoza trzeciego sektora i wolontariatu w Poznaniu**”.

Nasza rozmowa potrwa nie więcej niż 60 min. Bardzo zależy nam na tym, aby P. odpowiedzi były otwarte i szczerze. Od tego bowiem zależy prawdziwa wartość naszego badania i jego praktyczna przydatność. Wyniki tego badania mają pomóc w ustaleniu tego **jak jest**. Przede wszystkim jednak, mają one stać się podstawą **rekomendacji dla działań lokalnych instytucji mających wpływ na działalność i wsparcie NGO o wolontariatu w Poznaniu**.

Jednocześnie zapewniam Panią/ pana., że niniejsza rozmowa ma charakter całkowicie poufny. Jej rezultaty posłużą nam **wyłącznie** do sporządzenia zbiorczych analiz uniemożliwiających identyfikację badanego. Żaden z uczestników badania nie będzie w żadnym razie **rozpoznawalny w końcowym raporcie**, jako konkretna osoba, która reprezentuje konkretną organizację.

„Rozbiegówka”

1. Proszę powiedzieć jakie stanowisko w jaki sposób jest P. ze środowiskiem wolontariuszy, jakie jest P. doświadczenie pracy w trzecim sektorze i w wolontariacie, na czym polega P. praca związana z wolontariatem? Czy poza tym zawodowo zajmuje się też innym obszarem rynkowym/ społecznym?
2. Proszę też powiedzieć co w ostatnich latach P. pracy w środowisku wolontariuszy było największym sukcesem?
 - a. Co o tym zdecydowało? Czy, a jeśli tak, jakie zewnętrzne podmioty przyczyniły się do tego?
3. Proszę też powiedzieć co w ostatnich latach P. pracy w środowisku wolontariuszy było największą porażką?
 - a. Co o tym zdecydowało? Czy, a jeśli tak, jakie zewnętrzne podmioty przyczyniły się do tego?

III. Inwentaryzacja poznańskiego wolontariatu wraz z jego potencjałem

4. Badania ilościowe przeprowadzone wśród organizacji pozarządowych działających na rzecz mieszkańców Poznania wskazuje, że ok. 70% z nich w ciągu ostatnich 2 lat współpracowała z wolontariuszami. Jak to wygląda z P. doświadczeń, proszę o nich opowiedzieć.
 - a. Jakie zmiany ilościowe i jakościowe zaszły w poznańskim wolontariacie w ostatnich latach?
 - b. Czym w P. ocenie te zmiany [lub brak tych zmian] są spowodowane?
5. Badania ilościowe przeprowadzone wśród organizacji pozarządowych działających na rzecz mieszkańców Poznania wskazuje, że blisko 60% z nich [zdecydowanie tak i raczej tak] planuje w ciągu najbliższych 2 lat zwiększyć liczbę wolontariuszy. W jaki sposób może P. te wyniki skomentować?
 - a. Czy poznańskie środowisko wolontariuszy jest w stanie odpowiedzieć na takie zapotrzebowanie?
 - b. Czy w związku z tym planują P. podjąć jakieś działania w tym zakresie?
6. Badania ilościowe wykazują także, że te 30% organizacji, które nie korzysta ze wsparcia organizacji wskazuje, że najczęstszą przyczyną braku tej współpracy jest brak potrzeb. Około 15% organizacji, z tych które nie współpracują z wolontariuszami nie wie jak się do tego zabrać, nie zna możliwości?
 - a. Jak można im tym pomóc?
 - b. Jakie ma P. doświadczenia w tym zakresie?
7. Badania ilościowe wykazują także, że ponad połowa badanych organizacji współpracuje z wolontariuszami niezrzeszonymi, tylko 1/3 współpracujących z badanymi organizacjami wolontariuszy są jednocześnie członkami tychże organizacji pracującymi społecznie. Czy może P. w jakiś sposób skomentować te dane? Jakie są P. doświadczenia w tym zakresie?
8. Ponad połowa wolontariuszy współpracujących z poznańskimi organizacjami działa akcyjnie, tj. od akcji do akcji, 1/3 – na stałe. Czy może P. w jakiś sposób skomentować te dane? Jakie są P. doświadczenia w tym zakresie?
 - a. Jakie są dobre, a jakie złe strony takiego typu współpracy?

IV. Identyfikacja potrzeb wolontariuszy, oszacowanie stanu realizacji tych potrzeb poprzez analizę oferty wolontariatu dostarczanej przez organizacje pozarządowe i Miasto Poznań

9. Co według P jest główną motywacją wolontariuszy do angażowania się w działalność organizacji pozarządowych?
10. Czy dostrzega P. różnicę w potrzebach/ oczekiwaniach wolontariuszy ze względu na wiek lub inne cechy społeczno-demograficzne? Jakież?
11. Jaka jest oferta wolontariatu w Poznaniu? Który obszar działań organizacji dominuje, który w P. ocenie doświadcza niedostatków?
12. Zdecydowana większość organizacji pozarządowych uczestniczących w badaniach telefonicznych nie współpracuje z Poznańskim Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych „Centrum Bukowska”. Jak P. sądzi, co jest tego przyczyną?
 - a. Jakież P. ma doświadczenia działalnością z „Centrum Bukowska”?
 - b. Dlaczego dobre, dlaczego złe?
13. Badane organizacje wskazują, że pozyskują wolontariuszy poprzez własną sieć kontaktów, poprzez ogłoszenia w Internecie, za pośrednictwem szkół i uczelni, z polecenia. A z jakich źródeł wolontariusze angażujący się w działalność poznańskich organizacji pozarządowych czerpią wiedzę o wolontariacie?

- a. W jaki sposób trafił(a) P. do organizacji?
- b. W jaki inny sposób można by tę wiedzę pozyskiwać, w kontekście P. doświadczeń?

V. Identyfikacja narzędzi i działań niezbędnych dla zaspokojenia potrzeb wolontariuszy i organizatorów wolontariatu [organizacji pozarządowych, Miasta Poznań]

14. Jakie działania służą wzmocnieniu wolontariatu? Co sprawia, że wolontariusze chętniej angażują się w działania organizacji pozarządowych?
15. Jakie obszary najbardziej przyciągają wolontariuszy? A jakie najmniej?
16. W jaki sposób warto rozwijać wolontariat w Poznaniu? Jakie działania należy podejmować, aby wolontariat stał się bardziej powszechny?
 - a. Jakie ewentualne oczekiwane wsparcie ze strony Miasta?
 - b. Jakie inne podmioty mogłyby się włączyć w takie działania upowszechniające?
17. Czy wolontariat powinien być organizowany branżowo? [np. przy MOPR, bibliotekach, CIL-ach, szpitalach, jednostkach kultury] czy centralnie [np. poprzez dotychczasowe „Centrum Bukowska”]?
18. Jakie są oczekiwania wolontariuszy dot. sformalizowania pracy wolontariuszy?
19. Czego P. brakuje w poznańskim wolontariacie? W jaki sposób Miasto mogłoby na te oczekiwania odpowiedzieć?

Zakończenie

20. Czy jest jeszcze coś, o co powinniśmy P. zapytać w kontekście diagnozy wolontariatu w Poznaniu?
21. O czym jeszcze powinniśmy powiedzieć Miastu w kontekście rozwoju wolontariatu?

Podziękowanie

4.2.4. Organizacje pozarządowe. Ekspert ds. trzeciego sektora i wolontariatu

Firma badawcza Public Profits z Poznania na zlecenie Urzędu Miasta Poznania prowadzi badania pn. „**Diagnoza trzeciego sektora i wolontariatu w Poznaniu**”.

Nasza rozmowa potrwa nie więcej niż 60 min. Bardzo zależy nam na tym, aby P. odpowiedzi były otwarte i szczerze. Od tego bowiem zależy prawdziwa wartość naszego badania i jego praktyczna przydatność. Wyniki tego badania mają pomóc w ustaleniu tego **jak jest**. Przede wszystkim jednak, mają one stać się podstawą **rekomendacji dla działań lokalnych instytucji mających wpływ na działalność i wsparcie NGO o wolontariatu w Poznaniu**.

Jednocześnie zapewniam Panią/ pana., że niniejsza rozmowa ma charakter całkowicie poufny. Jej rezultaty posłużą nam **wyłącznie** do sporządzenia zbiorczych analiz uniemożliwiających identyfikację badanego. Żaden z uczestników badania nie będzie w żadnym razie **rozpoznawalny** w końcowym raporcie, jako konkretna osoba, która reprezentuje konkretną organizację.

„Rozbiegówka”

1. Proszę powiedzieć jakie stanowisko zajmuje P. w reprezentowanej przez siebie organizacji, jakie jest P. doświadczenie pracy w trzecim sektorze?
 - a. Jak długo?
 - b. Czym konkretnie się P. zajmuje?
 - c. W jakich ciałach doradczych P. brał/ bierze udział?

III. Inwentaryzacja poznańskiego wolontariatu wraz z jego potencjałem

2. Jak P. ocenia rozwiązania prawne dot. organizacji wolontariatu w Polsce?
 - a. Jakie są bariery rozwoju wolontariatu?
 - b. Jeśli nie ma współpracy z wolontariuszami, co jest tego przyczyną?
 - c. Czy wszystkie NGO mogą/ powinny współpracować z wolontariuszami?
 - d. Jak tę współpracę można rozwijać? Jakie zna P. dobre praktyki w tym zakresie?

V. Identyfikacja narzędzi i działań niezbędnych dla zaspokojenia potrzeb wolontariuszy i organizatorów wolontariatu [organizacji pozarządowych, Miasta Poznań]

3. Jakie działania służą wzmocnieniu wolontariatu? Co sprawia, że wolontariusze chętniej angażują się w działania organizacji pozarządowych?
4. Jakie obszary najbardziej przyciągają wolontariuszy najbardziej? A jakie najmniej?
5. W jaki sposób warto rozwijać wolontariat? Jakie działania należy podejmować, aby wolontariat stał się bardziej powszechny?
 - a. Jakie ewentualne wsparcie ze strony samorządów lokalnych?

- b. Jakie inne podmioty mogłyby się włączyć w takie działania upowszechniające?
- 6. Czy wolontariat powinien być organizowany branżowo? [np. przy MOPR, bibliotekach, CIL-ach, szpitalach, jednostkach kultury] czy centralnie?
 - a. Dlaczego branżowo, dlaczego lokalnie?

VI. Identyfikacja potrzeb trzeciego sektora, w kontekście współpracy z Miastem

- 7. Badania ilościowe zrealizowane wśród organizacji pozarządowych działających na rzecz mieszkańców Poznania wskazują, że ponad 80% z nich nie angażuje się w działania miejskie, takie jak: konsultacje aktów prawnych, ciała inicjatywno-doradcze, tworzone przez zainteresowane organizacje pozarządowe przy „tematycznych” wydziałach w samorządzie lokalnym. Jak P. sądzi, co jest przyczyną tego stanu rzeczy? Dlaczego organizacje pozarządowe [nie tylko zapewne poznańskie] nie chcą się włączać w takie formy współpracy z samorządami?
 - a. Jakie są doświadczenia P. organizacji w kontekście współpracy z jednostkami samorządowymi?
 - b. Jakie są dobre praktyki w tym zakresie?
- 8. Badania telefoniczne wskazują, że do najważniejszych problemów organizacji pozarządowych działających na rzecz mieszkańców Poznania należą trudności w zdobywaniu funduszy funkcjonowanie i brak płynności finansowej, ale także kwestie lokalowe [trudności w zapewnieniu odpowiedniej lokalizacji] czy brak osób gotowych bezinteresownie angażować się w działania organizacji?
 - a. Jakie są inne bariery rozwoju trzeciego sektora w perspektywie P. doświadczeń? Proszę o nich opowiedzieć. Co doświadcza znanym P. organizacjom najbardziej?
 - b. Jakie te bariery można niwelować? Czy zna P. dobre praktyki w tym zakresie?

VII. Opracowanie skutecznych metod komunikacji pomiędzy trzecim sektorem a Miastem.

- 9. Z perspektywy doświadczeń P. organizacji jakie są sugerowane działania naprawcze w zakresie współpracy organizacji pozarządowych z lokalnymi samorządami i mieszkańcami?
 - a. Jakie inne metody komunikacji pomiędzy trzecim sektorem a samorządem lokalnym są pożądane?
 - b. Jakie metody komunikacji powinny zostać wdrożone aby zwiększać zaangażowanie mieszkańców w wolontariat?
 - c. Działania integrujące? Jakie działania integrujące?
- 10. Jakie są dobre praktyki działań wspierających organizacje pozarządowe ze strony poszczególnych jednostek miejskich?
 - a. Jakie praktyki w tym zakresie dostrzega P. w swojej organizacji?
 - b. Jakie inne dobre praktyki w tym zakresie są P. znane?
 - c. Co Miasto Poznań/ lub w ogóle samorząd lokalny powinien włączyć do swojej oferty wsparcia, aby działalność organizacji pozarządowych była bardziej efektywna i widoczna?

Zakończenie

- 11. Czy jest jeszcze coś, o co powinniśmy P. zapytać w kontekście diagnozy trzeciego sektora i wolontariatu?

Podziękowanie

4.3. Scenariusz zogniskowanego wywiadu grupowego

Firma badawcza Public Profits z Poznania na zlecenie Urzędu Miasta Poznania prowadzi badania pn. „**Diagnoza trzeciego sektora i wolontariatu w Poznaniu**”. Wyniki tego badania mają pomóc w ustaleniu tego jak jest. Przede wszystkim jednak, mają one stać się podstawą rekomendacji dla działań lokalnych instytucji mających wpływ na działalność i wsparcie wolontariatu w Poznaniu.

Nasze spotkanie potrwa nie więcej niż 60 min. Bardzo zależy nam na tym, aby P. odpowiedzi były otwarte i szczerze. Jednocześnie zapewniam P., że niniejsza rozmowa ma charakter całkowicie poufny. Jej rezultaty posłużą nam wyłącznie do sporządzenia zbiorczych analiz uniemożliwiających identyfikację badanego. Żaden z uczestników badania nie będzie w żadnym razie rozpoznawalny w końcowym raporcie, jako konkretna osoba, która reprezentuje konkretną organizację.

Kwestie techniczne: nagrywanie, pojedyncze mówienie, wyłączenie/ wyciszenie telefonów komórkowych, kartki z imionami.

„Rozbiegówka”

- 2. Proszę powiedzieć kilka słów o sobie, a następnie w jaki sposób są P. związani ze środowiskiem wolontariuszy, jakie jest P. doświadczenie w wolontariacie, na czym polega Wasza praca związana z wolontariatem?
- 3. Jak to się zaczęło?
 - a. Kiedy, jak i gdzie?
 - b. Jakie branże wolontariackie?
- 4. Co można uznać za sukces w pracy wolontariusza?
 - a. Co/ kto o tym decyduje?

5. A co można uznać za porażkę w pracy wolontariusza?
 - a. Co/ kto o tym decyduje?

III. Inwentaryzacja poznańskiego wolontariatu wraz z jego potencjałem

6. Czy dostrzegają P. jakieś zmiany w ostatnich latach w środowisku wolontariuszy?
 - a. Zmiany ilościowe?
 - b. Zmiany jakościowe?
 - c. Czym w P. ocenie te zmiany [lub brak tych zmian] są spowodowane?
7. Badania ilościowe przeprowadzone wśród organizacji pozarządowych działających na rzecz mieszkańców Poznania wskazuje, że blisko 60% z nich [zdecydowanie tak i raczej tak] planuje w ciągu najbliższych 2 lat zwiększyć liczbę wolontariuszy.
 - a. Czy poznańskie środowisko wolontariuszy jest w stanie odpowiedzieć na takie zapotrzebowanie? Czy widzą P. takie możliwości?
8. Czy P. zdaniem wszystkie organizacje pozarządowe, niezależnie od obszaru, którym się zajmują mogą/ powinny współpracować z wolontariuszami?
9. W jaki sposób jesteście P. związani z organizacjami pozarządowymi, na rzecz których świadczą P. wolontariat?
 - a. Wolontariat niezrzeszony, wolontariat w roli członka organizacji?
 - b. Akcyjny czy stały?
 - c. Jakie są dobre, a jakie złe strony takiego typu współpracy?
 - d. Co ma decydujące znaczenie?

IV. Identyfikacja potrzeb wolontariuszy, oszacowanie stanu realizacji tych potrzeb poprzez analizę oferty wolontariatu dostarczanej przez organizacje pozarządowe i Miasto Poznań

10. **Zadanie 1.** Proszę przez moment się zastanowić i w 2-3 zdaniach naszkicować ATRAKCYJNE OGŁOSZENIE O PRACY DLA WOLONTARIUSZY. Branża, typ organizacji, charakter pracy, oczekiwania i benefity – dowolne. [MODERATOR: po kilku minutach prosi respondentów o odczytanie tych zaproszeń, a następnie wybiera 2-3 wyróżniające się i przechodzi do zadawania pytań szczegółowych]:
 - a. Które z nich jest dla Was najbardziej atrakcyjne? Co przyciąga? Jakie elementy?
 - b. Co decyduje o atrakcyjności tego/ wybranego ogłoszenia?
 - c. Co sprawia, że dane ogłoszenie odrzucamy?
 - d. Jakie są oczekiwania wolontariuszy dotyczące pracy wolontaryjnej?
 - e. Czego potrzebują P., aby czuć się dobrze/ bezpiecznie w tej pracy?
11. Jaka jest oferta wolontariatu w Poznaniu?
 - a. Który obszar działań organizacji dominuje, który w P. ocenie doświadcza niedostatków?
 - b. Który jest najbardziej pożądany? Jak to wygląda ze względu na różnice społeczno-demograficzne?
12. Jakie są P. doświadczenia związane z formalizacją pracy wolontariuszy?
 - a. Umowy, porozumienia?
 - b. Zaświadczenia/ dyplomy?
 - c. Inne, jakie?
 - d. Jakie są oczekiwania dot. sformalizowania pracy wolontariuszy?
13. Co w P. przypadku jest główną motywacją wolontariuszy do angażowania się w działalność organizacji pozarządowych? Jak ważna jest:
 - a. Chęć pomagania?
 - b. Zagospodarowanie wolnego czasu?
 - c. Potrzeba bycia potrzebnym?
 - d. Poznawanie innych ludzi?
 - e. Poznawanie nowych obszarów życia/ poszerzanie zainteresowań?
 - f. Jakże inne?
14. **Zadanie 2.** [Moderator zapisuje na kartkach motywy podejmowania pracy wolontaryjnej, a następnie prosi respondentów o ułożenie motywów od najważniejszych do najmniej ważnych przechodzi do zadawania pytań szczegółowych]:
 - a. Dlaczego ten motyw znalazł się na pierwszym miejscu, czy wszyscy się z tym zgadzamy?
 - b. Dlaczego ten motyw znalazł się na..., itd.
15. **Zadanie 3.** Jakie elementy społeczno-demograficzne cechują typowego wolontariusza? [MODERATOR: rozdaje karki z symbolem ludzika/ wolontariusza z prośbą o indywidualne opisanie wolontariusza ze względu na podstawowe cechy społeczno-demograficzne: wiek, płeć, wykształcenie, sytuacja pracy, dochód, itd., następnie prosi o odczytanie tych cech oraz ich wspólne skomentowanie]:
 - a. Jakże się powtarzają?
 - b. Które cechy zaskakują?
16. Badane organizacje wskazują, że pozyskują wolontariuszy poprzez własną sieć kontaktów, poprzez ogłoszenia w Internecie, za pośrednictwem szkół i uczelni, z polecenia. A z jakich źródeł Wy czerpicie wiedzę o wolontariacie? O pracy dla wolontariuszy?
 - a. W jaki sposób trafił(a) P. do organizacji?

- b. W jaki inny sposób można by tę wiedzę pozyskiwać, w kontekście P. doświadczeń?
- 17. Zdecydowana większość organizacji pozarządowych uczestniczących w badaniach telefonicznych nie współpracuje z Poznańskim Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu „Centrum Bukowska”. Czy znacie tę instytucję?
 - a. Jakie macie doświadczenia z działalnością z „Centrum Bukowska”?
 - b. Dlaczego dobre, dlaczego złe?

V. Identyfikacja narzędzi i działań niezbędnych dla zaspokojenia potrzeb wolontariuszy i organizatorów wolontariatu [organizacji pozarządowych, Miasta Poznań]

- 18. Wracając do naszego pierwszego zdania -OGŁOSZENIA O PRACĘ DLA WOLONTARIUSZY – gdzie takie ogłoszenie powinno się znaleźć, aby dotarło do potencjalnych zainteresowanych?
 - a. Które z tych źródeł/ kanałów komunikacji są Waszym zdaniem najbardziej efektywne?
 - b. Które ze stosowanych komunikacji przez organizacje są najmniej efektywne?
- 19. W jaki sposób warto rozwijać wolontariat w Poznaniu? Jakie działania należy podejmować, aby wolontariat stał się bardziej powszechny?
 - a. Jakie ewentualne oczekiwane działania ze strony Miasta?
 - b. Jakie inne podmioty mogłyby się włączyć w takie działania upowszechniające?
- 20. Czy wolontariat powinien być organizowany branżowo? [np. przy MOPR, bibliotekach, CIL-ach, szpitalach, jednostkach kultury) czy centralnie [np. poprzez dotychczasowe „Centrum Bukowska”)?
 - a. Czy wolelibyście zgłaszać swoją gotowość do pracy poprzez poszczególne organizacje, czy raczej zgłosić swoją kandydaturę w jednym miejscu [wybierając pola zainteresowań) i czekać na oferty?
 - b. Dlaczego w taki sposób?
- 21. Czego P. brakuje w poznańskim wolontariacie?
 - a. W jaki sposób Miasto mogłoby na te oczekiwania odpowiedzieć?
 - b. Jak inne podmioty mogłyby uczynić Waszą pracę bardziej satysfakcjonującą/ efektywną?

Zakończenie

- 22. Czy jest jeszcze coś, o co powinniśmy P. zapytać w kontekście diagnozy wolontariatu w Poznaniu?
- 23. O czym jeszcze powinniśmy powiedzieć Miastu w kontekście rozwoju wolontariatu?

Podziękowanie, bony, pokwitowania [...]